

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40; given Stockholms slott den 4 januari 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokoll angående justering av proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, föreslå riksdagen att, med godkännande av de i protokollet berörda förslagen, å nämnda riksstat upptaga de utgifter, som framgå av härvid fogade sammanställning jämte specifikationer.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Sammanställning av utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Driftbudgeten.		Kronor
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>		
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	46,800	
II. Justitiedepartementet	20,000	
III. Utrikesdepartementet	115,000	
IV. Försvarsdepartementet	109,274,500	
V. Socialdepartementet	21,347,500	
VI. Kommunikationsdepartementet	46,000	
VII. Finansdepartementet	290,600	
IX. Jordbruksdepartementet	54,000	
X. Handelsdepartementet	2,191,000	
X a. Folkhushållningsdepartementet	22,002,600	
Summa		155,388,000

Kapitalbudgeten.		Kronor
<i>Kapitalinvestering:</i>		
I. Statens affärsverksfonder		8,875,000
III. Statens allmänna fastighetsfond		961,000
VII. Fonden för förlag till statsverket		5,599,900
Summa		15,435,900

SPECIFIKATION AV UTGIFTER

Å

TILLÄGGSSTAT II

TILL

RIKSSTATEN FÖR BUDGETÅRET

1939/40:

DRIFTBUDGETEN

Egentliga statsutgifter.

I. Kungl. hov- och slottsstaterna.

		Kronor	Kronor
B. Kungl. slottsstaten.			
9	Luftskyddsanordningar i vissa kungl. slott, <i>reservationsanslag</i>		46,800

Egentliga statsutgifter.**II. Justitiedepartementet.**

		Kronor	Kronor
	C. Domstolarna.		
18 a	Civil personal vid krigsrätterna: Ersättningar till civila ledamöter i fältkrigsrätter, förslagsanslag		20,000

Egentliga statsutgifter.

III. Utrikesdepartementet.

		Kronor	Kronor
B. Sveriges representation i utlandet.			
Avlöningar vid beskickningar och konsulat:			
4	Skrivbiträden, <i>reservationsanslag</i>	90.000	
5	Extra biträden och vaktbetjänte, <i>reservationsanslag</i> ..	25.000	115,000
Summa			115,000

Egentliga statsutgifter.

IV. Försvarsdepartementet.

		Kronor	Kronor
D. Lantförsvaret.			
	Understöd m. m.:		
18	Vissa arbeten å mobiliseringsverket, <i>reservationsanslag</i>		67,000
	Byggnader m. m.:		
52	Nybyggnad m. m. vid militärsjukhuset i Eksjö, <i>reservationsanslag</i>		60,000
Säger för lantförsvaret			127,000
E. Sjöförsvaret.			
	Flytande materiel och byggnader:		
30	Underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m., <i>reservationsanslag</i>	620,000	
36 a	Förstärkande av Älvsborgs fästning, <i>reservationsanslag</i>	1,535,000	
36 b	Anordnande av visst kustbatteri, <i>reservationsanslag</i> ..	3,640,000	
41 a	Om- och tillbyggnad av marinens köttcentral i Karlskrona, <i>reservationsanslag</i>	32,500	
43 c	Vissa hygieniska anordningar vid Stockholms örlogsvärv, <i>reservationsanslag</i>	190,000	6,017,500
Säger för sjöförsvaret			6,017,500
F. Flygvapnet.			
	Flygmateriel:		
20 b	Merkostnader för anskaffning av flygplan för strategisk spaning, <i>reservationsanslag</i>	5,100,000	
20 c	Extra materielanskaffning för flygvapnet, <i>reservationsanslag</i>	18,030,000	23,130,000
Säger för flygvapnet			23,130,000
G. Gemensamma anslag.			
	Materiel:		
2 a	Viss extra materielanskaffning m. m.		^{*)} 80,000,000
Summa			109,274,500

* Beräknat belopp.

Egentliga statsutgifter.

V. Socialdepartementet.

		Kronor	Kronor
C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.			
<i>Sjukvårdsanstalterna.</i>			
Sinnessjukvårdsanstalter:			
Statens anstalt för fallandesjuka:			
31 a	Anskaffande av vissa inventarier, <i>reservationsanslag</i>		25,000
57 a	Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, <i>reservationsanslag</i>		10,000,000
Säger för medicinalstyrelsen samt hälso- och sjukvården			10,025,000
F. Civila luftskyddet.			
Civilt luftskydd:			
4	Gasskyddsutrustning, <i>reservationsanslag</i>	9,320,000	
8	Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skydds- rum, <i>reservationsanslag</i>	2,000,000	11,320,000
Säger för civila luftskyddet			11,320,000
G. Diverse.			
15	Tryckning av vissa resekort m. m., <i>förslagsanslag</i>		2,500
Summa			21,847,500

Egentliga statsutgifter.**VI. Kommunikationsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
E. Diverse.			
14	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>		46,000

Egentliga statsutgifter.

VII. Finansdepartementet.

		Kronor	Kronor
B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.			
Statistiska centralbyrån:			
10	Avlöningar till personal vid 1937 års allmänna jordbruksräkning, <i>reservationsanslag</i>		65,500
21	Krisrevisionen, <i>förslagsanslag</i>		100,000
	Säger för allmänna centrala ämbetsverk m. m.		165,500
C. Skatte- och kontrollväsen.			
Tullverket:			
3 a	Nyanskaffning av statistikmaskiner m. m., <i>reservationsanslag</i>		95,100
Mynt- och justeringsverket:			
11 a	Anordnande av skyddsrum, <i>reservationsanslag</i>		30,000
	Säger för skatte- och kontrollväsen		125,100
	Summa		290,600

Egentliga statsutgifter.

IX. Jordbruksdepartementet.

		Kronor	Kronor
F. Veterinärväsendet m. m.			
5 a	Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning, <i>reservationsanslag</i>		40,000
L. Rikets allmänna kartverk, Sveriges geologiska undersökning och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.			
4	Rikets allmänna kartverk: Anskaffande av flygplan m. m., <i>reservationsanslag</i> ..		14,000
Summa			54,000

Egentliga statsutgifter.

X. Handelsdepartementet.

		Kronor	Kronor
C. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.			
11	Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m., <i>reservationsanslag</i>		6,000
12	Undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län, <i>reservationsanslag</i>		60,000
	Säger för bergsbruk, industri, hantverk och slöjd		66,000
D. Sjöfart och handel.			
27	Anordnande av en farled från Östersjön till Flintrännan m. m., <i>reservationsanslag</i>		*2,125,000
	Summa		2,191,000

* Beräknat belopp.

Egentliga statsutgifter.

X a. Folkhushållningsdepartementet.

		Kronor	Kronor
B. Krisförvaltningen.			
7	Statens livsmedelskommission m. m., <i>förslagsanslag</i> ...		732,000
8	Statens industrikommission m. m., <i>förslagsanslag</i>		860,000
9	Statens handelskommission m. m., <i>förslagsanslag</i>		220,000
10	Statens sjöfartsnämnd m. m., <i>förslagsanslag</i>		63,000
11	Statens priskontrollnämnd, <i>förslagsanslag</i>		100,000
	Säger för krisförvaltningen		1,975,000
C. Diverse.			
Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:			
4	Byggnadsstyrelsens delfond, <i>förslagsanslag</i>		100
5	Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder, <i>förslagsanslag</i>		*20,000,000
6	Bearbetning av uppgifter om fartygs positioner m. m., <i>reservationsanslag</i>		7,500
7	Kurser för utbildning av förarpersonal för generatorgasdrivna motorfordon, <i>reservationsanslag</i>		20,000
	Säger för diverse		20,027,600
	Summa		22,002,600

* Beräknat belopp.

SPECIFIKATION AV UTGIFTER

Å

TILLÄGGSSTAT II

TILL

RIKSSTATEN FÖR BUDGETÅRET

1939/40:

KAPITALBUDGETEN

Kapitalinvestering.

I. Statens affärsverksfonder.

		Kronor	Kronor
C. Statens järnvägar.			
Rullande materiel:			
19 b	Tankvagnar, <i>reservationsanslag</i>	1,375,000	
19 c	Godsvagnar, <i>reservationsanslag</i>	7,500,000	8,875,000
Summa			8,875,000

Kapitalinvestering.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

		Kronor	Kronor
	Justitiedepartementet:		
2 a	Anordnande av skyddsrum m. m. vid fångvårdsanstalterna, <i>reservationsanslag</i>		50,000
	Utrikesdepartementet:		
3 a	Iståndsättning av beskickningshuset i Madrid, <i>reservationsanslag</i>		60,000
	Socialdepartementet:		
7 b	Anordnande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus, <i>reservationsanslag</i>		700,000
	Ecklesiastikdepartementet:		
21 a	Anordnande av skyddsrum i Uppsala universitets fastigheter, <i>reservationsanslag</i>	115,000	
22 a	Anordnande av skyddsrum i Lunds universitets fastigheter, <i>reservationsanslag</i>	36,000	151,000
	Summa		961,000

Kapitalinvestering.

VII. Fonden för förlag till statsverket.

		Kronor	Kronor
	Försvarsdepartementet:		
5 a	Skolbyggnad för signalregementet, <i>reservationsanslag</i> .	579,000	
7	Nybyggnad för ammunitionsfabriken, <i>reservationsanslag</i>	592,900	
8 a	Ammunitionsförrådsbyggnader i Karlsborg, <i>reservationsanslag</i>	400,000	
8 b	Central torpedverkstad, <i>reservationsanslag</i>	3,000,000	
8 c	Ombyggnad av radioskolan vid Stockholms örlogstation, <i>reservationsanslag</i>	28,000	4,599,900
	Handelsdepartementet:		
18 a	Anläggningar för oljelagring ovan jord, <i>reservationsanslag</i>		1,000,000
	Summa		5,599,900

Propositionens justering.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

Det förslag till en tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår, som framlades i propositionen nr 1 till 1939 års urtima riksdag, var icke avslutat. Sålunda saknades bland annat plan för utgifternas finansiering. Avsikten var att i en senare proposition avgiva förslag om sådan komplettering av staten, att riksdagen skulle kunna upprätta en för budgetåret gällande, avslutad tilläggsstat till riksstaten. Vid anmälan av förslag till beräkning av vissa inkomster och utgifter å tilläggsstat I (prop. nr 90) framhöll jag emellertid, att den följande utvecklingen syntys motivera en avvikelse från den ursprungliga planen. I fråga om formen för riksdagens beslut beträffande tilläggsstat I anförde jag därvid följande:

De väntade utgifterna å förskottsstaten medföra, att en nu upprättad tilläggsstat kan ge blott en mycket ofullständig bild av det finansiella läget och kräver komplettering med en andra tilläggsstat, avsedd för konsolidering av de förskottsvis bestridda utgifterna. Under angivna förhållanden finner jag lämpligast, att någon stat ej nu upprättas utan att endast de för det tidigare framlagda statförslagets komplettering erforderliga besluten om redovisningen av vissa nya inkomster meddelas. Denna ståndpunkt står i full samstämmighet med den uppfattning om anslagsanvisningarna å tilläggsstat och de till denna stat knutna inkomstredovisningsbesluten såsom successiva beslut om ändringar i riksstaten, vilken utvecklats av första särskilda utskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande nr 42. Samma uppfattning har legat till grund bl. a. för Kungl. Maj:ts tidigare framlagda förslag om upptagande å gällande riksstat av en ny huvudtitel för folkhushållningsdepartementet.

Om, i enlighet med vad jag sålunda anförde, någon stat ej skulle komma att fastställas, borde — framhöll jag vidare — den budgettekniska handläggningen av under hösten fattade beslut eller framdeles uppkommande

frågor om ändringar i riksstaten fortsättningsvis bli den, att för lagtima riksdagen omedelbart skulle framläggas förslag till en tilläggsstat II till riksstaten, omfattande i främsta rummet anslagsäskanden för reglering av de med stöd av förskottsstaten verkställda utbetalningarna men även anslag för de nya behov som kunde hava aktualiserats. Icke heller denna stat borde vid sitt framläggande vara avslutad; inkomstberäkningen borde således vara öppen och nya anslag under riksdagens lopp kunna tillfogas. Mot slutet av riksdagen borde, i anslutning till en då framlagd översikt över det finansiella läget och en slutlig inkomstberäkning för budgetåret, en tilläggsstat fastställas, sammanfattande de ändringar i riksstaten som kommit till stånd genom de till tilläggsstaterna I och II anknutna inkomst- och utgiftsbesluten. Denna slutliga och fullständiga tilläggsstat finge därefter — sedan den i enlighet med riksdagens förut berörda uttalande godkänts såsom sammanfattning av nyssnämnda ändringar — jämte den ursprungligen fastställda riksstaten bilda underlaget för budgetredovisningen för året. Den sålunda angivna handläggningen syntes vara den i nuvarande komplicerade läge mest praktiska. Den form, i vilken riksdagen funne gott meddela sina beslut i anledning av de framlagda förslagen beträffande tilläggsstat I, bleve avgörande för huruvida den angivna vägen framdeles borde och kunde följas.

Vad jag sålunda föreslagit ansåg sig riksdagen böra biträda (riksdagens skrivelse nr 110). När ytterligare tilläggsanslag till riksstaten nu befunnits erforderliga, bör i enlighet med detta ståndpunktstagande ej framläggas förslag till en avslutad stat utan blott en i anslutning till riksstaten upprättad sammanställning av de nya utgifter för vilka medel nu äskas eller beräknas.

Den proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår, vartill förslag nu upprättats, omfattar i principiell anslutning till vad jag förut anfört i första hand anslagsäskanden för reglering av utbetalningar, verkställda med stöd av förskottsstaten. Därjämte upptagas å förslaget anslag till nytillkomna utgiftsbehov, vilka behov i vissa fall även de äga samband med de särskilda krisförhållandena. Den utsträckning vari de till tilläggsstat hänförliga utgifterna falla under förskottsfullmakten medför, att de vid bedömningen av budgetutfallet för innevarande år kunnat anses inbegripna under den beräknade belastningen å förskottsstaten. Enligt vad jag vid anmälan av förslag till riksdagen om vissa ändringar i avseende å dispositionen av medel anvisade å förskottsstaten anför, har det i några fall befunnits nödvändigt, att — med avvikelse från vad som ursprungligen varit avsett — upptaga regleringsanslag för å förskottsstat bestridda utgifter med allenast beräknade belopp i avbidan på senare framställningar i anslagsfrågorna.

Liksom vid framläggandet av förslaget till tilläggsstat I ha medel ej heller nu äskats för avskrivningsändamål. Förslag i detta hänseende torde få framläggas senare under riksdagen, när investeringsbehoven kunna fullständigare än nu överblickas.

Med åberopande av de beslut om förslag till riksdagen, vilka Kungl. Maj:t på hemställan av vederbörande departementschefer enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (bil. 1—18) fattat, föredrager chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, härafter förslag till proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Departementschefen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna omförmälda förslag och alltså upptaga de till berörda tilläggsstat hänförliga utgifterna på sätt en vid detta protokoll såsom bilaga fogad sammanställning, jämte specifikationer, utvisar.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att proposition skall i enlighet med förslaget avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga 1.

Egentliga statsutgifter.

Första huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

B. Kungl. slottsstaten.

[1.] 9. **Luftskyddsanordningar i vissa kungl. slott, reservationsanslag.** Efter framställning av vederbörande ståthållarämbeten hemställde riksmarskalksämberet i skrivelse den 4 september 1939 om anvisande av dels 10,000 kronor till mörklägningsanordningar i Stockholms slott, dels ock 10,300 respektive 14,500 och 12,000 kronor till anordnande av skyddsrum i Ulriksdals, Drottningholms och Haga slott.

I häröver avgivet yttrande tillstyrkte byggnadsstyrelsen bifall till riksmarskalksämberets hemställan, varvid styrelsen förklarade sig icke hava något att erinra mot de av ämbetet angivna kostnaderna.

Genom beslut den 8 september 1939 har för ifrågavarande luftskyddsåtgärder ställts till förfogande ett belopp av 46,800 kronor. De på grund härav förekommande utbetalningarna utgå nu av det i gällande förskottsstat under sjunde huvudtiteln upptagna anslaget till Allmänna utgifter för försvarsberedskap: Engångsanskaffning av materiel för civilbefolkningens skydd m. m.

För täckning av ifrågavarande utgiftsbelopp böra medel äskas å tilläggs-

stat för löpande budgetår. På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Luftskyddsanordningar i vissa kungl. slott* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 46,800.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga 2.

Egentliga statsutgifter.**Andra huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

C. Domstolarna.

[1.] **18 a. Civil personal vid krigsrätterna: Ersättningar till civila ledamöter i fältkrigsrätter, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 december 1939 har Kungl. Maj:t bland annat föreskrivit, att vissa ersättningar och gottgörelser till civil ledamot i fältkrigsrätt skola bestridas från det å förskottsstaten för försvarsväsendet under sjunde huvudtiteln upptagna anslaget till Allmänna utgifter för försvarsberedskap: Förstärkning av den civila administrationen m. m. I enlighet med de av chefen för finansdepartementet förordade principerna för förskottsstatens reglering bör anslag nu äskas å tilläggsstat för täckande av dessa och likartade kostnader. Anslaget synes kunna bestämmas till 20,000 kronor men bör, med hänsyn till svårigheten att med någon säkerhet på förhand beräkna det belopp som kan komma att åtgå, anvisas såsom förslagsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civil personal vid krigsrätterna: Ersättningar till civila ledamöter i fältkrigsrätter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 20,000.

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.

Tredje huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

A. Utrikesdepartementet.

[1.] **1. Utrikesdepartementet: Avlöningar.** I den för budgetåret 1939/40 fastställda avlöningsstaten för utrikesdepartementet är posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal m. m.: Grundavlöningar m. m. upptagen till 135,900 kronor.

Vid tidpunkten för 1939 års statsverkspropositionens framläggande utgjorde det sammanlagda antalet kvinnliga tjänstemän i utrikesdepartementet omkring 60. Alltsedan sommarmånaderna och framför allt efter krigsutbrottet har en betydande nyrekrytering av skrivbiträdespersonal måst äga rum för att möta det på grund av den utrikespolitiska händelseutvecklingen alltmer stegrade behovet av arbetskraft. Särskilt gäller detta expeditionen för utländska passärenden, vilken under det sista året fått sin personal mångdubblad. Likaså har en utökning av den med arkiv-, handels- och pressdetaljerna sysselsatta personalen blivit nödvändig. Allt som allt har den

kvinnliga personalen i departementet stigit till ett hundratal. På grund av ökad vakttjänst har vaktmästarpersonalen likaledes måst förstärkas. Härutöver tillkomma av krigsutbrottet nödvändiggjorda avsevärda merutgifter för anställande av annan extra personal, huvudsakligen speciell arbetskraft för den starkt ökade chiffreringstjänsten. Departementets utgifter för icke-ordinarie personal uppgå från och med 1939 års sista kvartal till mer än 21,000 kronor per månad, och i dagarna har fråga uppstått om ytterligare anställande av för särskilda uppgifter kvalificerad extrapersonal. En nedgång i dessa utgifter torde icke kunna förutses under innevarande budgetår. I anledning härav är en förstärkning med 110,000 kronor erforderlig av den i avlöningsstaten med bestämt belopp uppförda grundavlöningsposten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för utrikesdepartementet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal m. m. upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1939/40 överskridas med högst 110,000 kronor.

B. Sveriges representation i utlandet.

[2.] **2. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Attachéer.** I den för budgetåret 1939/40 fastställda avlöningsstaten för attachéer är posten Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m.: Grundavlöningar m. m. upptagen till 75,000 kronor. Det inom utrikesförvaltningen utomordentligt ökade behovet av arbetskraft har bland annat nödvändiggjort betydande nyrekrytering av sådan kvalificerad extra ordinarie arbetskraft som attachéerna utgöra. Enbart under det sistförflutna halvåret hava antagits 14 nya attachéer, varav de flesta såsom arbetsförstärkning tillförts departementets olika avdelningar. Även vissa av de större beskickningarna utomlands hava fått sin arbetsbörda ökad i sådan grad, att flera attachéer måst ställas till förfogande i stället för tidigare blott en attaché. Så har fallet varit i Berlin, London och Helsingfors. Dessa förhållanden nödvändiggöra en förstärkning med 40,000 kronor av den i avlöningsstaten med bestämt belopp uppförda grundavlöningsposten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för attachéer under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal m. m. upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1939/40 överskridas med högst 40,000 kronor.

[3.] **4. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skrivbiträden, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 560,000 kronor. I det aktuella läget har departementet sett sig nödsakat att i stor utsträckning tillmötesgå utlandsmyndigheternas krav på utökning av skrivbiträdespersonalen. Jag behöver här endast erinra om den belastning, som pass- och sjöfartsärenden under nuvarande förhållanden innebära för beskickningar och konsulat. Framför allt gäller givetvis det ökade personalbehovet representationerna i de krigförande länderna, där beskickningarnas och konsulatens kansli-personal under de gångna månaderna haft att utföra ett mycket pres-sande arbete. Jag förutser, att under den återstående tiden av det lö-pande budgetåret ytterligare krav på arbetsförstärkning komma att fram-föras under sådana omständigheter, att utrikesdepartementet icke rimligen kan vägra härför erforderliga medel. Med utgångspunkt från de övervä-ganden, som kunna göras med ledning av läget i dag, anser jag mig icke kunna ifrågasätta en mindre förstärkning av här ifrågavarande anslag än 90,000 kronor. Hithörande utgifter böra kunna nedgå, sedan den under början av krigstiden inträdda ansvällningen av ärenden övervunnits och bättre rationalisering av arbetet kunnat genomföras. Jag förutser sålunda för budgetåret 1940/41, såsom framgår av årets statsverksproposition, en mindre belastning av detta anslag än som för det löpande budgetåret ter sig som ofrånkomlig.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skriv-biträden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 90,000.

[4.] **5. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Extra biträden och vaktbetjänte, reservationsanslag.** Den för beskickningarna ökade arbets-börda, som höstens utrikespolitiska händelser medfört, har jämväl nödvän-diggjort förstärkning på sina håll av den för vakthållning, budskickning och därmed sammanhängande kansligöromål avsedda personalen. Detta anslag bör jämväl belastas med avlöning, beräknad från början av innevarande år, åt ett handelsutbildat biträde åt handelsrådet vid beskickningen i London. Jag anser mig, med utgångspunkt från de kalkyler som för närvarande kunna göras, böra äska en förstärkning av här ifrågavarande anslag med 25,000 kronor. Då detta slags arbetsförstärkning till stor del tillkommit för mötande av de första krigsmånadernas särskilt ansvallda arbetsbörda och så till vida har tillfällig karaktär, torde ifrågavarande extra personal redan under innevarande budgetår kunna i viss utsträckning avvecklas. Det i statsverkspropositionen för budgetåret 1940/41 äskade anslaget till föreva-rande ändamål understiger därför det belopp, som nu sammanlagt beräk-nats vara erforderligt för 1939/40.

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Extra biträden och vaktbetjante* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25,000.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Harry Bagge.

Bilaga 4.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

D. Lantförsvaret.

Understöd m. m.

[1.] 18. **Vissa arbeten å mobiliseringsverket, reservationsanslag.** Genom särskilt brev den 8 september 1939 medgav Kungl. Maj:t efter framställning i ämnet den 25 augusti 1939 av arméförvaltningens intendentur- och civila departement, att av lantförsvarets anslag till extra utgifter finge förskottsvis tagas i anspråk ett belopp av högst 67,000 kronor för bestridande av vissa kostnader för mobiliseringsverket. Samtidigt förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles meddela beslut angående dessa kostnaders slutliga gäldande.

Jag anhåller nu att få underställa frågan om dessa kostnaders gäldande Kungl. Maj:ts prövning. Härvid får jag till en början erinra om att intendentur- och civila departementen i sin förenämnda skrivelse den 25 augusti 1939 meddelat, att lantförsvarets anslag till vissa arbeten å mobiliseringsverket till fullo disponerats, varför några medel från detta anslag icke kunde användas för nu ifrågavarande ändamål. Med hänsyn till den mångfald

krav, som måste tillgodoses med anlåtande av lantförsvarets anslag till extra utgifter, kunde enligt myndigheternas åsikt ej heller detta sistnämnda anslag utan påtagliga olägenheter bära den belastning, som ifrågavarande utgifter medförde.

Med hänsyn till vad myndigheterna sålunda anfört och då något annat av de för lantförsvaret för budgetåret 1939/40 anvisade anslagen icke läser kunna tagas i anspråk för täckande av omförmälda utgifter, synas medel för ändamålet bära äskas av riksdagen, varvid medelsanvisningen torde bära upptagas å tilläggsstat för nyssnämnda budgetår.

På grund av ärendets hemliga natur torde någon närmare redogörelse för dess innebörd icke bära lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla upplysning genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa arbeten å mobiliseringsverket å tilläggsstat II* till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 67,000.

Byggnader m. m.

[2.] **52. Nybyggnad m. m. vid militärsjukhuset i Eksjö, reservationsanslag.** På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen för vartdera av budgetåren 1938/39 och 1939/40 å fjärde huvudtiteln anvisat ett belopp av 55,000 kronor till nybyggnad m. m. vid militärsjukhuset i Eksjö. I de av arméförvaltningen framlagda medelsbehovsberäkningar, som legat till grund för Kungl. Maj:ts omförmälda förslag, hade kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten beräknats uppgå till sammanlagt 220,000 kronor, varav dock hälften skulle bestridas av Jönköpings läns landsting mot villkor, bland annat, att visst antal vårdplatser å sjukhuset reserverades för civila patienter. Kronans kostnader för arbetena ifråga skulle alltså inskränka sig till 110,000 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 november 1939 hava arméförvaltningens fortifikations- och sjukvårdsstyrelser — under förmälan, att kostnaderna för erforderliga byggnadsarbeten vid militärsjukhuset i Eksjö komme att överstiga det sålunda härför tidigare beräknade beloppet — gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för ändamålet samt därvid anfört i huvudsak följande:

Till grund för den förenämnda beräkningen av kostnaderna för tillbyggnaden hade legat av fortifikationsstyrelsen utarbetade, av dåvarande generalfältläkaren och av landstinget i Jönköpings län godkända skisser. Dessa skisser hade sedermera under år 1938 och 1939 överarbetats, varvid två alternativ framkommit. Det ena alternativet, i storleksordning huvudsakligen överensstämmande med det ursprungliga förslaget, avsåg uppförande i — förutom källarvåning — två våningar av en personalbostadsbygg-

nad med till denna förlagd köksavdelning för sjukhuset. Det andra alternativet upptog en icke ringa ökning av antalet bostadsutrymmen, främst visande sig i ett tillägg av en tredje våning. Det senare alternativet hade tillkommit i avsikt att tillskapa bostäder för all sjukhusets nuvarande personal. Denna personal hade under de senare åren undergått en väsentlig ökning, beroende dels på att antalet vård dagar vid sjukhuset ökats dels ock på att sjukvårdspersonalen erhållit minskad arbetstid, vilket i sin tur medfört behov av ökad personaltillgång. Personalökningen från november månad 1936 till motsvarande tid 1939 framginge av nedanstående sammanställning:

	1936	1939
Sjuksköterskor (och assistentsköterskor)	6	8
Sjuksköterskeelever (krigsreservsköterskor)	4	8
Sjukhusbiträden	6	9
Summa	16	25

Ökningen av antalet sjuksköterskeelever berodde på, att det med anledning av den rådande bristen på sjuksköterskor ansetts önskvärt att genom utbildning av dylika elever öka arméns sjuksköterskepersonal. Det vore av vikt att sjuksköterskeeleverna under utbildningstiden kunde beredas bostäder på sjukhuset. Detta medförde emellertid i sin tur behov av ökat bostadsutrymme.

Det förenämnda större byggnadsalternativet ginge utöver ramen för det tidigare planerade byggnadsföretaget men täckte, i vad det avsåge personalbostadsbyggnaden, sjukhusets hela nuvarande behov av personalbostäder. Enligt det mindre alternativet ställdes frågan om uppförande av en tredje våning i nyssnämnda byggnad på framtiden.

Sedan anbud infordrats för tillbyggnad av personalbostadsbyggnaden enligt det större alternativet ävensom för avsedda ändrings- och underhållsarbeten i sjukhusbyggnaden hade det visat sig, att det lägsta anbudet lydde å 209,440 kronor för tillbyggnaden samt å 24,330 kronor å ändrings- och underhållsarbeten i sjukhusbyggnaden. Utöver de sålunda angivna kostnaderna beräknades vidare ett belopp av 121,230 kronor bliva behövt för värme- och sanitetstekniska installationer, elektrotekniska arbeten m. m. Det större byggnadsalternativet skulle alltså draga en sammanlagd kostnad av (209,440 + 24,330 + 121,230 =) 355,000 kronor eller alltså 135,000 kronor mer än ursprungligen beräknats.

Motsvarande kostnader för det mindre alternativet kunde beräknas uppgå till 295,000 kronor.

För täckande av byggnadskostnaderna stode till förfogande dels det förenämnda av riksdagen anvisade beloppet av 110,000 kronor, dels ett belopp av samma storlek, som anvisats av Jönköpings läns landsting dels ock ett av nämnda landsting för ändamålet anvisat tilläggsanslag av 35,000 kronor. Dessutom kunde av fortifikationsstyrelsens byggnadsanslag för ändamålet disponeras dels 15,000 kronor, motsvarande kostnaderna för ordinarie underhållsarbeten, som uppskjutits i avvaktan på nu förevarande arbetens igångsättande, dels ock 25,000 kronor, motsvarande kostnaderna för anordnande av två hissar, vilka icke ingått i det ursprungliga byggnadsförslaget.

För utförande av de vid sjukhuset erforderliga byggnadsarbetena skulle alltså enligt styrelsernas beräkning stå till förfogande sammanlagt (110,000 +

110,000 + 35,000 + 15,000 + 25,000 =) 295,000 kronor. Detta belopp vore tillräckligt för genomförande av det förenämnda mindre byggnadsalternativet. Som emellertid syftemålet med den beslutade personalbostadsbyggnaden numera icke skulle vinnas, därest icke denna byggnad utfördes i huvudsak enligt det större byggnadsalternativet, syntes det angeläget att för förverkligande av detta större förslag äska erforderliga medel. Då detta förslag till väsentlig del betingades av den vid sjukhuset bedrivna utbildningen av krigsreservsköterskor, syntes det skäligen icke böra ifrågasättas att belasta landstinget med någon del därav. Styrelserna hemställde därför om anvisande av det ytterligare belopp (355,000 — 295,000 =) 60,000 kronor, som erfordrades för det större alternativets genomförande.

Såsom av det föregående framgår har det visat sig önskvärt att i den nybyggnad vid militärsjukhuset i Eksjö, för vilken medel tidigare anvisats, erhålla ökat bostadsutrymme för sjukhusets sjukvårdspersonal, vars antal åtskilligt ökats, sedan det byggnadsförslag, som legat till grund för denna medelsanvisning, uppgjordes. Detta önskemål har ansetts kunna tillgodoses huvudsakligen genom att den planerade nybyggnaden uppföres i tre våningar i stället för i två såsom ursprungligen avsetts. Av utredningen i ärendet framgår, att ett genomförande av denna och vissa andra föreslagna ändringar i det ursprungliga byggnadsprogrammet skulle medföra en kostnadsökning av 135,000 kronor utöver det för ändamålet tidigare beräknade beloppet. Denna merkostnad, vilken delvis är föranledd av de prisstegringar, som under den senare tiden inträtt å byggnadsmaterialier, förutsättes kunna till ett belopp av 75,000 kronor täckas av medel, som redan stå till fortifikationsstyrelsens förfogande. För bestridande av den återstående delen, 60,000 kronor, motsvarande den kostnadsökning, som beräknas uppkomma genom personalbostadsbyggnadens utökande med en tredje våning, saknas däremot erforderliga medel, och fortifikations- samt sjukvårdsstyrelserna hava nu anhållit, att dylika måtte ställas till förfogande. Ehuru den kostnadsökning, som enligt styrelsernas föreliggande förslag uppstått med avseende å de planerade byggnadsarbetena vid sjukhuset i Eksjö, synes vara anmärkningsvärt stor, anser jag mig dock, med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst, icke kunna underlåta att tillstyrka, att medel nu äskas av riksdagen för dessa arbetens utförande enligt det av styrelserna förordade alternativet. Det för ändamålet erforderliga anslagsbeloppet kommer i enlighet härmed att uppgå till 60,000 kronor. Då det är angeläget, att de planerade byggnadsarbetena snarast komma till utförande, synes nyssnämnda belopp böra äskas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad m. m. vid militärsjukhuset i Eksjö* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 60,000.

E. Sjöförsvaret.

Flytande materiel och byggnader.

[3.] **30. Underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m., reservationsanslag.** Genom särskilda beslut den 22 juni 1939 bemyndigade Kungl. Maj:t marinförvaltningen att för utförande av vissa iståndsättningsarbeten å flottans fartyg och för materielutrustning av hjälpfartyg taga i anspråk tillhopa högst 620,000 kronor, att tillsvidare utgå från det i riksstaten för budgetåret 1939/40 upptagna reservationsanslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader; och förklarade Kungl. Maj:t samtidigt Sig vilja sedermera på särskild framställning meddela beslut rörande den slutliga täckningen av ifrågavarande utgifter.

I skrivelse den 18 oktober 1939 har nu marinförvaltningen under hänvisning till vad ämbetsverket i särskild skrivelse samma dag i frågan anfört hemställt om anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av förenämnda belopp å 620,000 kronor.

Ifrågavarande framställning finner jag mig böra biträda. Det äskade beloppet torde böra uppföras å tilläggsstat för innevarande budgetår såsom förstärkning av anslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 620,000.

[4.] **36 a. Förstärkande av Älvsborgs fästning, reservationsanslag.** I särskild skrivelse den 15 november 1939 har marinförvaltningen till behandling upptagit frågan om vidtagande av vissa åtgärder till förstärkande av Älvsborgs fästning. Ärendet torde vara av den natur, att en närmare redogörelse för detsamma icke lämpligen bör ske till statsrådsprotokollet, utan torde riksdagens vederbörande utskott därom få erhålla kännedom genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet. Här må emellertid framhållas följande.

Det förslag till Älvsborgs fästnings förstärkande, som marinförvaltningen efter samråd med chefen för marinen och, i vissa delar, med chefen för försvarsstaben framlagt, innefattar genomförande av vissa fortifikatoriska anordningar och materielanskaffningar för en sammanlagd kostnad av 4,935,000 kronor. Beträffande en del av förstärkningsåtgärderna har marinförvaltningen framhållit önskvärldheten av att desamma komme till utförande snarast möjligt, och har marinförvaltningen förty hemställt, att ett belopp av 1,535,000 kronor måtte anvisas redan under budgetåret 1939/40 för ifrågavarande ändamål. Återstående kostnad för förstärkningsarbetenas genomförande, 3,400,000 kronor, syntes enligt marinförvaltningen kunna fördelas

å budgetåren 1940/41 och 1941/42, därvid för budgetåret 1940/41 erfordrades 2,300,000 kronor. Ämbetsverket borde emellertid erhålla bemyndigande att redan under innevarande budgetår träffa erforderliga avtal om arbeten och materielleveranser inom ramen för det för anläggningarnas färdigställande erforderliga beloppet, 4,935,000 kronor.

För egen del finner jag mig böra förorda, att de av marinförvaltningen föreslagna förstärkningsåtgärderna inom Älvsborgs fästning snarast möjligt komma till stånd. Mot den av marinförvaltningen framlagda planen för arbetenas omfattning och utförande samt för erforderlig materielanskaffning har jag intet att erinra. För förstärkningsarbetenas snara fullbordande torde på sätt marinförvaltningen föreslagit ett belopp av 1,535,000 kronor böra ställas till förfogande redan under innevarande budgetår, under det att övriga erforderliga medel, 3,400,000 kronor, synas böra fördelas med 2,300,000 kronor å budgetåret 1940/41 och 1,100,000 kronor å budgetåret 1941/42. Beträffande förenämnda belopp å 2,300,000 kronor har jag denna dag i annat sammanhang föreslagit äskande av medel. Därest riksdagen icke finner anledning till erinran däremot, torde åt marinförvaltningen få lämnas bemyndigande att redan under innevarande budgetår träffa avtal om arbeten eller leveranser till hela det belopp, vartill förstärkningsåtgärderna kostnadsberäknats.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förstärkande av Älvsborgs fästning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,535,000.

[5.] **36 b. Anordnande av visst kustbatteri, reservationsanslag.** I särskild skrivelse den 23 november 1939 har marinförvaltningen efter samråd med chefen för försvarsstaben, chefen för kustartilleriet samt arméförvaltningens fortifikationsstyrelse hemställt, att ett belopp av 3,640,000 kronor måtte anvisas från förskottsstaten för försvarsväsendet för anordnande av visst kustbatteri.

Ärendet är av den natur, att redogörelse för detsamma icke lämpligen bör ske till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde därom få erhålla kännedom genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

I detta sammanhang vill jag endast framhålla, att den ifrågasatta anordningen torde innebära ett beaktansvärt tillskott till rikets försvarskraft, varför jag anser mig böra förorda, att densamma kommer till stånd. Härför erforderliga medel torde böra anvisas å tilläggsstat till innevarande budgetårs riksstat.

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av visst kustbatteri å tilläggsstat II* till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,640,000.

[6.] 41 a. **Om- och tillbyggnad av marinens köttcentral i Karlskrona, reservationsanslag.** Efter av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1939 års riksdag framlagt förslag (p. 129) har i riksstaten för innevarande budgetår å fjärde huvudtiteln uppförts ett reservationsanslag å 37,000 kronor till tillbyggnad av marinens tvättinrättning i Karlskrona m. m.

Marinförvaltningen hade som motivering till sin hemställan om nämnda anslagsäskande framhållit, bland annat, att den byggnad å Stumholmen i Karlskrona — tidigare förrådsbyggnad — vari jämte tvättinrättning en köttcentral inrymts, med hänsyn till sitt alltför begränsade utrymme icke medgäve en ansvallning av driften. Redan när flyttningen till Stumholmen förbereddes, hade framhållits såsom önskvärt, att byggnaden i fråga skulle helt disponeras för tvättinrättningen. Med hänsyn emellertid till de dryga utgifter, som uppförandet av en särskild byggnad för köttcentralen skulle förorsakat, hade marinförvaltningen icke under dåvarande statsfinansiella förhållanden ansett sig böra äska medel därför.

I skrivelse den 14 december 1939 har nu marinförvaltningen anfört bland annat följande:

Det förhållandet att såväl tvättinrättning som köttcentral måste sammanträngas i en och samma byggnad förorsakade, att även köttcentralens utrymmen blevo knappt tillmätta. Det starkt begränsade utrymmet medgiver icke en för ordinarie förhållanden önskvärd utökning av den maskinella utrustningen, en utökning, som under nu rådande exceptionella läge torde få anses ofrånkomlig. Önskemålet om uppställande av ångkokgrytorna i särskilt rum kan icke tillgodoses. Som följd härav uppstår trots alla motåtgärder mycket stark imbildning i den lokal, där även alla andra arbeten nu skola utföras. Frånsett de sanitära olägenheter, som härav följa för personalen, och den försvåring, som uppstår vid arbetena, följer av den kraftiga imbildningen, att väggar och tak drypa av fuktighet till skada för alla maskiner och övriga inventarier, som nu med nödvändighet måst uppställas i samma lokal som kokgrytorna.

Den förädling, som de animala livsmedlen undergå i ett charkuteri, är av synnerligen stor betydelse för det militära kosthållet, alldenstund de sålunda i förväg beredda livsmedlen i allra högsta grad förbättra och förbilliga utspisningen såväl i land som ombord. Utspisningen av charkuterivaror i stället för av kött och fläsk i annan form underlättar också i hög grad arbetena vid matens tillagning, vilket visat sig vara till ovärderlig nytta under nu rådande förhållanden.

Kapaciteten har i viss mån kunnat stegras genom utökandet av antalet arbetare och genom tillgripande av overtidsarbete. För att ernå en verkligt effektivt ökad kapacitet och en mera ekonomisk drift erfordras emellertid en utökad maskinell utrustning, men någon plats för uppställandet av nya maskiner finnes, som ovan nämnts, icke.

En viss tillbyggnad av köttcentralen, i enlighet med av chefen för Karlskrona örlogsvarv uppgjort förslag, synes alltså vara ofrånkomlig och bör

lämpligen, för kostnadernas nedbringande, utföras i samband med den planerade ombyggnaden av tvättinrättningen.

För att under nuvarande förhållanden å arbetsmarknaden med säkerhet kunna bedöma kostnaden för ifrågavarande arbeten har marinförvaltningen infortrat anbud å byggnadsarbetena.

Med ledning härav beräknar ämbetsverket, att kostnaderna, under ovan angivna förutsättning att arbetena vid tvättinrättning och köttcentral utföras i ett sammanhang, komma att belöpa sig till 32,500 kronor.

Under åberopande av det anförda har marinförvaltningen hemställt, att för om- och tillbyggnad av marinens köttcentral i Karlskrona ett anslagsbelopp av 32,500 kronor måtte ställas till förfogande.

Av marinförvaltningens utredning framgår, att en utvidgning av den i samma byggnad som marinens tvättinrättning i Karlskrona inrymda s. k. köttcentralen är i hög grad av behovet påkallad för att kunna effektuera de alltmera stegrade kraven på leveranskapaciteten. Det synes också stå klart, att det ur ekonomisk synpunkt vore fördelaktigt att kunna utföra den sålunda föreslagna utbyggnaden av köttcentralen samtidigt med den redan beslutade utbyggnaden av tvättinrättningen. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att härför erforderliga medel, 32,500 kronor, ställas till marinförvaltningens förfogande. Då byggnadsarbetet bör utföras snarast möjligt, synes beloppet i fråga lämpligen böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av marinens köttcentral i Karlskrona* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 32,500.

[7.] **43 c. Vissa hygieniska anordningar vid Stockholms örlogsvarv, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 18 oktober 1939 rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 har marinförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel, 190,000 kronor, för vidtagande av vissa hygieniska anordningar vid Stockholms örlogsvarv, och har ämbetsverket i anslutning därtill anført bland annat följande:

Mellan chefen för Stockholms örlogsvarv respektive marinförvaltningen, å ena sidan, och försvarsverkens civila personals förbund, å andra sidan, hade förhandlingar ägt rum rörande anordningar m. m. för tidkontroll å Stockholms örlogsvarv. Förbundet instämde i anslutning härtill genom skrivelse den 21 juli 1938 marinförvaltningen till arbetsdomstolen med yrkande, att ämbetsverket måtte åläggas tillse, att viss del av å örlogsvarvet utfärdad föreskrift rörande tidkontrollen måtte skyndsammast upphävas.

Efter det marinförvaltningen den 29 i samma månad avgivit svaromål, förklarade domstolen målet vilande i avvaktan på fortsatta förhandlingar, som enligt parternas utfästelser skulle snarast igångsättas och med skyndsamt bedrivas. I överensstämmelse därmed återupptogs förhandlingarna

på hösten 1938 i avsikt att utröna om förhållandena i samband med tidkontroll m. m. å olika arbetsplatser inom örlogsvarvet krävde ändring för att kontrollen m. m. ej onödigtvis skulle inkräkta på arbetarnas frihet.

Efter undersökningar på ort och ställe enades parterna småningom om att förorda vissa ändrade dispositioner i fråga om redan befintliga eller ytterligare erforderliga omklädnadsrum, tvättrum och matrum m. m. jämte dessas förseende med stolar och bänkar i tillräcklig utsträckning, med större och mera hygieniska klädsåp samt med tidsenligare golvbeläggning, allt i avsikt att minska tiden för tidkontroll, tvättning och omklädsel före och efter arbetstiden.

Kostnaderna för utförande av berörda arbeten hava beräknats till 281,000 kronor.

I avsikt att nedbringa detta belopp hava förnyade undersökningar verkställt enligt av varvschefen utfärdade direktiv, och hava parterna enats om ett reviderat förslag, som med 91,000 kronor understiger det föregående och sålunda uppgår till 190,000 kronor. Detta förslags genomförande har av förhandlingsdelegerade betecknats såsom oundgängligen nödvändigt för ordnande av tidkontrollen vid örlogsvarvet och ligger till grund för deras förslag till uppgörelse med försvarsverkens civila personals förbund.

Samtliga handlingar i ärendet hava av chefen för Stockholms örlogsvarv underställt marinförvaltningen, därvid varvschefen anmält, att han saknade medel för byggnadsförslagens genomförande.

Av det anförda torde framgå, att förefintliga anordningar för beredande av möjlighet för arbetarpersonalen vid Stockholms örlogsvarv till omklädnad, tvättning och intagande av måltider icke äro tidsenliga. Med hänsyn härtill och för att jämväl möjliggöra att den tid, som åtgår för tidkontroll, tvättning och omklädsel före och efter arbetstiden, i största möjliga utsträckning förkortas, synas vissa ändringsarbeten i avseende å de hygieniska anordningarna vid varvet vara ofrånkomliga. Jag finner mig därför böra förordna, att dessa arbeten med det snaraste komma till stånd, och föreslår, att medel för deras utförande med det av marinförvaltningen äskade beloppet, 190,000 kronor, anvisas redan under innevarande budgetår.

Under återopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa hygieniska anordningar vid Stockholms örlogsvarv* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 190,000.

F. Flygvapnet.

Flygmateriel.

[8.] **20 b. Merkostnader för anskaffning av flygplan för strategisk spaning, reservationsanslag.** I skrivelse den 17 november 1939 inkom flygförvaltningen med utredning och förslag angående anskaffning av vissa flygplan för strategisk spaning i stället för de plan, vilka tidigare beställts hos utländsk firma men som på grund av den inträdda situationen icke komme att levereras. Vidare hemställde flygförvaltningen, att för täckande av de

merkostnader, som beräknades uppkomma genom den nu föreslagna anskaffningen, ett belopp av 5,100,000 kronor måtte ställas till ämbetsverkets förfogande.

I anledning av förevarande framställning medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 24 november 1939, att flygplan av i framställningen avsedd typ finge anskaffas såsom strategiskt spaningsflygplan för arméflygflottiljen, varjämte Kungl. Maj:t förklarade Sig vilja framdeles till prövning upptaga frågan om beredande av täckning för de merkostnader, som därigenom uppkomme.

I anslutning härtill och under hänvisning till handlingarna i ärendet, av vilkas innehåll riksdagens vederbörande utskott torde erhålla för ärendets bedömande erforderliga upplysningar, får jag tillstyrka, att anslagsmedel till ett belopp av 5,100,000 kronor beviljas å tilläggsstat för innevarande budgetår till täckande av ifrågavarande merkostnader.

Jag får förty hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Merkostnader för anskaffning av flygplan för strategisk spaning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 5,100,000.

[9.] **20 c. Extra materielanskaffning för flygvapnet, reservationsanslag.** I särskild skrivelse den 27 november 1939 föreslog flygförvaltningen, att till stärkande av flygvapnets försvarsberedskap vapnet måtte tillföras flygplan och viss övrig flygmaterielutrustning i närmare angiven omfattning, samt hemställde, att för ifrågavarande ändamål erforderliga anslagsmedel måtte ställas till förfogande.

Över framställningen avgav chefen för försvarsstaben den 28 november 1939 yttrande och framhöll däri vikten av att ifrågavarande anskaffningar snarast komme till stånd.

Med anledning av förevarande framställning bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 1 december 1939 flygförvaltningen att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i förenämnda skrivelse därom anförts gå i författning om dels anskaffning av visst antal flygplan av angivna typer, dels ock komplettering av viss utgångsmateriel. Tillika bemyndigade Kungl. Maj:t flygförvaltningen att för fullgörande av förenämnda anskaffning och komplettering erforderliga förskottslikvider m. m. av det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. upptagna förskottsanslaget till Försvarsväsendet i allmänhet: Engångsutgifter (Ga) lyfta ett sammanlagt belopp av högst 6,050,000 kronor; och förklarade Sig Kungl. Maj:t vilja sedermera i annat sammanhang besluta angående ifrågavarande utgifters slutliga gäldande.

De sammanlagda kostnaderna för den av nyssnämnda bemyndigande omfattade flygmaterielanskaffningen hava av flygförvaltningen beräknats till 18,030,000 kronor. Detta belopp synes nu böra äskas av riksdagen för ändamålet, därvid jag förutsätter, att 6,050,000 kronor skola användas till täckning av den nämnda anvisningen å förskottsstaten.

Ärendet är i övrigt av den natur, att det icke synes mig lämpligt att till statsrådsprotokollet närmare redogöra för innebörden av förenämnda av flygförvaltningen framlagda förslag. Riksdagens vederbörande utskott torde i stället böra erhålla upplysningar därom genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra materielanskaffning för flygvapnet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 18,030,000.

G. Gemensamma anslag.

Materiel.

[10.] 2 a. **Viss extra materielanskaffning m. m.** För reglering av de å förskottsstat under IV huvudtiteln, avdelning G: Gemensamma anslag, bestridda utgifterna för materielanskaffning m. m. för försvarsväsendet fram till tidpunkten för urtima riksdagens öppnande sistförflutna höst har å tilläggsstat I till riksstaten anvisats ett anslag av 71 miljoner kronor. Ett motsvarande regleringsanslag bör upptagas å tilläggsstat II. Regleringen bör avse samtliga ifrågakommande utgifter å det numera under avdelningen upptagna anslaget Ga; till frågan om behandlingen av utgifterna under anslaget Gb får jag senare återkomma. Då det synes lämpligast att samla all den materielanskaffning utöver den redan budgetmässigt reglerade, som kan komma att äga rum detta budgetår, under ett enda tilläggsstatsanslag, torde i det förslag till tilläggsstat som nu förelägges riksdagen för ifrågavarande reglering böra upptagas blott ett beräknat anslag, utfört med det belopp, vartill kostnaderna för den hittills beslutade men ännu ej reglerade materielanskaffningen uppgå, i den mån icke vissa av dessa kostnader böra av särskilda skäl regleras i annan ordning.

Såsom chefen för finansdepartementet i annat sammanhang framhåller bör i nuvarande läge en konsekvens av att anslaget tillsvidare blott beräknas bli, att riksdagens bemyndigande inhämtas till den disposition av vederbörande förskottsanslag som skulle varit tillåten om regleringsanslaget nu slutligt äskats.

Med återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Viss extra materielanskaffning m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 beräkna ett anslag av kronor 80,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Lars Wikland.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.**Femte huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

B. Sociala verk och inrättningar.

[1.] 1. **Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.** I gällande avlöningsstat för socialstyrelsen är, bland annat, upptagen en post till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal å 403,000 kronor.

I skrivelse den 12 december 1939 har *socialstyrelsen* anmält behov av medel under innevarande budgetår till förstärkning av sagda post. Styrelsen har därvid till en början framhållit, att av de för ändamålet anvisade medlen under budgetårets fem första månader tagits i anspråk ett belopp av 177,411 kronor. Med bibehållande i huvudsak av den sysselsatta arbetsstyrkan skulle enligt styrelsens beräkning för återstoden av budgetåret erfordras ett belopp av ungefär 268,600 kronor. Det för hela budgetåret beräknade medelsbehovet — tillhoppa omkring 446,000 kronor — överstege alltså det för ändamålet anvisade beloppet med i runt tal 43,000 kronor. I fråga här-
om har styrelsen till en början anfört följande.

I särskilda skrivelser den 9 och den 23 december 1938 hade socialstyrelsen — med förmälan att en utökning i närmare angiven omfattning av ämbets-

verkets icke-ordinarie personal påkallades för fullgörande av vissa styrelsens åvilande arbetsuppgifter — hemställt, att för budgetåret 1938/39 måtte ställas till styrelsens förfogande erforderliga medel för förstärkning av grundavlöningsposten. Det behövliga tilläggsbeloppet hade styrelsen beräknat till 78,350 kronor.

I anledning härav hade Kungl. Maj:t, sedan riksdagens medgivande därtill inhämtats, den 3 mars 1939 föreskrivit, att den i då gällande avlöningsstat för socialstyrelsen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. (142,500 kronor) finge för budgetåret 1938/39 överskridas med högst 78,300 kronor. Inom ramen av den sålunda beviljade anslagsförstärkningen hade under budgetåret vidtagits erforderliga nyanställningar av icke-ordinarie personal.

För fullgörande av de fortlöpande arbetsuppgifterna hade det blivit nödvändigt att för hela innevarande budgetår behålla huvudparten av den arbetskraft, som avsåges i skrivelserna den 9 och 23 december 1938, samt därutöver i mindre omfattning företaga nyanställningar. Härigenom hade tillkommit vissa medelsbehov utöver dem, som kunnat tagas i beräkning vid uppgörandet av styrelsens den 31 augusti 1938 avgivna petita för löpande budgetår.

Styrelsen har härefter anförts, att de befattningshavare, åt vilka avlöning icke beräknats av statsmakterna vid medelsanvisningen för innevarande budgetår, huvudsakligen vore anställda å fattigvårdsbyrån samt å utlänningsbyrån. Beträffande personalen å dessa byråer har styrelsen framhållit följande.

I skrivelsen den 23 december 1938 hade styrelsen gjort framställning om medel till anställande under första halvåret 1939 av ytterligare två kvinnliga tjänstemän, båda med placering å styrelsens fattigvårdsbyrå. Av dessa befattningshavare hade efter erhållet tillstånd anställts, den ena — ett e. o. kontorsbiträde — å skyddshemsinspektionens kansliavdelning samt den andra — ett e. o. skrivbiträde — å byråns avdelning för alkoholistvård och nykterhetsnämnder. Av skäl, som närmare utvecklats i sagda skrivelse, vore behovet av dessa båda arbetskrafter av stadigvarande natur. De vore sålunda alltjämt anställda å byrån och hade i styrelsens petita för budgetåret 1940/41 inberäknats i personalstaten.

Med hänsyn till den fortgående stegringen av skyddshemsinspektionens arbetsuppgifter hade styrelsen vidare i skrivelse den 31 augusti 1939 hemställt om Kungl. Maj:ts medgivande att från och med den 1 september 1939 tillsvidare till och med utgången av löpande budgetår nyanställa en amanuens i lönegrad Eo 18 hos inspektionen. Jämlikt erhållet medgivande hade å avdelningen från och med den 4 september 1939 anställts en amanuens i lönegrad Eo 16. Till avlöning intill budgetårets utgång åt denne befattningshavare erfordrades ytterligare förstärkning av anslaget.

I förenämnda framställning den 9 december 1938 hade socialstyrelsen hemställt bland annat om medel för erforderlig förstärkning under budgetåret 1938/39 av utlänningsbyråns icke-ordinarie personal. Av det å byrån behövliga personaltillskottet, väsentligen kvinnlig biträdespersonal, hade en del funnits anställd redan vid början av budgetåret 1938/39, medan återstående befattningshavare antingen nyanställts under hösten 1938 eller beräknats bliva erforderliga under första halvåret 1939. Siffermässigt hade personalutvecklingen å byrån, såvitt närmast anginge biträdespersonalen, tett sig på följande sätt.

I socialstyrelsens petita för budgetåret 1939/40 hade på grundval av antalet

i augusti 1938 anställda befattningshavare antalet erforderliga tjänstemän i biträdesgrad å utlänningsbyrån för nämnda budgetår beräknats till 40, varav 18 i skrivbiträdesgrad. Därvid hade ej medräknats ett tiotal biträden, som vore tillfälligt anställda å byrån och enligt tidigare uppgjord arbetsplan beräknats kunna entledigas senast den 31 oktober 1938. På grund av den alltjämt stegrade arbetsbelastningen hade det emellertid visat sig, att dessa, ursprungligen för sommarmånaderna anställda biträden måst behållas under återstoden av budgetåret 1938/39 samt fortsättningsvis under hela innevarande budgetår. Vidare hade tillkommit ytterligare 12 biträden, som måst nyanställas under senhösten 1938 och första halvåret 1939, på sätt närmare angivits i skrivelsen den 9 december 1938. Därjämte hade det befunnits påkallat, att de tillfälliga arbetskrafter, som enligt förut utarbetade personalplaner nyanställts å byrån för 3 å 4 sommarmånader jämväl under innevarande år, finge disponeras under hela budgetåret. Slutligen hade den del av byråns personal — 4 biträden — som tidigare sysselsatts med den s. k. utlänningsräkningen och därvid avlönats av särskilda medel, från och med den 1 december 1939 måst tagas i anspråk för mera trängande arbetsuppgifter av fortlöpande natur. Den biträdespersonal å byrån, som avlönades ur anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal, hade sålunda uppvisat fortgående stegring och uppginge vid tiden för styrelsens framställning till 75 personer, därav 55 i skrivbiträdesställning. Tilläggas borde, att även byråns amanuenspersonal i början av detta år enligt vederbörligt medgivande utökats med en tjänsteman. Till belysning av byråns ökade arbetsbelastning kunde nämnas, att medelantalet till byrån per dag inkommande ansökningsärenden, som i början av år 1939 ej överstigit 150, under höstmånaderna utgjort cirka 165.

Därjämte har styrelsen anfört, att i de av styrelsen beräknade merutgifterna för budgetåret 1939/40 jämväl inginge avlöningskostnaderna för dels en extra expeditionsvakt under hela budgetåret och dels en biträdande telefonist (lönegrad Eo 2) från och med den 1 oktober 1939. Förstnämnde tjänsteman hade nyanställts den 1 januari 1939 i samband med förläggningen av utredningsbyråns huvuddel till särskilda lokaler. Behovet av en expeditionsvakt å denna avdelning vore bestående. Genom förvärvet av en extra telefonist såsom biträde till den förut anställda hade det ansträngande och oavlåtligt växande arbetet med skötseln av styrelsens centrala växel kunnat uppdelas i regelbundna skift. Under den tid, då telefonist icke tjänstgjorde i växeln, sysselsattes hon med arbete å utlänningsbyrån, till vilkens lokaler växelrummet närmast angränsade.

Såsom inledningsvis nämndes har socialstyrelsen på nu anförda skäl uppskattat merbelastningen av grundavlöningsposten till i runt tal 43,000 kronor. I denna siffra inginge — framhåller styrelsen slutligen — icke något belopp till ersättningar för övertidsarbete, något som alltjämt måste förekomma i viss, tidvis ingalunda obetydlig utsträckning, huvudsakligen å utlänningsbyrån. Kostnaden härför hade för hela budgetåret 1939/40 beräknats icke komma att överskrida 4,000 kronor. Å andra sidan syntes ett ej obetydligt belopp kunna inbesparas i samband med förordnanden vid ledigheter å ordinarie tjänster m. m. Med hänsyn därtill ansåge sig styrelsen böra räkna med, att den slutliga bristen å anslagsposten komme att stanna vid 40,000 kronor.

Styrelsen har därför hemställt, att detta belopp måtte för ändamålet ställas till styrelsens förfogande.

*Departements-
chefen.*

Av vad socialstyrelsen anfört framgår, att den successiva ökning av socialstyrelsens arbetskrafter, som icke minst på grund av utlänningsbyråns verksamhet visat sig oundviklig under de senaste åren, jämväl för innevarande budgetår medfört behov av en förstärkning av grundavlöningsposten. Mot det av styrelsen föreslagna förstärkningsbeloppet har jag ej funnit anledning till erinran. Jag utgår från, att under nu rådande förhållanden övertidsarbete, som är förenat med särskild ersättning, skall i möjligaste mån begränsas. Till den merbelastning av grundavlöningsposten, som må föranledas av den i årets statsverksproposition förordade begränsningen i vikariatsförordnanden, bör hänsyn icke tagas i detta sammanhang.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för socialstyrelsen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1939/40 överskridas med högst 40,000 kronor.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

Sjukvårdsanstalterna.

[2.] 31 a. **Statens anstalt för fallandesjuka: Anskaffande av vissa inventarier, reservationsanslag.** Förevarande anstalt — tidigare driven av föreningen Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka — har från och med den 1 juli 1939 övertagits av staten.

Med skrivelse den 29 augusti 1939 har medicinalstyrelsen överlämnat en av *direktionen för statens anstalt för fallandesjuka* gjord framställning om anvisande av 27,000 kronor för anskaffande av vissa erforderliga inventarier i huvudsaklig överensstämmelse med ett av anstaltens t. f. överläkare och t. f. syssloman den 22 augusti 1939 upprättat tjänstememorial.

I detta memorial anföres till en början, att anstaltspersonalen i samband med statens övertagande av anstalten utökats med bland andra en överläkare, en syssloman, ett kontorsbiträde, en förestånderska av 2:a klass, en maskinist av 1:a klass samt en arbetsförestånderska, vilket medfört behov av viss ytterligare utrustning. I en vid memorialet fogad förteckning hava de beräknade kostnaderna för inventarieanskaffningen närmare specificerats. Såsom motivering för förslaget har anförts i huvudsak följande.

Vid statsverkets övertagande av anstalten hade endast funnits en expedition, vilken använts av kassaförvaltaren. Förestånderskan hade nyttjat sin bostad som expedition och för läkaren hade saknats expeditionslokal. Det

syntes erforderligt att expeditiionslokaler med möbler och kontorsmaskiner m. m. anordnades för överläkaren, sysslomannen, kassör och kontorsbiträde, förestånderskorna i sjukvården, arbetsförestånderskan och maskinisten, vilka samtliga hade skrivarbeten och redovisningar att verkställa. Skrivmaskiner vore nödvändiga för överläkaren, sysslomannen och kontoret. För kontoret syntes även erfordras multiplikations- och additionsmaskiner samt en checkperforator, vilken senare vore föreskriven i gällande instruktion. Nu angivna möbler och maskiner m. m. hade beräknats draga en sammanlagd kostnad av 8,855 kronor.

Förestånderskan av 1:a klass handhade patienternas egna medel samt flitpenningar, varjämte patienternas privata värdeföremål lämpligen borde förvaras av henne. Härför syntes ett brand- och dyrkfritt kassaskåp av mindre modell vara erforderligt. För inköp av ett sådant krävdes ett belopp av 470 kronor.

Nuvarande utrustning å syrummet bestode av symaskiner för trampning. För att höja arbetsprestationerna och medhinna tillverkning av den kvinnliga personalens tjänstekläder borde tre elektriskt drivna symaskiner av modern typ anskaffas, vilket komme att draga en kostnad av 1,380 kronor. Dessa maskiner syntes även kunna medgiva införandet av 48 timmars arbetsvecka utan ökning av personalen därstädes. Nuvarande maskiner borde användas för beredande av arbete och sysselsättning åt patienter.

För närvarande verkställdes alla reparationer å vatten-, värme-, avlopps-, ång- och elektriska anläggningar av montörer, anställda hos firmor i Jönköping, varför kostnaden för dylika reparationer och mindre nyanläggningar ställde sig mycket hög. Sedan i staten numera funnes upptagna en maskinistbefattning av 1:a klass samt två eldarebefattningar, syntes nämnda arbeten böra utföras av denna personal. Härför syntes verktyg och maskiner m. m. böra anskaffas för ett belopp av 1,700 kronor.

Anstaltens tvättinrättning hade varit i drift sedan hösten 1938, men redan från början hade det visat sig, att den inköpta ångmangeln hade för liten kapacitet. För att nuvarande personal i tvättinrättningen skulle kunna beredas 48 timmars arbetsvecka, syntes ett utbyte vara nödvändigt. För närvarande skedde byte av patienternas underkläder delvis endast var fjortonde dag, men önskvärt vore, att dylikt byte kunde ske varje vecka. Detta skulle givetvis komma att öka tvättgodsmängden, men någon personalökning — förutom extra hjälp vid vissa särskilt hårt belastade tillfällen — vore icke nödvändig med nuvarande patientantal. Däremot syntes anskaffande av två strykpressar för påskyndandet av strykningen vara erforderligt. För utbyte av ångmangel samt inköp av strykpressarna borde räknas med en utgift av sammanlagt 6,600 kronor.

För nödvändig komplettering av skol- och yrkeshemmens personal å g a r erfordrades ett belopp av 340 kronor. Det vore vidare synnerligen önskvärt, att en spirograf snarast möjligt anskaffades, då ett stort antal patienter lede av endokrina rubbningar och bestämmande av ämnesomsättningen borde ske i stor utsträckning. För detta ändamål ävensom för inköp av annan laboratorieutrustning borde anvisas tillhoppa 1,500 kronor.

Arbetshemmen Fristaden och Sjöboda, vilka vore belägna 7 respektive 1.5 km. från huvudanstalten, behöfve regelbundet besökas av överläkaren och förestånderskan ävensom av sysslomannen och förhållandevis ofta av arbetsförestånderskan. Kostnaderna för resor med tåg och omnibus beräk-

nades uppgå till minst 400 kronor årligen. Olycksfall, för vilka röntgenundersökning eller kirurgisk behandling erfordrades, inträffade rätt ofta. Avståndet till närmaste lasarett vore 6 km. Transporterna i dessa fall ävensom nyss angivna resor skulle ställa sig avsevärt mindre kostsamma, om anstalten ägde egen personautomobil. Det syntes vidare vara nödvändigt att billedes dirigera anstaltens post till centralpostkontoret i Jönköping, varifrån den då skulle hämtas av chauffören. Inköp av en personautomobil av märket Volvo skulle draga en engångskostnad av 5,000 kronor.

Härjämte borde diverse uppslagsböcker och annan facklitteratur anskaffas till hjälp för överläkaren, sysslomannen och kontorspersonalen utöver vad anslaget till skrivmateriel m. m. medgåve. Kostnaden för blanketter och stämplat samt annan kontorsutrustning ställde sig jämväl så hög, att det ordinarie anslaget icke vore tillfyllest vid nyanskaffning på en gång. Det i förteckningen upptagna beloppet för nu angivna båda ändamål — sammanlagt 1,200 kronor — syntes få betraktas som ett minimibelopp.

För anskaffandet av bords- och takarmatur hade vidare upptagits 300 kronor, vilket belopp finge anses erforderligt för detta ändamål. Slutligen erfordrades för diverse utgifter ett belopp av 185 kronor.

De sammanlagda utgifterna för anskaffande av kompletterande utrustning vid anstalten uppskattas sålunda till (8,855 + 470 + 1,380 + 1,700 + 6,600 + 340 + 1,500 + 5,000 + 1,200 + 300 + 185 =) 27,530 kronor, vilket belopp avrundats nedåt till 27,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande den 29 augusti 1939 vitsordat behövligheten av den ifrågasatta inventarieanskaffningen.

*Departements-
chefen.*

Lika med medicinalstyrelsen anser jag påkallat, att medel anvisas för komplettering av anstaltens inventarier i huvudsaklig överensstämmelse med direktionens förslag. Enligt vad jag inhämtat har emellertid direktionen med hänsyn till önskvärdheten av att en maskinverkstad utan dröjsmål anordnades vid anstalten för ombesörjande av erforderliga reparationer redan verkställt inköp av i memorialet angivna verktyg och maskiner m. m. samt för detta ändamål anlitat den i anstaltens omkostnadsstat uppförda posten till inköp och underhåll av inventarier. Vid sådant förhållande och då jämväl kostnaden för blanketter och stämplat m. m. torde böra bestridas från omkostnadsstaten, synes det vara tillfyllest att nu äska ett belopp av 25,000 kronor. Beloppet lär böra uppföras såsom reservationsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår under rubriken statens anstalt för fallandesjuka: anskaffande av vissa inventarier.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Anskaffande av vissa inventarier* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 25,000.

[3.] 57 a. **Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, reservationsanslag.** På förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 1, bil. 4, punkt 2) anvisade 1939 års urtima riksdag till Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln ett reservationsanslag av 6,700,000 kronor. Detta anslag har sedermera helt ställts till medicinalstyrelsens förfogande, att användas dels för utrustning och iordningställande av första etappens beredskapssjukhus, dels ock för detaljplanläggning av ytterligare beredskapssjukhus.

I en den 19 december 1939 avgiven promemoria har medicinalstyrelsens materielnämnd, som närmast handlägger hithörande ärenden, anmält, att den bland annat med hänsyn till de prisstegringar, som under hösten 1939 inträtt för åtskilliga varuslag, tills vidare begränsat sin upphandling, i vad den anginge möbler, sängutrustning, beklädnadspersedlar och dylikt, till att avse ett något mindre antal vårdplatser än ursprungligen beräknats. Härutinnan erfordrades alltså en komplettering. Vidare återstode att anskaffa motsvarande utrustning för ytterligare ett antal vårdplatser, tillhörande andra etappen. Kostnaden för den utrustning, som sålunda erfordrades, hade nämnden uppskattat till 3,220,000 kronor.

Materielnämnden har jämväl framhållit, att kostnaderna för det vidare utbyggandet och iordningställandet av beredskapssjukhusen i nuvarande läge icke kunde ens tillnärmelsevis uppskattas. Enligt inhämtade uppgifter syntes man emellertid böra för detta ändamål räkna med 6,000,000 kronor. Härtill komme utgifter dels för anskaffning av utrymmen för lagring av beredskapssjukhusens utrustning, dels ock för upprättande av vissa reservsjukhus och andra provisoriska sjukvårdsanstalter, vadan för samtliga i promemorian angivna ändamål lämpligen borde upptagas ett tilläggsanslag av 10,000,000 kronor.

I en den 29 december 1939 dagtecknad promemoria har medicinalstyrelsen meddelat, att styrelsen efter granskning av materielnämndens beräkningar kommit till den uppfattningen, att ett tilläggsanslag av 11,000,000 kronor erfordrades för beredskapssjukhusens utrustning och iordningställande. Styrelsen betonar emellertid, att de gjorda beräkningarna till stor del vore mycket approximativa.

Till en början får jag erinra, att Kungl. Maj:t, på framställning av medicinalstyrelsen och med stöd av gällande lag om sjukhusvård vid krig eller krigsfara, den 30 december 1939 medgivit, att genom vederbörande landstings försorg finge inom Norrbottens och Västerbottens län upprättas särskilda s. k. reservsjukhus för vård i första hand av akuta infektionsfall bland dem, som inkallats till beredskapstjänstgöring, samt att kostnaderna för utrustning, iordningställande och drift av dessa sjukhus finge bestridas av statsmedel. Då ifrågakvarande sjukhus till sin karaktär närmast äro att jämställa med beredskapssjukhusen, torde kostnaderna för reservsjukhusens

Departementsschefen.

utrustning och iordningställande lämpligen böra bestridas från samma ånslag som motsvarande utgifter för beredskapssjukhusen. I sina förut omnämnda beräkningar angående det ytterligare medelsbehovet för utrustning m. m. av beredskapssjukhusen hava materielnämnden och medicinalstyrelsen också tagit hänsyn härtill.

Från denna utgångspunkt har jag i stort sett intet att erinra mot de föreliggande beräkningarna. I betraktande av de många ovissa faktorer, som i detta fall inverka på medelsbehovets storlek, synes det mig dock lämpligast att nu begränsa medelsanvisningen till 10,000,000 kronor, vilket belopp torde böra uppföras såsom reservationsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Beräffande frågan om anvisande av erforderliga medel för driften av hithörande sjukhus får jag hänvisa till vad chefen för finansdepartementet anför vid anmälan av förslag om förlängd giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet m. m.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av . . . kronor 10,000,000.

E. Polisväsendet.

[4.] **11. Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar.** Statens kriminaltekniska anstalt trädde i verksamhet den 1 oktober 1939. Till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal vid anstalten har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 9,800 kronor.

I den för anstalten gällande personalförteckningen finnes bland annat upptagen en befattning såsom avdelningsföreståndare med placering i lönegraden Eo 26. Enligt statsmakternas beslut i samband med inrättandet av ifrågavarande anstalt skulle emellertid berörda befattning hållas vakant under tid, varunder tjänsten komme att upprätthållas av den vid tiden för anstaltens inrättande å centralbyrån för fingeravtryck tjänstgörande kriminalkommissarien vid Stockholms stads poliskår, Axel Thour. Det förut-sattes därvid, att Thours tjänstgöring vid kriminaltekniska anstalten skulle fortgå längst intill dess Thour såsom ordinarie befattningshavare vid nämnda poliskår efter uppnådda 60 levnadsår inträdde i rätten till pension den 1 juli 1941. Vidare skulle under denna övergångstid Thour tillkommande löneförmåner utgå från förslagsanslaget till gottgörelse till vissa polis-distrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m. och ej från anstaltens avlöningsanslag.

I skrivelse den 14 november 1939 har *styrelsen för anstalten* anmält, att Thour på därom gjord framställning erhållit avsked med förtidspension

från sin befattning i Stockholms stads tjänst från och med den 1 november 1939. På grund härav har styrelsen hemställt bland annat, att styrelsen måtte bemyndigas att förklara befattningen såsom avdelningsföreståndare vid anstalten till ansökan ledig. Därjämte har styrelsen anhållit om föreskrift rörande det anslag, varifrån kostnaderna för avdelningsföreståndarens avlöning i fortsättningen skulle bestridas.

Med anledning av vad anstaltsstyrelsen i sin berörda skrivelse anfört, har Kungl. Maj:t den 24 november 1939 lämnat styrelsen det begärda bemyndigandet att ledigförklara befattningen såsom avdelningsföreståndare ävensom föreskrivit, att avlöningen åt denne skall bestridas från den i avlöningsstaten för anstalten upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. *Departement-
chefen.*

Vid sådant förhållande och då hänsyn till nu nämnda avlöningskostnader icke tagits vid anslagsberäkningen för löpande budgetår, bör förslag föreläggas riksdagen om en förhöjning av delposten till grundavlöningar m. m. under angivna anslagspost med erforderligt belopp eller i runt tal 6,000 kronor.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för statens kriminaltekniska anstalt under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1939/40 överskridas med högst 6,000 kronor.

F. Civila luftskyddet.

[5.] 4. **Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål hava hittills för budgetåret 1939/40 anvisats reservationsanslag av tillhoppa 10,800,000 kronor, därav å riksstaten ett anslag av 4,000,000 kronor och å tilläggsstat I till riksstaten ett anslag av 6,800,000 kronor. Av sistnämnda anslag var ett belopp av 1,500,000 kronor avsett för tillgodoseende av telegrafverkets, järnvägsstyrelsens, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens samt vattenfallsstyrelsens behov av gasskyddsmateriel samt ett belopp av 840,000 kronor för möjliggörande av en forcerad inhemsk tillverkning av folkgasmasker. Vid beviljandet av anslaget räknade riksdagen med att i första hand skulle beställas 500,000 folkgasmasker ävensom att priset för dessa gasmasker skulle bli omkring 5 kronor för varje gasmask. Riksdagen förutsatte, att kostnaderna för gasmaskerna skulle kunna gäldas efter hand.

I skrivelse den 1 december 1939 hemställde härefter luftskyddsinspektionen om bemyndigande för inspektionen att, i enlighet med skrivelsen bifogade

förslag, med tre svenska firmor sluta avtal om tillverkning och leverans av tillhopa 500,000 folkgasmasker.

I skrivelsen anmälde inspektionen tillika, att statens reservförrådsnämnd för att säkerställa tillgången av rågummi för en ifrågasatt tillverkning av högst 1,500,000 folkgasmasker i samråd med inspektionen vid av reservförrådsnämnden företaget inköp av rågummi för inspektionens räkning reserverat 52 ton dylikt gummi, varav enligt uppgjort avtalsförslag en av berörda firmor skulle erhålla 16 ton för ett pris av 1 krona 50 öre per kilogram. Inspektionen anhöll i anslutning härtill om medgivande att ur statens reservförråd erhålla förstnämnda kvantitet rågummi samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte anvisa härför erforderliga medel.

Genom beslut den 8 december 1939 lämnade Kungl. Maj:t inspektionen det begärda bemyndigandet att med sagda firmor träffa avtal rörande tillverkning och leverans av 500,000 folkgasmasker.

I skrivelse den 22 december 1939 har *luftskyddsinspektionen* gjort framställning om anvisande av ytterligare medel å tilläggsstat för innevarande budgetår för gasskyddsutrustning för det civila luftskyddets behov.

I skrivelsen har luftskyddsinspektionen till en början anfört, att det belopp av 1,500,000 kronor, som avsetts för tillgodoseende av telegrafverkets, järnvägsstyrelsens, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och vattenfallsstyrelsens behov av gasskyddsmateriel och som beräknats med ledning av från verken inkomna rekvisitioner, visat sig otillräckligt. Dessa verk hade nämligen senare inkommit med rekvisitioner på ytterligare materiel för en kostnad av 100,000 kronor. Nämnda belopp måste därför för ändamålet anvisas.

Vidare framhåller inspektionen att ett omedelbart behov föreläge att anskaffa och komplettera viss gasskyddsmateriel. Sålunda måste bland annat — utöver redan beställda 500 kompletta syrgasapparater — inköpas 1,500 sådana apparater. Därjämte vore det nödvändigt, att hittills anskaffade gasbehandlingsaggregat kompletterades med sådan utrustning att aggregatens kapacitet komme att fördubblas. För dessa ändamål behövdes enligt verkställda beräkningar ett belopp av 1,625,264 kronor.

Luftskyddsinspektionen har härefter framlagt beräkningar rörande behovet av ytterligare medel för anskaffande av folkgasmasker. Härom uttalar sig inspektionen på följande sätt.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 8 december 1939 lämnade bemyndigande hade inspektionen träffat avtal rörande anskaffande av 500,000 folkgasmasker. Kostnaderna härför kunde på grund av avtalsbestämmelserna icke på förhand bestämt fixeras, men kunde — inklusive utgifter för frakt och emballage — uppskattas till 2,812,500 kronor. Då för ändamålet redan anvisats 840,000 kronor, erfordrades ytterligare 1,972,500 kronor.

Enär staten enligt ett av avtalen förpliktat sig att ställa 16 ton rågummi till vederbörande tillverkares förfogande för ett pris av 1 krona 50 öre per kilogram men denna kvantitet rågummi vore avsedd att tillhandahållas av statens reservförrådsnämnd, som för rågummit fastställt ett pris av 2 kronor

25 öre per kilogram, uppkomme för de omförmälda gasmaskerna — utöver den kostnad av 1 krona 50 öre per kilogram, som borde gäldas av inspektionen men som senare skulle betalas av tillverkaren — en merkostnad för staten av $(0:75 \times 16,000)$ 12,000 kronor, vartill komme ytterligare 160 kronor för fraktkostnader för gummit.

Förutom de 500,000 folkgasmasker, varom avtal träffats, borde inom den närmaste tiden anskaffas ytterligare 800,000 sådana masker, vilka syntes böra tillverkas av samma firmor, med vilka avtal redan träffats. Det kunde beräknas, att dessa firmor skulle kunna hinna leverera de av inspektionen ifrågasatta nya 800,000 gasmaskerna före den 1 augusti 1940 och möjligen någon månad tidigare. Därest man räknade med samma priser som enligt tidigare avtal, kunde kostnaderna för de 800,000 gasmaskerna uppskattas till 4,535,000 kronor.

Av de 52 ton rågummi, vilka inköpts av statens reservförrådsnämnd, skulle — såsom nämnts — 16 ton användas enligt redan träffat avtal. Återstående 36 ton borde tills vidare lagras. Sistnämnda parti borde förskottsvis betalas av inspektionen, för vilket ändamål finge beräknas ett belopp av $(2:25 \times 36,000)$ 81,000 kronor. Detta belopp borde emellertid framdeles ersättas av vederbörande gasmasktillverkare.

De sammanlagda kostnaderna för folkgasmaskerna kunde alltså beräknas till $(1,972,500 + 12,000 + 160 + 4,535,000 + 81,000)$ 6,600,660 kronor.

Luftskyddsinspektionen anför vidare följande.

Genom beslut den 15 december 1939 hade Kungl. Maj:t bemyndigat inspektionen att i den utsträckning inspektionen funne vara av behovet påkallat, ur tillgängliga förråd av luftskyddsutrustning för den aktiva luftskyddspersonalen kostnadsfritt tillhandahålla viss statsanställd personal, nämligen personalen vid rikets centrala ämbetsverk, med undantag av telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt vattenfallsstyrelsen, samt vid de centrala statliga kristidsorganen erforderligt antal gasmasker av typ B samt stålhelmar. Denna personal omfattade omkring 5,500 personer och kostnaden för utrustningen kunde beräknas till 90,200 kronor för gasmaskerna och till 37,565 kronor för stålhelmar. Den sammanlagda kostnaden bleve alltså 127,765 kronor.

Ditills hade anvisats medel för anskaffande av 150,000 stålhelmar för utrustning av den aktiva luftskyddspersonalen. Då därmed endast kunde tillgodose en tredjedel av det totala behovet av stålhelmar, syntes det erforderligt, att under innevarande budgetår ytterligare minst 100,000 stålhelmar anskaffades. Kostnaderna härför kunde uppskattas till 750,000 kronor.

För anskaffande av sjukvårdsmateriel, avsedd för utrustning av hjälpplatser, hade tidigare anvisats 1,150,000 kronor. Det hade emellertid visat sig erforderligt att upprätta även sjuktransportavdelningar. Det kunde beräknas, att 400 dylika avdelningar vore behövliga. Då materielkostnaden för varje avdelning kunde uppskattas till 500 kronor, finge för ändamålet beräknas 200,000 kronor.

I samband med den försöksverksamhet, som av inspektionen bedreves, hade det visat sig nödvändigt att överlämna till försvarsväsendets kemiska anstalt en stor del av de uppgifter, vilkas omedelbara lösning varit av vital betydelse för det civila luftskyddet. Inspektionen hade emellertid ej för de arbeten, som utförts för luftskyddsinspektionens räkning, kunnat vidtaga samma anordning som armén, marinen och flyget, nämligen att årligen ställa en viss summa till anstaltens förfogande för täckande av försöks- och driftkostnaderna. Genom att anstalten därigenom ej kunnat fast anställa kvalificerad personal hade det ej varit möjligt för anstalten att nöjaktigt till-

godose inspektionen med undersökningar av de problem, som för närvarande föreläge och hade inspektionens försöksverksamhet därigenom blivit lidande.

Det syntes inspektionen därför synnerligen angeläget att — i betraktande av att inom det civila luftskyddet ständigt uppkomme nya problem, vilka krävde sin lösning — ett årligt belopp av 25,000 kronor måtte av inspektionen kunna ställas till anstaltens förfogande. Ett dylikt belopp borde därför beräknas för innevarande budgetår.

Luftskyddsinspektionen har under hänvisning till det anförda uppskattat det för innevarande budgetår föreliggande ytterligare medelsbehovet till (100,000 + 1,625,264 + 6,600,660 + 127,765 + 750,000 + 200,000 + 25,000) 9,488,689 kronor eller i avrundat tal 9,500,000 kronor.

Vidare har luftskyddsinspektionen i skrivelse den 30 december 1939 gjort framställning om anvisande å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 av medel för inköp av vissa luftreningsaggregat. Inspektionen har i skrivelsen anført i huvudsak följande.

Tiden närmast efter krigsutbrottet hade kännetecknats av en synnerligen livlig verksamhet på skyddsrumbyggandets område. Regeln syntes vara att man vid anordnande av skyddsrum begagnade sig av möjligheten att genom inmontering av luftreningsaggregat öka skyddsrummens kapacitet, så att dessa kunde rymma ungefär dubbla antalet personer. De utrymmen, som stode till buds för anordnande av skyddsrum, vore även oftast så små, att en dylik inmontering vore synnerligen välbehövlig. Därtill torde även bidraga den omständigheten att kostnaderna per skyddad person genom anlåtande av luftreningsaggregat väsentligt nedginge.

Från ett flertal företag, som igångsatt tillverkning av luftreningsaggregat, hade till inspektionen inkommit framställning om statsgaranti för en serie-tillverkning i större skala av dylika aggregat, varigenom det för vederbörligt företag skulle bliva möjligt att säkra tillgången på den för ifrågavarande tillverkning erforderliga materielen samt vidtaga nödiga åtgärder med avseende å behövlige verkstadsutrymmen för tillverkningen.

Med hänsyn till den stora efterfrågan å luftreningsaggregat, vilken redan förefunnes och i fortsättningen kunde förväntas, funne inspektionen det vara en angelägenhet av största vikt att intet försummades för att på detta område skapades högsta möjliga beredskap. Emellertid vore inspektionen av den uppfattningen att en statsgaranterad tillverkning icke innebure någon lämplig form för att säkerställa tillgången på den materiel, varom här vore fråga. Riktigare syntes vara att staten genom inspektionen beställde och inköpte det minimum av luftreningsaggregat, som inom den närmaste framtiden kunde beräknas vinna avsättning antingen för skyddsrumbyggen, vilka utfördes med statsbidrag, eller ock för sådana byggen, vilka utfördes av kommuner utan statsbidrag eller av enskilda företag eller personer. Försäljningen av aggregaten borde därefter ske genom de tillverkande företagen med förpliktelse för dessa att avräkna alla direkt hos företagen eller genom luftskyddsmyndigheterna gjorda beställningar å det antal aggregat staten inköpt. Någon risk för att andra företag med utsikt till framgång skulle kunna konkurrera med de sålunda genom staten tillhandahållna aggregaten torde icke föreligga, när de företag, vilka erhållit beställningarna, kunde tillhandahålla aggregaten till ett pris, som med omkring 200 kronor per styck understeg det numera vid försäljning i fria marknaden gällande.

Enligt inspektionens mening borde av inspektionen beställas 6,000 aggregat av ifrågavarande slag. Någon risk att icke detta antal komme att inom

det närmaste halvåret finna användning vid skyddsrumbyggandet föreläge icke. Till belysande av den efterfrågan å aggregat, som förefunnnes, finge inspektionen meddela, att ett av de företag, vilka påbörjat dylik tillverkning, under tiden från och med den 1 september 1939 tillverkat och sålt 900 aggregat, under det att efterfrågan under tiden 1 juli 1938—1 september 1939 endast uppgått till 126 st. Försäljningssumman av de hittills av ifrågasvarande företag levererade aggregaten uppginge till inalles 1,100,000 kronor, och företaget låge för närvarande inne med avsevärda ytterligare order. Ett annat företag, som påbörjat tillverkningen först för ett par månader sedan, hade hittills levererat omkring 150 aggregat och hade dessutom ett stort antal ineliggande order. Kapaciteten hos ifrågasvarande företag vore emellertid icke sådan att den komme att motsvara den ökade efterfrågan å aggregat, som inom den närmaste framtiden kunde väntas föreligga.

Luftreningsaggregaten i fråga skulle kunna tillhandahållas till ett pris, som täckte statens kostnader för inköp av desamma jämte kostnaderna för kontroll samt eventuella ränteutgifter å förskjutet kapital. Kontrollkostnaderna torde icke behöva uppskattas till mer än högst 25,000 kronor. Kostnaderna för inköp av 6,000 luftreningsaggregat beräknades uppgå till omkring 3,500,000 kronor.

Under hänvisning till det anförda har inspektionen hemställt om anvisande å tilläggsstaten för innevarande budgetår av ett belopp av (3,500,000 + 25,000) 3,525,000 kronor att användas för beställning och inköp av omkring 6,000 luftreningsaggregat.

I likhet med luftskyddsinspektionen anser jag det med hänsyn till föreliggande förhållanden nödvändigt att för löpande budgetår för här ifrågasvarande ändamål — utöver redan anvisade medel — beviljas mycket betydande belopp. *Departementets-
chefen.*

Till en början tillstyrker jag inspektionens förslag om beräkning av ytterligare 100,000 kronor för tillgodoseende av telegrafverkets, järnvägsstyrelsens, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och vattenfallsstyrelsens behov av gasskyddsmateriel.

Därjämte anser jag mig, med hänsyn till vad inspektionen anför, böra beräkna ett belopp av i runt tal 1,625,000 kronor för anskaffande och komplettering av viss gasskyddsmateriel, såsom syrgasapparater och gasbehandlingsaggregat.

Vad angår medelsbehovet för anskaffande av folkgasmasker erfordras på grund av avtalen rörande de beställda 500,000 gasmaskerna ett ytterligare belopp av 1,972,500 kronor, varjämte för leverans och frakt av berörda 16 ton rågummi är att räkna med en merkostnad av 12,160 kronor.

Med anledning av inspektionens förslag rörande anskaffande av ytterligare folkgasmasker vill jag erinra, att 1939 års luftskyddsutredning den 20 december 1939 avgivit betänkande med utredning och förslag angående civilbefolkningens förseende med gasmasker samt inrättande av skyddsrum för luftskyddsändamål (se statens offentl. utredningar 1939: 42). I detta betänkande föreslås, att tills vidare skulle anskaffas 1,300,000 folkgasmasker. Kostnaderna härför uppskattas därvid till omkring 6 kronor per gasmask

eller — efter avräknande av det belopp av 840,000 kronor, som redan anvisats för ändamålet — sammanlagt (7,800,000 — 840,000 =) 6,960,000 kronor. Utredningen räknar med att kostnaderna skola gäldas av statsmedel men att genom försäljning av gasmasker till kommunerna skall komma att inflyta hälften av vad staten fått utgiva i inköps- och förpackningskostnader.

Vad angår antalet folkgasmasker, som böra genom statens försorg anskaffas, ansluter sig alltså luftskyddsinspektionens förevarande framställning till luftskyddsutredningens förslag, liksom ock inspektionen i stort sett beräknat kostnaderna för gasmaskernas anskaffande på samma sätt som utredningen. För min del är jag ännu icke i tillfälle att i detalj taga ställning till luftskyddsutredningens förslag rörande folkgasmaskerna. Jag anser mig emellertid redan nu kunna utgå från att snarast möjligt ett antal av 1,300,000 folkgasmasker bör anskaffas samt att kostnaderna för dessa böra i första hand gäldas av statsverket. Med dessa utgångspunkter är jag i likhet med inspektionen av den åsikten att medel böra beräknas för anskaffande av ytterligare 800,000 folkgasmasker. Lika med inspektionen anser jag även att för ändamålet bör avses ett belopp av 4,535,000 kronor. Däremot anser jag det icke påkallat att — på sätt inspektionen föreslagit — beräkna särskilda medel för anskaffande av det rågummi, som skulle av inspektionen inköpas hos statens reservförrådsnämnd för lagring tills vidare och som framdeles skulle betalas av vederbörande tillverkare. Här rör det sig nämligen allenast om en kostnad, som är avsedd att ingå i den beräknade anskaffningskostnaden. Jag förutsätter emellertid, att inspektionen skall äga att av de medel, som ställas till inspektionens förfogande, förskottsvis från reservförrådsnämnden inköpa erforderlig kvantitet rågummi för att därefter i sinom tid erhålla ersättning av vederbörande tillverkare. Denna anordning synes mig böra tillämpas ej blott beträffande inköp av rågummi för nu ifrågavarande 800,000 folkgasmasker utan även med avseende å det förut omförmälda partiet rågummi av 16 ton till den del fråga är om den inköpssumma, som avtalsenligt skall gäldas av tillverkaren.

Vid bifall till vad jag här föreslagit skulle för anskaffande av folkgasmasker nu få beräknas ett belopp av (1,972,500 + 12,000 + 160 + 4,535,000) 6,519,660 kronor eller i avrundat tal 6,520,000 kronor.

Såsom följd av beslutet den 15 december 1939 angående bemyndigande för luftskyddsinspektionen att ur tillgängliga förråd för den aktiva luftskyddspersonalen tillhandahålla viss statsanställd personal gasmasker och stålhjälm ar komma givetvis nämnda förråd att minskas. En komplettering av förråden bör därför äga rum. För ändamålet synes böra beräknas ett belopp av 100,000 kronor.

Inspektionen har vidare beräknat för anskaffande av ytterligare stål- hjälm ar ett belopp av 750,000 kronor, för anskaffande av materiel för sjuktransportavdelningar ett belopp av 200,000 kronor och för försöksverksamhet, avsedd att bedrivas genom försvars-

väsendets kemiska anstalt, ett belopp av 25,000 kronor. Vad inspektionen sålunda föreslagit anser jag mig böra biträda.

Vad slutligen angår den av inspektionen gjorda framställningen rörande vissa luftreningsaggregat för skyddsrum har jag icke något att erinra mot att inspektionen bemyndigas att, på sätt i framställningen avses, beställa 6,000 dylika aggregat. Då emellertid, såsom luftskyddsinspektionen framhållit, detta bemyndigande icke torde komma att medföra några utgifter för statsverket, synas särskilda anslagsmedel för ändamålet icke behöva beräknas. Skulle mot förmodan staten åsamkas någon kostnad för aggregaten, torde, därest riksdagen icke däremot framställer erinran, denna kostnad få bestridas från tillgängligt anslag för gasskyddsutrustning för det civila luftskyddet, om vars förstärkning jag i så fall senare torde få framlägga förslag.

Det sammanlagda anslagsbelopp, som med angivna beräkningsgrunder skulle ytterligare erfordras för budgetåret 1939/40, uppgår till (100,000 + 1,625,000 + 6,520,000 + 100,000 + 750,000 + 200,000 + 25,000 =) 9,320,000 kronor. Sistnämnda belopp torde därför böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för nämnda budgetår.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 9,320,000.

[6.] 8. **Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål hava för budgetåren 1937/38 och 1938/39 anvisats reservationsanslag å tillhopa 400,000 kronor. För samma ändamål hava för budgetåret 1939/40 hittills anvisats reservationsanslag å sammanlagt 4,400,000 kronor, därav å riksstaten ett anslag av 100,000 kronor och å tilläggsstat I till riksstaten ett anslag av 4,300,000 kronor.

I det av 1939 års luftskyddsutredning den 20 december 1939 avgivna, under en föregående punkt omnämnda betänkandet har i anslutning till av luftskyddsinspektionen uppgjorda kalkyler beräknats att för här berörda ändamål skulle erfordras ytterligare omkring 4,000,000 kronor.

Ehuru jag ännu icke varit i tillfälle att taga definitiv ställning till de i sagda betänkande avgivna förslagen, anser jag dock, att det återstående medelsbehovet för bidrag till kommuner för anordnande av skyddsrum preliminärt kan uppskattas med utgångspunkt från luftskyddsutredningens beräkningar i ämnet. Av de medel, som alltså ytterligare torde erfordras för ändamålet, synes å tilläggsstat II för löpande budgetår lämpligen böra anvisas ett anslag av 2,000,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

G. Diverse.

[7.] 15. **Tryckning av vissa resekort m. m., förslagsanslag.** Enligt § 1 kungörelsen den 24 maj 1929 (nr 106) må vissa myndigheter utfärda nordiskt resekort åt svensk undersåte. Resekort utfärdas jämlikt § 2 i enlighet med formulär, som fastställas av chefen för socialdepartementet.

I samband med viss ändring av nämnda kungörelse har Kungl. Maj:t den 1 september 1939 föreskrivit, att vid inställelse hos myndighet för erhållande av nordiskt resekort sökanden skall hava att å blankett, vars lydelse fastställas av chefen för socialdepartementet och som tillhandahålles av resekortets utfärdare, meddela de å blanketten begärda uppgifterna.

Samtidigt har Kungl. Maj:t, med ändring av tidigare i ämnet meddelade bestämmelser, uppdragit åt statskontoret att låta trycka resekortet och berörda blanketter samt att på rekvisition kostnadsfritt tillhandahålla länsstyrelserna desamma. Därjämte har Kungl. Maj:t bemyndigat statskontoret att utbetala kostnaderna för tryckning av resekort och blanketter från det å förskottsstat för försvarsväsendet under sjunde huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till allmänna utgifter för försvarsberedskap.

Ifrågavarande tryckningskostnader torde för budgetåret 1939/40 kunna approximativt beräknas till 2,500 kronor. För slutligt täckande av kostnaderna torde å tilläggsstat II till riksstaten för nämnda budgetår böra under rubriken tryckning av vissa resekort m. m. upptagas ett förslagsanslag av 2,500 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tryckning av vissa resekort m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40* anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2,500.

I vad föredragande departementschefen sålunda hemställt instämman statsrådets övriga ledamöter; dock att statsrådet Bergquist icke deltagit beträffande punkterna 1 och 4.

Vad sålunda blivit av statsrådet tillstyrkt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler härnäst under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärendet angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

E. Diverse.

[1.] **14. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Vid anmälan tidigare i dag av sjätte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga för nästa budgetår omnämnde jag, att innevarande budgetårs anslag, vilket anvisats med 80,000 kronor, behövde förstärkas med 46,000 kronor. Den 1 januari 1940 återstod av anslaget odisponerat endast ett obetydligt belopp, varför ytterligare medel erfordras för täckande av kostnaderna för ett planenligt bedrivande under återstoden av innevarande budgetår av igångsatta, från kommittéanslaget bekostade utredningar.

Den största belastningen av anslaget har föranletts av den av riksdagen begärda utredningen rörande skärgårdarnas kommunikationsbehov. Sålunda uppgingo enligt den vid årets riksdagsberättelse fogade tablån över kostnader för kommittéer under kommunikationsdepartementet sammanlagda utgifterna för ifrågavarande utredning (1938 års skärgårdsutredning) för löpande budgetår intill den 1 januari 1940 till inemot 37,000 kronor, av vilket belopp största delen åtgått till orienteringsresor och anlitan av tekniska experter.

De beräknade kostnaderna för inom kommunikationsdepartementet pågående utredningar för återstående delen av innevarande budgetår framgå av följande sammanställning:

Kommitténs benämning	Trycknings- kostnader Kronor	Övriga kostnader Kronor	Summa Kronor
1938 års skärgårdsutredning.....	1,500	1,500	3,000
1938 års sakkunniga för utredning om vägväsendets förstatligande	5,000	11,300	16,300
Trafiksäkerhetsutredningen	—	13,000	13,000
1939 års högertrafikkommitté	3,000	3,000	6,000
1939 års traktorsutredning.....	1,300	2,400	3,700
Utredning rörande ändrad lagstiftning om straff för framförande i alkoholpåverkat tillstånd av motor- fordon och traktortåg	1,500	2,500	4,000
Summa kronor	12,300	33,700	46,000

Med hänsyn till den sålunda beräknade belastningen å anslaget under återstående del av budgetåret torde ett belopp av 46,000 kronor erfordras för förstärkning av kommittéanslaget. Detta belopp torde böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor **46,000**.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Bilaga 7.

Egentliga statsutgifter.

Sjunde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

[1.] **10. Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal vid 1937 års allmänna jordbruksräkning, reservationsanslag.** För budgetåren 1938/39 och 1939/40 ha till avlöningar till personal vid 1937 års allmänna jordbruksräkning anvisats reservationsanslag av 100,000 och 70,000 kronor eller sammanlagt 170,000 kronor.

Enligt de ursprungliga kostnadsberäkningarna skulle avlöningskostnaderna för jordbruksräkningen, fränsett dyrtidstillägg, utgöra sammanlagt 109,000 kronor. Vid anslagsberäkningen för budgetåret 1939/40 (1939 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln sid. 26) förutsattes emellertid, att avlöningskostnaderna av olika anledningar skulle komma att väsentligt överstiga det tidigare beräknade beloppet. Statistiska centralbyrån hade i skrivelse den 6 december 1938 framhållit, att de för jordbruksräkningen fastställda uppgiftsformulären medfört en utvidgning av arbetet utöver vad som vid kostnadsberäkningarna förutsatts. I avseende därå hade centralbyrån särskilt hänvisat till uppgifterna om åkerarealens fördelning på fastmarksjord och torvmarks-

jord samt de väsentligt utvidgade uppgifterna om trädgårds- och fruktodling. Vidare hade framhållits, att den utvidgade bearbetningen av uppgifterna om skogsmarksarealen sannolikt ledde till större kostnadsökning än tidigare kunnat förutses. Jämväl en omreglering av ersättningarna åt vederbörande personal i anslutning till den allmänna löneregleringen ävensom i samband därmed stående överflyttning av vissa kostnader från andra anslag beräknades medföra ökad belastning å det förevarande anslaget.

Under statistiska centralbyråns omkostnadsanslag, vilket är av förslagsanslags natur, är för innevarande budgetår till expenser för jordbruksräkningen beräknat ett belopp av 15,000 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t meddelad föreskrift må av det sålunda beräknade beloppet användas förslagsvis 700 kronor till bränsle, lyse och vatten samt högst 14,300 kronor till övriga expenser.

I skrivelse den 11 oktober 1939 har statistiska centralbyrån gjort framställning i syfte att under det löpande budgetåret måtte ställas till förfogande ytterligare 65,500 kronor för avlöningskostnader vid jordbruksräkningen. Ämbetsverket har därvid anfört bland annat:

Beträffande anledningarna till de förhöjda kostnaderna för jordbruksräkningen får centralbyrån hänvisa till sin skrivelse av den 6 december 1938. Därutöver torde särskilt böra framhållas följande. Arbetet har ökats mer än man på förhand kunde beräkna till följd av skogsmarkens uppdelning på ägarekategorier och storleksgrupper. Vidare ha avskrifter genom centralbyråns försorg i synnerligen stor utsträckning måst göras av fastighetsdeklarationer i de fall där taxeringarna varit överklagade, till följd varav det ursprungliga materialet icke kunnat avvaras av länsstyrelserna eller måst av centralbyrån eftersökas i kammarrätten. Under vårens influensaepidemi var sjukledighetsprocenten bland personalen tidvis synnerligen hög.

I och för nedbringande av kostnaderna för arbetets slutförande är det centralbyråns avsikt att göra sådana inskränkningar i arbetet, som äro möjliga utan att de för jordbruksräkningen redan uppdragna riktlinjerna i hudsak rubbas.

I skrivelsen har statistiska centralbyrån vidare hemställt, att för expenser vid jordbruksräkningen måtte ställas till förfogande ytterligare 14,500 kronor.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn särskilt till jordbruksräkningens betydelse för nu aktuella folkförsörjningsspörsmål är det angeläget, att arbetet med jordbruksräkningen må kunna slutföras utan dröjsmål och utan mera väsentlig beskärning av arbetsprogrammet. Jag vill därför tillstyrka, att medel till förstärkning av avlöningsanslaget för jordbruksräkningen med förenämnda belopp av 65,500 kronor äskas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Frågan om medgivande för statistiska centralbyrån att överskrida det av Kungl. Maj:t maximerade beloppet för övriga expenser vid jordbruksräkningen torde framdeles få underställas Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal vid 1937 års allmänna jordbruksräkning å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av* kronor 65,500.

[2.] 21. **Krisrevisionen, förslagsanslag.** Frågan om anordningarna för kontroll över medelsanvändningen vid de av krisläget föranledda utgifterna har i olika sammanhang varit föremål för uppmärksamhet och överväganden.

Vad först angår *den rent kamerala revisionen* av de särskilt tillsatta krisorganens utgifter har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 september 1939 uppdragit åt riksräkenskapsverket att i samråd med de befintliga eller blivande kommissionerna fastställa riktlinjer för den medelsredovisning, som åligger kommissionerna, samt att genom en av ämbetsverket utsedd tjänsteman följa handhavandet inom nämnderna av denna medelsredovisning. Genom beslut den 8 december 1939 har Kungl. Maj:t vidare, i avvaktan på det slutliga ordnandet av revisionen av till folkhushållningsdepartementet hörande kommissioners och nämnders medelsförvaltning, uppdragit åt riksräkenskapsverket att genom av ämbetsverket utsedd tjänsteman fortlöpande granska hos kommissionerna och nämnderna förda räkenskaper.

Frågan om *en mera allmän kontroll över kriskommissionernas förvaltning*, åsyftande jämväl granskning av ändamålsenligheten vid medelsanvändningen, upptogs till övervägande i september 1939, varefter inom finansdepartementet den 4 oktober 1939 framlades en promemoria i ämnet. I denna angåvos vissa huvudlinjer för anordnandet av en dylik kontroll. Bland uppgifterna för det därvid ifrågasatta kontrollorganet skulle den bokföringsmässiga revisionen ingå såsom ett underordnat led. Kungl. Maj:t har den 6 i samma månad anbefallt riksräkenskapsverket att med beaktande av vad i promemorian anförts utarbета förslag till organisation av revisionen över krisorganens förvaltning. Ämbetsverket har den 13 oktober 1939 inkommit med utlåtande i ärendet.

Slutligen har frågan uppmärksamats av riksdagens år 1939 församlade revisorer, vilka den 11 november till ordföranden i första särskilda utskottet av urtima riksdagen överlämnat en »promemoria med iakttagelser från statsrevisorernas sida rörande behovet av granskning av vissa utgifter inom såväl försvarsväsendet som andra statliga verksamhetsområden i anledning av vidtagna krisåtgärder». Denna framställning, som avsåg *en allmän granskning jämväl av försvarsväsendets krisförvaltning*, har föranlett riksdagen att i skrivelse till Konungen den 13 december 1939 (nr 88) framföra vissa synpunkter på frågan om ordnandet av revisionen och kontrollen över krisutgifterna.

I finansdepartementets förenämnda promemoria framhölls bland annat följande.

En revision av de olika krisorganens förvaltning komme med hänsyn till arten av den verksamhet som av dem bedreves, att erhålla en delvis annan

karaktär än den granskning, som avsåge statsförvaltningen i allmänhet. Den nya revisionens huvuduppgift skulle sålunda vara att granska ändamålsenligheten av de av krisorganen vidtagna åtgärderna. Därtill skulle emellertid som en andra uppgift komma kameral granskning, närmast avseende författningenssenligheten i gjorda utbetalningar och åvägabringande av en tillfredsställande inkomst- och utgiftskontroll. Den första revisionsuppgiften skulle anförtros åt särskilda överrevisorer, utsedda av Kungl. Maj:t bland personer med erfarenhet inom affärlivet och statsförvaltningen. Den andra revisionsuppgiften krävde en uppsättning av kameralt och revisionstekniskt utbildade granskare och biträden. Det förutsattes, att denna personal vid det slutliga utbyggandet av revisionen skulle fungera såsom utredningsorgan åt överrevisorerna. Med förordnande av överrevisorerna syntes tills vidare kunna anstå. Däremot vore det angeläget, att den kamerala revisionen organiserades utan dröjsmål. Denna revision borde icke förläggas till riksräkenskapsverket utan organiseras såsom ett självständigt revisionsorgan, vilket emellertid i tekniskt och kameralt hänseende skulle stå under riksräkenskapsverkets överinseende genom en för detta ändamål utsedd tjänsteman i verket.

I anslutning till dessa huvudlinjer för kontrollen över krisorganens utgifter anförde riksräkenskapsverket i skrivelsen den 13 oktober 1939 huvudsakligen följande.

Riksräkenskapsverket funne sig i väsentliga delar kunna tillstyrka en lösning av det föreliggande revisionsproblemet i anslutning till de allmänna linjer, som i promemorian uppdroges. Den kamerala revisionen syntes emellertid riksräkenskapsverket böra omedelbart organisatoriskt inordnas under de tilltänkta överrevisorerna. Dessa borde redan från början beredas tillfälle att bestämma om och deltaga i revisionsapparatens praktiska utformande, anställa personal m. m. Riksräkenskapsverket ansåge i anslutning härtill, att ämbetsverket icke borde taga annan befattning med krisorganens revision än att till överrevisionen borde knytas representanter för riksräkenskapsverket, i syfte att dels utnyttja den erfarenhet rörande statens räkenskaps- och revisionsväsen, som inom detta verk finnes samlad, och dels möjliggöra, att revisionen av krisorganisationernas förvaltning i erforderlig mån samordnades med den ordinarie revisionsapparaten.

Riksräkenskapsverket tänkte sig den blivande överrevisionen bestående av en ordförande, en verkställande överrevisor, som skulle utöva den direkta ledningen av arbetet, eventuellt ytterligare en överrevisor ävensom konsulterande sakkunniga till lämpligt antal, representerande skilda grenar av det enskilda näringslivet. Härtill skulle komma två representanter för riksräkenskapsverket, varav en skulle besitta speciell sakkunskap i bokföringsfrågor och en företräda revisionen.

En mera detaljerad planläggning av revisionen av krisorganen läte sig knappast verkställa, innan arten och omfattningen av de olika krisorganisationernas verksamhet och förvaltning blivit närmare fastslagen. På sätt redan antytts borde även detaljutformningen överlåtas på den nya revisionens ledning. Riksräkenskapsverket ville emellertid betona, att ett mera centraliserat revisionsförfarande än det under förra krigs- och krisperioden tillämpade torde vara ägnat att avsevärt nedbringa kostnaderna för revisionen, samtidigt som revisionens effektivitet därigenom borde avsevärt ökas.

Utöver ordföranden och den verkställande överrevisorn syntes representanterna för riksräkenskapsverket böra omedelbart utses. Nu angivna fyra personer kunde lämpligen bilda ett arbetsutskott, även om överrevisionen senare utvidgades.

Med förordnande av konsulterande sakkunniga torde lämpligen böra anstå, till dess någon erfarenhet vunnits rörande vilka grenar av näringslivet, som borde vara representerade. Även i övrigt vore den av riksräkenskapsverket föreslagna organisationen avsedd att utbyggas successivt i förhållande till det konstaterade behovet.

I statsrevisorernas promemoria rörande behovet av granskning av krisutgifterna inom såväl försvarsväsendet som andra statliga verksamhetsområden framhölls bland annat följande.

Det vore önskvärt att en effektiv kontroll snarast möjligt genomfördes i fråga om de kostnader, som sammanhängde med samtliga krisåtgärder, i syfte att oriktiga eller mindre lämpliga dispositioner skulle kunna snarast tillrättaläggas och onödiga utgifter härigenom undvikas. Revisorerna ansågo det nödvändigt, att den granskning av krisutgifterna, som av dem ifrågasattes, komme till stånd genom en särskild revisionsnämnd. Denna, som syntes böra omhändertaga ledningen av kontrollen, skulle bestå av ett relativt ringa antal för uppdraget särskilt lämpade personer, bland vilka representanter för riksdagen och dess revision borde finnas. Nämnden skulle erhålla en så auktoritativ ställning, att den kunde skyndsamt föranstalta om rättelse genom hänvändelse till vederbörande myndigheter eller, därest ändring på denna väg ej kunde åstadkommas, påkalla ingripande från Kungl. Maj:ts sida. Den ifrågasatta revisionsnämndens befogenheter borde icke i högre grad inskränkas eller dess verksamhet i detalj bindas, utan den borde få intaga en ställning, som vore fullt självständig och i vissa hänseenden motsvarade den som vore utmärkande för statsrevisionen. Nämnden borde till sitt förfogande hava särskilt väl kvalificerad revisionspersonal, som framför allt hade att verkställa stickprovsgranskning, varjämte såväl nämndens ledamöter som revisionspersonalen borde kunna, där så befunnnes ändamålsenligt, avlägga besök på olika platser för att taga del av verksamheten i förvaltningshänseende. Överhuvud taget borde nämndens arbete så bedrivas att all sådan sparsamhet med statsmedel iakttoges, som vore möjlig att ernå utan eftersättande av de ändamål, som föranlett de av krisen framtvingade åtgärderna.

Riksdagen har i sin förutnämnda skrivelse den 13 december 1939 anfört följande rörande den ifrågasatta kontrollen.

Jämväl riksdagen hade vid övervägande av de från riksdagens revisorers sida anförda synpunkterna funnit lämpligt, att omedelbara åtgärder vidtoges för ernående av snabbt verkande kontroll över de utgifter, som direkt föranleddes av de utav den rådande krisen framkallade åtgärderna på olika områden. Riksdagen anslöte sig till uppfattningen, att detta syfte bäst kunde tillgodoses genom ett särskilt revisions- och kontrollorgan. Denna särskilda revisionsnämnd borde sammansättas av personer, som ur allmänna, praktiska och affärsrättsliga synpunkter vore särskilt väl skickade att bedöma föreliggande frågor. Såsom riksdagens revisorer påpekat borde antalet ledamöter i nämnden sättas ganska lågt; riksdagen hade ansett sig kunna räkna med att högst fem ledamöter skulle behöva ifrågakomma. Erforderlig revisionspersonal borde stå till nämndens förfogande.

Riksdagen vore av den uppfattningen, att revisionsnämndens verksamhet borde äga samma allmänna inriktning som statsrevisionen. Det vore vid sådant förhållande angeläget, att nämnden inom sig komme att inrymma representanter för riksdagen. Vid sidan av den nya revisionsnämnden hade givetvis den allmänna förvaltningsrevisionen att fullgöra sina granskningsuppgifter.

Den nya revisionsnämnden borde i samarbete med de statliga förvaltningsmyndigheterna verka för att de synnerligen betydande belopp, som anvisats för krisåtgärderna, i den praktiska tillämpningen bleve till bästa gagn. Härigenom skulle nämnden enligt riksdagens mening utgöra ett verksamt stöd för de ledande förvaltningsmyndigheterna i deras strävan att rationellt bedriva sin verksamhet. Även med beaktande av den förut angivna allmänna inriktningen av nämndens verksamhet och dess särskilda uppgifter måste givetvis nämndens befogenheter gentemot övriga statsmyndigheter bli underkastade de begränsningar, som följde av dess ställning såsom ett Kungl. Maj:t underställt organ. I den mån så befundes nödvändigt, skulle nämnden alltså hava att hos Kungl. Maj:t göra framställning om vidtagande av de åtgärder, den kunde finna erforderliga.

Härjämte ville riksdagen understryka angelägenheten av att revisionsnämnden skulle kunna bedriva sin verksamhet i fria arbetsformer och utan att vara bunden av några mera detaljerade föreskrifter. Riksdagen förutsatte till slut, att ersättningen för uppdrag att vara ledamot i nämnden så bestämdes, att den möjliggjorde anlåtande av de för ändamålet bäst lämpade personerna. Härvid syntes såsom ledning kunna tjäna de ersättningsgrunder, som tillämpades för riksdagens revisorer.

Departements-
chefen.

Till kostnaderna för den sålunda i olika sammanhang förordade särskilda kontrollen över de av krisläget föranledda utgifterna böra medel äskas å förevarande tilläggsstat. Denna krisrevision, avseende såväl försvarsutgifter som andra av krisen föranledda kostnader, synes böra handhas av en gemensam nämnd med huvuduppgift att granska ändamålsenligheten vid medelsanvändningen. Nämnden torde lämpligen böra arbeta på olika avdelningar, därvid en särskild avdelning bör avses för granskning av försvarsutgifterna. Till nämnden bör anknytas en organisation för en rent kameral revision. Denna torde böra i huvudsak begränsas till att avse sådana utgifter som sammanhånga med de särskilda krisorganens verksamhet.

Frågan om krisrevisionens organisation, arbetsformer och närmare arbetsuppgifter kräver ytterligare överväganden, innan slutligt förslag kan framläggas i ämnet. Vid sådant förhållande kunna kostnaderna under innevarande budgetår för revisionsarbetet för närvarande uppskattas endast med betydande osäkerhet. Jag anser mig böra föreslå, att ett förslagsanslag av 100,000 kronor äskas för ändamålet.

Under sjunde huvudtiteln i årets statsverksproposition gör jag framställning om beräkning av medel för krisrevisionens verksamhet under nästa budgetår.

Med åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krisrevisionen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 100,000.

C. Skatte- och kontrollväsen.

[3.] 3 a. **Tullverket: Nyanskaffning av statistikmaskiner m. m., reservationsanslag.** Under rådande förhållanden inom utrikeshandeln måste stegrade krav ställas på det statistiska material, som utarbetas till belysning av denna. Härav föranledes en avsevärt ökad arbetsbelastning för generaltullstyrelsens statistiska avdelning, där de statistiska primäruppgifterna rörande in- och utförseln samlas och bearbetas. Till väsentlig del betingas arbetsökningen av en under senaste tiden förberedd utvidgning av månadsstatistiken rörande in- och utförseln, varom närmare föreskrifter meddelats den 22 december 1939.

I skrivelse den 6 december 1939 har generaltullstyrelsen under hänvisning till den tillämnade utvidgningen av månadsstatistiken anfört, att det för utarbetandet av de statistiska uppgifter, som generaltullstyrelsen har att avgiva, befunnits oundgängligt att för styrelsens statistiska avdelning anskaffa ytterligare arbetsmaskiner, och att kostnaden för dessa maskiner, med vilkas upphandling icke kan anstå till nästkommande budgetår, är så hög, att belastning därmed av tullverkets omkostnadsanslag för det löpande budgetåret syntts icke böra ifrågakomma. Den nuvarande uppsättningen av statistikmaskiner utgöres enligt skrivelsen i huvudsak av 10 stycken helautomatiska stansningsmaskiner med 10 stycken påmonterade räkneverk, 2 stycken horisontala sorteringsmaskiner och 2 stycken tabulatorer med räkneverk. För erhållande av ett tillfredsställande arbete med maskinerna måste förutsättas, att dessa icke användas utöver ett visst antal timmar per dygn. Ett av den tillämnade utvidgningen av in- och utförselstatistiken föranlett ökat utnyttjande av maskinerna skulle medföra en så svår överbelastning av dessa, att det uppnådda arbetsresultatet kunde befaras bli otillförlitligt. Enligt en i skrivelsen åberopad, av statistiska avdelningen gjord beräkning erfordras därför nyanskaffning av 5 helautomatiska stansningsmaskiner jämte 5 därå monterade räkneverk, 1 horisontal sorteringsmaskin och 1 tabulator med räkneverk. Kostnaden för dessa maskiner har uppskattats till omkring 90,000 kronor. Därjämte erfordras 6 skrivmaskiner och 1 dupliceringsmaskin, betingande en sammanlagd kostnad av minst 5,100 kronor.

Generaltullstyrelsen har hemställt, att medel för anskaffning av ifrågavarande maskiner måtte ställas till styrelsens förfogande.

Genom beslut den 8 december 1939 har Kungl. Maj:t för ändamålet ställt till förfogande 95,100 kronor av det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. under sjunde huvudtiteln anvisade anslaget till Allmänna utgifter för försvarsberedskap: Förstärkning av den civila administrationen m. m.

För täckning av ifrågavarande utgiftsbelopp böra medel äskas å tilläggsstat för det löpande budgetåret. På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tullverket: Nyanskaffning av statistikmaskiner m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 95,100.

[4.] **11 a. Mynt- och justeringsverket: Anordnande av skyddsrum, reservationsanslag.** I skrivelse den 23 januari 1939 hemställde mynt- och justeringsverket om anvisande av ett belopp av 30,000 kronor till anordnande av bombsäkert skyddsrum för verkets till 100 personer beräknade personal.

Sedan byggnadsstyrelsen i häröver avgivet yttrande framställt vissa erinringar, avseende den föreslagna platsen för anläggningen, har mynt- och justeringsverket i skrivelse den 12 april 1939 avgivit nytt förslag i ämnet. Enligt detta förslag skulle skyddsrummet förläggas till området framför verkets byggnad utefter Skillinggränd. Vid den nya planens uppgörande har enligt skrivelsen hänsyn tagits till att erforderliga delar av verkets arkiv, vilket för närvarande har en otillfredsställande uppställning, skulle kunna inhysas under jord samt att de vid verket förvarade prototyperna för metern och kilogrammet skulle vid behov kunna skyddas. Även enligt det nya förslaget skulle kostnaderna uppgå till 30,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har biträtt sistnämnda förslag.

*Departements-
chefen.*

De under byggnadsstyrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden anvisade anslagen till anordnande av skyddsrum i statens fastigheter av sammanlagt 2,245,000 kronor torde visserligen kunna disponeras även för fastigheter å andra delfonder men däremot ej för här ifrågavarande ändamål, så länge mynt- och justeringsverkets fastigheter icke invärderats å fastighetsfonden. För min del tillstyrker jag därför, att särskilda medel nu anvisas för anordnande av skyddsrum vid mynt- och justeringsverket. Anläggningen torde böra utföras enligt det senast framlagda förslaget. Det för ändamålet erforderliga beloppet, 30,000 kronor, torde böra upptagas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Anordnande av skyddsrum* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga 8.

Egentliga statsutgifter.

Åttonde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

G. Skolöverstyrelsen.

[1.] 1. **Skolöverstyrelsen: Avlöningar.** I gällande avlöningsstat för skolöverstyrelsen är under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagen en delpost till grundavlöningar m. m. å 160,000 kronor (jfr statsliggaren för budgetåret 1939/40, sid. 475). Rörande dispositionen av nämnda delpost har icke av Kungl. Maj:t lämnats annan föreskrift än att, jämlikt beslut den 8 september 1939, ur sagda delpost skola utgå, jämte annat, högst 8,500 kronor till ersättning åt inspektörer och sakkunniga biträden hos överstyrelsen samt högst 1,500 kronor till bestridande av vissa vikariatskostnader vid överstyrelsens statistiska avdelning.

I den för budgetåret 1938/39 gällande avlöningsstaten för skolöverstyrelsen var ifrågavarande delpost upptagen med ett belopp av 95,800 kronor. 1939 års lagtima riksdag medgav emellertid (se propositionen nr 98 och riksdagens skrivelse nr 136), att delposten finge överskridas med högst 10,000 kronor.

I sina petita för innevarande budgetår hemställde överstyrelsen om ökning av ifrågavarande anslagsmedel med 15,000 kronor till (95,800 + 15,000

⇒) 110,800 kronor. Beträffande motiveringen härför hänvisas till 1939 års åttonde huvudtitel, sid. 245 ff. Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet tillstyrkte enligt denna huvudtitel ökad medelsanvisning för ändamålet i enlighet med överstyrelsens förslag samt uttalade därvid den förhoppningen, att det skulle visa sig möjligt för överstyrelsen att med de anslagsmedel, som sålunda ställdes till dess förfogande, bestrida de erforderliga utgifterna. Departementschefen beräknade alltså förevarande delpost vid oförändrade löneförhållanden till 110,800 kronor. Emellertid befanns enligt nämnda huvudtitel härutöver ett belopp av 26,800 kronor erforderligt på grund av löneregleringen för viss icke-ordinarie personal vid civilförvaltningen. En höjning med ytterligare 22,500 kronor ifrågasattes med hänsyn därtill, att avlöningen till de tidigare å extra stat placerade befattningshavarna skulle från och med budgetåret 1939/40 utgå från delposten till grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Posten beräknades alltså till (110,800 + 26,800 + 22,500 ⇒) 160,100 kronor, vilket avrundades till 160,000 kronor. Riksdagen framställde icke någon erinran mot postens beräkning.

I skrivelser den 7 september och den 18 december 1939 har nu *skolöverstyrelsen* anmält behov av ytterligare medel under budgetåret 1939/40 till grundavlöningar åt övrig icke-ordinarie personal. I sistnämnda skrivelse, varöver *statskontoret* avgivit utlåtande den 21 december 1939, har medelsbehovet preciserats till 13,000 kronor.

Av den senare av överstyrelsens omförmälda skrivelser inhämtas, att anslagsbeloppet å 160,000 kronor avsetts skola under nu löpande budgetår disponeras sålunda:

Avlöning till e. o. tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e (förut å extra stat)	kronor	29,400
Ersättning åt inspektörer och sakkunniga biträden	»	8,500
Avlöning till en amanuens som biträde i frågor rörande föreläsningsverksamheten	»	1,000
Avlöning till biträden vid uppgörande av tillägg till grundkatalogen över för folk- och skolbibliotek lämplig litteratur	»	2,000
Arbets hjälp åt det byggnadssakkunniga biträdet	»	2,500
Vaktmästarhjälp för bibliotekskonsulenterna	»	1,800
Vissa vikariatersättningar vid statistiska avdelningen	»	1,500
Annan icke-ordinarie personal	»	113,300

Summa kronor 160,000.

Med utgångspunkt från den personalkader, som legat till grund för överstyrelsens beräkningar i riksdagspetita för innevarande budgetår, skulle emellertid efter omräkning till de efter omförmälda lönereglering utgående lönebeloppen det erforderliga beloppet till sistnämnda personals avlöningar enligt överstyrelsens förmenande uppgå till omkring 121,600 kronor, eller 8,300 kronor mer än nämnda belopp av 113,300 kronor. Därjämte borde ha anvisats medel till avlöning av vikarier för de tjänstemän, som tidigare åtnjutit lön från anslaget till tjänstemän å extra stat, med omkring 2,000 kronor.

Överstyrelsen hade i nämnda riksdagspetita erinrat om den alltjämt fort-

gående ökningen i arbetets omfattning och de tillkomna nya arbetsuppgifterna. För överstyrelsens tre undervisningsavdelningar hade sålunda under de första 11 månaderna av år 1939 antalet ärenden i jämförelse med förhållandet under närmast föregående år stigit med nära 9 procent.

Under hösten 1939 hade inom överstyrelsen handlagts ett stort antal ärenden, avseende krisförhållandena och därav föranledda åtgärder. Då dessa ärenden naturligen i de flesta fall varit synnerligen brådskande, hade handläggningen och avgörandet av åtskilliga andra ärenden måst uppskjutas. Överstyrelsen hade därför icke kunnat i nämnvärd grad avverka den förefintliga arbetsbalansen och då överstyrelsen dessutom fått sig anbefallt att avgiva utlåtanden i ett flertal ärenden, sammanhängande med de ifrågasatta besparingsåtgärderna, såge överstyrelsen ingen möjlighet att kunna med till överstyrelsens förfogande stående anslag fullgöra de mångahanda åligganden, som åvilade ämbetsverket. På grund härav vore överstyrelsen nödsakad att begära förstärkning å anslaget för här ifrågavarande ändamål.

Till avlönande av den icke-ordinarie personal, för vilken enligt vad ovan angivits 113,300 kronor beräknats stå till förfogande, åtginge med nuvarande personal i medeltal 10,500 kronor för månad, varför redan på grund härav en brist på omkring 13,000 kronor syntes uppstå å ifrågavarande delpost.

Från denna post skulle bland annat utgå ersättning till arbetshjälp åt överstyrelsens byggnadssakkunniga biträde. Överstyrelsen hade tidigare utförligt motiverat behovet av denna arbetshjälp. Överstyrelsen ville här särskilt framhålla, att den granskning och omarbetning, som byggnadsplaner och ritningar rörande skolanläggningar underginge inom överstyrelsen, gång efter annan medförde icke blott ändamålsenligare skolbyggnader utan även så avsevärt lägre byggnadskostnader, att besparingarna mer än väl uppvägdde arvodena till överstyrelsens byggnadssakkunniga biträde och kostnaderna för erforderlig arbetshjälp åt denne.

Rörande omfattningen av nu föreliggande arbetsuppgifter på här ifrågavarande område ville överstyrelsen meddela, att omkring 80 inkomna byggnadsärenden ännu icke kunnat handläggas, varjämte omkring 25 framställningar om förhandsgranskning av byggnadsritningar vore under arbete. För budgetåret 1938/39 hade sammanlagt 6,000 kronor stått till överstyrelsens förfogande för bestridande av kostnaderna för arbetshjälp åt överstyrelsens byggnadssakkunniga biträde, och, enligt vad överstyrelsen kunde finna, erfordrades för innevarande budgetår samma belopp. Överstyrelsen hade också för avsikt, att, därest Kungl. Maj:t icke annorlunda beslutade, tills vidare under budgetåret 1939/40 bereda det byggnadssakkunniga biträdet arbetshjälp i ungefär samma utsträckning som under budgetåret 1938/39. Kostnaderna härför kunde för första halvåret 1940 beräknas uppgå till omkring 3,000 kronor. Dessa kostnader inginge icke i den här ovan beräknade bristen å 13,000 kronor. Vid bibehållande av den nuvarande personalkadern skulle sålunda den sammanlagda bristen uppgå till omkring 16,000 kronor. Överstyrelsen ville dock med hänsyn till de rådande ekonomiska förhållandena söka nedbringa kostnaderna och hoppades kunna uppehålla verksamheten på ett i stort sett tillfredsställande sätt, om ett tilläggsanslag på 13,000 kronor ställdes till överstyrelsens förfogande.

I anslutning till det anförda hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t ville ställa till överstyrelsens förfogande ett belopp av ytterligare 13,000 kronor till avlönande av icke-ordinarie personal inom överstyrelsen.

Statskontoret har med hänsyn till i ärendet återopade omständigheter an-

sett sig icke böra motsätta sig bifall till överstyrelsens föreliggande framställning och har därför förordat, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande till att ifrågavarande delpost finge överskridas med nämnda belopp.

Departements-
chefen.

I föreliggande framställning har överstyrelsen enligt min mening anfört starka skäl för behovet av en förstärkning för löpande budgetår av de till ifrågavarande ändamål anvisade anslagsmedlen. Emellertid torde det vara möjligt att i viss utsträckning begränsa den ifrågasatta förstärkningen.

Såsom framgår av propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag (bilaga 6, sid. 39), ha byggnadsbidrag för nya undervisningslokaler inom folkskoleväsendet sedan krisens början av Kungl. Maj:t beviljats med iakttagande av den största återhållsamhet. För närvarande är ett stort antal framställningar om sådana bidrag beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Jag utgår från att de av dessa framställningar, som icke äro av särskilt trängande beskaffenhet, skola tills vidare vila. Av överstyrelsens föreliggande skrivelse inhämtas, att ett betydande antal framställningar om byggnadsbidrag, vilka överstyrelsen har att med eget utlåtande överlämna till Kungl. Maj:t, för närvarande vänta på handläggning inom överstyrelsen. Överstyrelsen har förklarat sig ha för avsikt att, därest Kungl. Maj:t icke annorlunda beslutar, tills vidare under budgetåret 1939/40 tilldela det byggnadssakkunniga biträde, som har att inom överstyrelsen delta i beredningen av dessa ärenden, arbetshjälp i ungefär samma utsträckning som under budgetåret 1938/39 och synes vid sina beräkningar av det för budgetåret 1939/40 erforderliga tilläggsanslaget till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal ha utgått härifrån. Då det emellertid under nuvarande förhållanden torde vara lämpligt och möjligt att handlägga de byggnadsärenden, som icke äro av mera brådskande art och som icke återkallas, i långsammare takt, förutsätter jag, att arbetshjälp åt nämnda biträde icke behöver ställas till förfogande i samma utsträckning som hittills. På grund härav finner jag mig böra föreslå, att nämnda delpost till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal förstärkes med ett till 12,000 kronor reducerat belopp.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för skolöverstyrelsen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1939/40 överskridas med högst 12,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

G. v. Krusenstierna.

Bilaga 9.

Egentliga statsutgifter.

Nionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler härefter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 och anför därvid följande.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.

9. Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet.
Å riksstaten för innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett reservationsanslag av 183,300 kronor, varav 50,000 kronor avsetts till inredning och inventarier.

I den inom jordbruksdepartementet upprättade promemoria, vilken såsom bilaga 7 fogats vid propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag, förordades att viss del av detta anslag jämte ingående reservation skulle disponeras endast i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gälla för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat. Detta förslag föranledde ej något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Sedermera har emellertid i en från styrelsen för lantbrukshögskolan inkommen framställning av den 21 december 1939 framhållits såsom angeläget att, utöver vad i berörda promemoria förutsatts, kunna omedelbart disponera 15,000 kronor av anslagsmedlen till inventarier vid en försöksladugård, vilken beräknas bli färdigbyggd i början av år 1940.

Med hänsyn till den ifrågavarande försöksverksamhetens betydelse ur folkförsörjningssynpunkt vill jag icke motsätta mig att nämnda belopp ställes till förfogande och ämnar därför framdeles underställa Kungl. Maj:t förslag därom. Jag har emellertid ansett detta böra här omförmälas för att genom statsrådsprotokollet bringas till riksdagens kännedom.

21. Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp: Byggnadsarbeten m. m. I riksstaten för budgetåret 1938/39 är till byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut uppfört ett reservationsanslag å 104,500 kronor. Enligt beslut av 1938 års riksdag (se prop. nr 185, sid. 63; R. skr. nr 249) är anslaget avsett att disponeras på följande sätt:

Ytterligare medel till ombyggnad av gamla mejeriet vid Alnarp (tidigare anvisat kronor 66,975)	kronor	75,000
Ytterligare medel till ombyggnad av gamla laboratoriebyggnaden (tidigare anvisat kronor 30,250)	»	10,000
Inredning av två laboratoriesalar i laboratoriet (för mejeriskolan)	»	12,000
Inredning av en lektions- och föreläsningssal i laboratoriet (för mejeriskolan)	»	2,500
Inredning av lokal i nya mejeribygnaden för övningar i maskinlära	»	5,000
	Summa kronor	104,500.

För innevarande budgetår är till byggnadsarbeten m. m. vid Alnarpsinstitutet uppfört ett reservationsanslag av 230,800 kronor.

I skrivelse den 17 april 1939 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att omförmälda för inredning av vissa lokaler i gamla laboratoriebyggnaden vid Alnarp avsedda medel, tillhopa (12,000 + 2,500 =) 14,500 kronor, i stället måtte få disponeras för vissa inredningsarbeten vid gamla mejeribygnaden, vartill medel icke upptagits i för ombyggnaden av densamma uppgjorda kostnadsberäkningar. Styrelsen har därvid särskilt angivit det trängande behovet att omlägga ett rötskadat trätak, varjämte styrelsen anför, att de föreläsningssalar och laboratoriesalar, som vore under inredning i gamla mejeriet, torde vara tillräckliga jämväl för den undervisning, som meddelades i mejeriskolan.

Häröver har lantbruksstyrelsen, efter hörande av styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, avgivit infortrat utlåtande den 11 augusti 1939, varefter byggnadsstyrelsen, efter remiss, inkommit med förnyad framställning i ärendet den 23 september 1939. Slutligen har remissutlåtande avgivits av statskontoret den 18 november 1939. Byggnadsstyrel-

sens sistnämnda framställning utmynnar i en hemställan om medelsanvisning *dels* för bestridande av kostnaderna för inredning av gamla mejeribyggnaden vid Alnarp med 14,300 kronor, *dels ock* för utförande av vissa kompletteringsarbeten vid angivna byggnad med 10,900 kronor. Av handlingarna inhämtas i huvudsak följande.

Lantbruksstyrelsen och *institutsstyrelsen* ha framhållit, att de laboratorie- och lärosalar, för vilkas iordningställande 1938 års riksdag anvisat 14,500 kronor, behövdes för undervisningen i kemi och bakteriologi vid institutets mejeriavdelning. Byggnadsstyrelsens framställning om tillstånd att till ombyggnaden av gamla mejeriet få använda ifrågavarande medel har därför icke kunnat tillstyrkas av lantbruksstyrelsen och institutsstyrelsen. Sistnämnda myndighet har emellertid tillika vitsordat, att mera omfattande arbeten vid ombyggnaden av gamla mejeriet än som ursprungligen beräknats visat sig erforderliga och att de tillgängliga medlen syntes otillräckliga för att de önskvärda renoveringsarbetena skulle kunna utföras.

Byggnadsstyrelsen har anfört, att sedan Kungl. Maj:t den 26 augusti 1938 bemyndigat styrelsen att i samråd med institutsstyrelsen verkställa ombyggnad av gamla mejeriet för en kostnad av (66,975 + 75,000 =) 141,975 kronor byggnadsföretaget fullbordats i enlighet med ett av institutsstyrelsen den 24 augusti 1937 avlämnat förslag (se prop. nr 185/1938, sid. 60). Kostnaderna för företaget hade med i det närmaste 14,000 kronor överstigit för ändamålet anvisat belopp. Detta hade berott på att byggnadsstyrelsen i ett relativt tidigt skede ansett sig böra till undvikande av senare fördyring beställa för inredning av laboratorielokalerna nödvändiga snickeri- och ledningsarbeten enligt av byggnadsföretagets arkitekt i samråd med vederbörande avdelningsföreståndare upprättade ritningar m. m. och sedermera låtit installera desamma inom byggnaden. Dessa inredningsarbeten, vilka av kostnadshänsyn måst utföras i samband med byggnadsarbetena och vilka, inklusive rörledningar av olika slag, målning m. m., betingat en kostnad av omkring 14,300 kronor, hade i väsentliga delar motsvarat de i institutsstyrelsens förslag den 24 augusti 1937 för en kostnad av 12,000 kronor upptagna inventarierna (vartill medel emellertid icke anvisats av 1938 års riksdag). Att kostnaderna för de erforderliga inredningsarbetena uppgått till högre belopp än det av institutsstyrelsen beräknade hade haft sin orsak dels i stegrade material- och arbetspriser, dels i ökade krav på inredningens omfattning och beskaffenhet.

Beträffande byggnadsarbetena har byggnadsstyrelsen erinrat, att den gamla byggnadens beskaffenhet visat sig vara synnerligen bristfällig. För iståndsättandet har styrelsen ansett åtskilliga arbeten erforderliga utöver de i institutsstyrelsens förslag omnämnda. Därvid har särskilt nämnts fördjupning av pannrummet jämte undergjutning av grundmurar för beredande av nödigt fall å ledningar, ändring av vissa fönsterpartier och järnkonstruktioner, inputsning för brandskydd av balkar och kolonner av järn, ökning av yttermurens tjocklek i våningen en trappa upp för åstadkommande av erforderlig värmeisolering samt bortkörning av utrivna massor. Dessa arbeten ha beräknats motsvara en sammanlagd kostnad av omkring 6,000 kronor. Härtill torde komma från början icke beräknade utgifter för ersättande av rötskadade bjälkar och dylikt. Inom den för själva byggnadsföretaget anvisade medelsramen har därför icke kunnat inrymmas det belopp å 14,300 kronor, som avsett de utöver byggnadsprogrammet utförda inredningsarbetena.

Byggnadsstyrelsen har vidare anfört, att för byggnadens fullständiga inredning och renovering vissa arbeten, vilka icke ingått i institutsstyrelsens förslag den 24 augusti 1937, numera visat sig nödvändiga, nämligen:

Ombyggnad av i anslutning till byggnaden befintlig terrass ..	kronor 3,600
Nytt cementgolv i källaren	» 1,500
Oljning av trägolv	» 400
Anskaffande av 15 stycken klädsåkåp	» 500
Föreläsningsbord i våningen en trappa upp	» 400
Bänkar med bord i föreläsningssalar	» 3,000
Förmörkningsridåer vid fönster i föreläsningssalar	» 1,500

Summa kronor 10,900.

Under återopande av det anförda har byggnadsstyrelsen hemställt om medelsanvisning för bestridande av kostnaderna för inredning av den gamla mejeribygnaden vid Alnarpsinstitutet ävensom för utförande av vissa kompletteringsarbeten vid nyssnämnda byggnad med ett sammanlagt belopp av (14,300 + 10,900 =) 25,200 kronor.

Statskontoret har beträffande beräkningen av kostnaderna för ytterligare erforderliga arbeten vid gamla mejeribygnaden ifrågasatt, om icke med hänsyn till det statsekonomiska läget tills vidare kunde anstå med ombyggnad av terrass och anläggande av nytt källargolv. I händelse av bifall härtill skulle enligt statskontorets beräkning för bestridande av kostnader för ytterligare utrustning och inredning av gamla mejeribygnaden ävensom för täckande av vid byggnadsföretaget uppkommen brist — sedan avdrag skett för ett belopp av 10,000 kronor, motsvarande kostnaderna för vissa inredningsarbeten, vartill medel anvisats av 1935 års riksdag och vilka medel torde finnas tillgängliga å förevarande anslag till byggnadsarbeten m. m. — erfordras ett belopp av (14,300 — 10,000 + 10,900 — 3,600 — 1,500 =) i runt tal 10,000 kronor. Då genom ombyggnaden av gamla mejeriet väsentligt utökade lärosalsutrymmen erhållits, har det förefallit statskontoret, som om berörda merutrymmen borde kunna användas för de ändamål, för vilka 1938 års riksdag anvisat 14,500 kronor till inredningsarbeten i gamla laboratoriebyggnaden. Med hänsyn härtill har statskontoret anført, att något formellt hinder icke torde föreligga att anlita sagda medel för bestridande av omförmälda kostnader å 10,000 kronor. Ämbetsverket har vidare framhållit att, där-est en dylik anordning av sakliga skäl icke skulle kunna vidtagas, annan utväg för täckande av nyssnämnda belopp icke torde stå till buds än att hos riksdagen äska särskilda medel.

*Departementss-
chefen.*

Med hänsyn till föreliggande omständigheter vill jag förorda, att medel ställas till förfogande för att täcka kostnaderna för de inredningsarbeten, vilka av byggnadsstyrelsen utförts i samband med ombyggnaden av gamla mejeribygnaden vid Alnarp. För detta ändamål erfordras ett belopp av 14,300 kronor. Däremot kan jag i nuvarande statsfinansiella läge ej tillstyrka bifall till byggnadsstyrelsens framställning i fråga om vissa kompletteringsarbeten i samband med mejeriombyggnaden.

Enligt vad jag inhämtat har det av statskontoret angivna, till anskaffning av inventarier och utrustning för mejeriundervisningen avsedda beloppet å 10,000 kronor, vilket ställts till styrelsens för Alnarpsinstitutet förfogande, i det närmaste tagits i anspråk för sitt ändamål. Däremot kommer, på sätt framgår av bil. 7 till propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag, å vissa arbeten, för vilka medel beräknats å innevarande budgetårs anslag, att insparas ett belopp överstigande det nu erforderliga beloppet av 14,300 kronor.

Någon ytterligare medelsanvisning påkallas således ej för täckning av detta belopp. Därest riksdagen ej däremot framställer erinran, torde Kungl. Maj:t få anses oförhindrad att framdeles meddela beslut om bestridande av nämnda utgiftsbelopp av 14,300 kronor från förevarande anslag.

F. Veterinärväsendet m. m.

[1.] 5 a. Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning, *reservationsanslag*. För budgetåret 1939/40 har under kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan anvisats ett reservationsanslag av 355,000 kronor, avsett till bestridande av kostnaderna för ombyggnad av medicinska hundkliniken och patologisk-anatomiska institutionen, utvidgning av bibliotekslokalerna i högskolans huvudbyggnad ävensom vissa inredningsarbeten i källarvåningen till byggnaden för medicinska och husdjurshygieniska avdelningarna (se 1939 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, bil. 7, p. 5; R. skr. nr 181). Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 anbefallt byggnadsstyrelsen att efter samråd med styrelsen för veterinärhögskolan låta utföra ifrågavarande byggnadsarbeten.

I skrivelse den 14 september 1939 har *styrelsen för veterinärhögskolan* anfört att, då förenämnda om- och tillbyggnadsarbeten beräknades bli slutförda inom det närmaste halvåret, anvisande av medel för inredning av ifrågavarande lokaler vore av behovet starkt påkallat. Framställningar om anslag för ändamålet hade inkommit från vederbörande institutionschefer, varjämte vid utarbetandet av detaljritningar för ny- och ombyggnaderna vissa behov av inredningsanslag anmälts. Med biträdande av föreliggande förslag i ämnet har högskolestyrelsen hemställt om en medelsanvisning av 73,254 kronor, vilket belopp avsetts skola disponeras på följande sätt:

H u v u d b y g g n a d e n m. m.			
Nyanskaffning av möbler m. m.		kronor	20,950
P a t o l o g i s k - a n a t o m i s k a i n s t i t u t i o n e n.			
Nyanskaffning av möbler m. m.		kronor	5,725
» » armatur	»		1,329
Projektionsapparat, vissa instrument m. fl.			
inventarier	»	19,000	26,054
M e d i c i n s k a h u n d k l i n i k e n.			
Nyanskaffning av möbler m. m.		kronor	3,250
Modernisering av röntgenavdelningen	»	23,000	26,250
		Summa kronor	73,254.

Då de byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan, för vilkas utförande me- *Departements-*
del beviljats av 1939 års lagtima riksdag, inom kort torde vara fullbordade, *chefen.*
är det angeläget, att erforderligt belopp för inredning och utrustning av ifrå-

gavarande lokaler anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Med hänsyn till det statsfinansiella läget kan jag dock icke förorda, att för ändamålet uppföres högre belopp än 40,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 40,000.

L. Rikets allmänna kartverk, Sveriges geologiska undersökning och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

[2.] 4. **Rikets allmänna kartverk: Anskaffande av flygplan m. m., reservationsanslag.** För innevarande budgetår har under förevarande anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 333,000 kronor. Motsvarande anslag för budgetåret 1938/39 var uppfört med 322,000 kronor, i vilket belopp inräknats 162,000 kronor för vissa engångskostnader, avseende anskaffande av fotograferingsapparater m. m. samt för inredande av ett fotografiskt laboratorium. Bland annat avsågos — i enlighet med beräkning, som av rikets allmänna kartverk uppgjorts med stöd av under hösten 1937 infordrade offerter — dels 67,500 kronor för anskaffande av 2 vidvinkelkameror med tillbehör och dels 8,200 kronor för inköp av 1 horisontalkamera med registreringsstoskop m. m., eller alltså för angivna ändamål tillhopa 75,700 kronor.

I skrivelse den 1 september 1939 har *rikets allmänna kartverk*, med förmälan att nämnda belopp av 75,700 kronor visat sig otillräckligt för ändamålet, hemställt om anvisande å tilläggsstat för budgetåret 1939/40 av ett reservationsanslag av 15,000 kronor för samma ändamål. Kartverket har till motivering för sin hemställan anfört i huvudsak följande.

Kartverket utgick i sin anslagsberäkning för budgetåret 1938/39 från att en fullständig utrustning för fotografering och bearbetning enligt vidvinkelkamerametoden skulle inköpas och att därför i utrustningen borde ingå två kameror, så att en funnes i reserv, om den andra skulle komma i olag (se IX. H. T. 1938 sid. 370). Då kartverket emellertid önskade närmare pröva den första kamerautrustningen vid flygfotograferingen under sommaren 1938, innan den andra anskaffades, beställde verket till en början endast en vidvinkelkamera. Härvid visade det sig nödvändigt att jämväl anskaffa vissa tillbehör, vilka icke medtagits i de preliminära offerterna och som medförde en relativt betydande kostnadsökning. Genom att den beräknade horisontalkameran utbyttes mot en stoskopkamera uppkom emellertid å andra sidan en så stor minskning, att kostnaden för vidvinkel- och stoskopkamerorna med endast 2,578 kronor översteg den beräknade kostnaden för en vidvinkel- och en horisontalkamera.

Även om resultaten av den första flygfotograferingen, som avslutades i oktober 1938, utvisade, att ett i huvudsak gott resultat uppnåtts med den

anskaffade kamerautrustningen, hade vid olika tillfällen yppat sig felaktigheter i apparaturens funktions sätt, vilket, då reservkamerautrustning saknades, medfört tidsförluster. Då arbetsresultatet vid flygfotograferingen alltid är synnerligen beroende av att de korta tider kunna väl utnyttjas, som äro gynnsamma för fotografering från större höjd, ha sådana tidsförluster betydande inverkan på arbetskvantiteten. För att ha reservkamerautrustning tillgänglig vid flygfotograferingen under sommaren 1939 beställde kartverket därför den andra vidvinkelkameran i december 1938 och har sedermera erhållit densamma under våren 1939. På grund av dels kursstegringar å riksmark, dels att i utrustningen vissa nödvändiga tillbehör icke beräknats i den ursprungliga offerten uppgår kostnaden för kameran med tillbehör till omkring 45,000 kronor, nämligen dels 39,177 kronor, som redan guldits från anslaget för innevarande budgetår, och dels 3,420 riksmark, vilket belopp, omräknat efter en kurs av 100 riksmark för 167 svenska kronor, utgör i runt tal 5,711 kronor.

Skillnaden mellan å ena sidan de verkliga kostnaderna för ifrågavarande tre kameror ($8,200 + 33,750 + 2,578 + 39,177 + 5,711 =$) 89,416 kronor och å andra sidan det beräknade beloppet ($8,200 + 2 \times 33,750 =$) 75,700 kronor utgör ($89,416 - 75,700 =$) 13,716 kronor eller i runt tal 15,000 kronor. Då denna merkostnad måste tagas från anslaget för budgetåret 1939/40, kan den för sistnämnda budgetår beräknade kamerautrustningen icke i sin helhet anskaffas utan att ett anslag av 15,000 kronor anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts anser jag mig böra förorda, att å *Departements-
chefen.* tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas erforderligt belopp för täckande av merkostnaden för ifrågavarande kamerautrustning. Ett belopp av 14,000 kronor synes vara behöfligt för ändamålet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rikets allmänna kartverk: Anskaffande av flygplan m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 14,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Fritz af Petersens.

Bilaga 10.

Egentliga statsutgifter.**Tionde huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Domö, anmäler härefter under handelsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

C. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.

[1.] **11. Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m., reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål är å gällande riksstat anvisat ett reservationsanslag av 90,000 kronor. Utöver detta anslag har riksdagen till undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län för innevarande budgetår anvisat ett dylikt anslag av 448,000 kronor.

Tidigare i dag har jag under punkt 33 av tionde huvudtiteln redogjort för en av Sveriges geologiska undersökning i skrivelse den 17 november 1939 gjord framställning om anvisande av särskilda tilläggsanslag om tillhoppa 66,000 kronor till de för innevarande budgetår anvisade anslagen. Av nämnda belopp avses 6,000 kronor till undersöknings- och försvarsarbeten å området, som genom ämbetsverkets försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m. samt 60,000 kronor till undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län.

Under återopande av vad under omförmälda punkt av tionde huvudtiteln anförts förordar jag, att nyssnämnda belopp äskas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Under nästföljande punkt ämnar jag göra hemställan om medelsanvisning under anslaget till undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län. Vad nu angår undersöknings- och försvarsarbetena m. m. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av kronor 6,000.*

[2.] **12. Undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län, reservationsanslag.** Under återopande av vad jag under föregående punkt anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av . . kronor 60,000.*

D. Sjöfart och handel.

[3.] **27. Anordnande av en farled från Östersjön till Flintrännen m. m., reservationsanslag.** Den 17 november 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att undersöka olika möjligheter att på betryggande läge inom svenskt territorialvatten få till stånd en farled med visst angivet djup från Östersjön till Flintrännen i Öresund.

Med anledning av skrivelse från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 7 december 1939, varöver lotsstyrelsen den 8 i samma månad avgivit infordrat utlåtande, har Kungl. Maj:t sistnämnda dag anmodat väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att verkställa viss upprensning av farleden runt Falsterborev samt i Kogrunsrännan. För täckande av kostnaderna för ifrågavarande arbeten ställdes till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av 125,000 kronor från det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. under sjunde huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till Allmänna utgifter för försvarsberedskap: Engångsanskaffning av materiel för civilbefolkningens skydd m. m.

De sålunda anbefallda upprensningsarbetena innebära icke att en slutlig lösning av farledsproblemet vinnes. Med anledning av Kungl. Maj:ts omförmälda den 17 november 1939 åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnade

uppdrag har styrelsen emellertid med skrivelse den 4 december 1939 överlämnat en promemoria i ämnet innefattande tre alternativa av kostnadsberäkningar åtföljda förslag till dylik lösning.

Sedan över dessa förslag infordrade utlåtanden avgivits av chefen för marinen, länsstyrelsen i Malmöhus län, kommerskollegium, statens sjöfartsnämnd och statens transportkommission, har Kungl. Maj:t den 22 december 1939 uppdragit åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att vidtaga åtgärder för anordnande skyndsammast möjligt av en farled enligt styrelsens i omförmälda promemoria såsom alternativ III betecknade förslag, nämligen från Flintrännans södra del i ungefär sydsydostlig riktning genom Höllviken och i kanal genom näset därstädes till Kämpingebukten. Tillika har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för täckande av kostnaderna för uppdragets fullgörande, efter rekvisition i mån av behov, utbetala ett belopp av tillsvidare högst 2,000,000 kronor från förutnämnda under sjunde huvudtiteln uppförda förskottsanslag till engångsanskaffning av materiel för civilbefolkningens skydd m. m.

De totala kostnaderna för anordnandet av ifrågavarande farled kunna ännu ej med säkerhet bestämmas. Ärendet är föremål för fortsatt utredning. Det är min avsikt att föreslå särskild proposition till riksdagen med begäran om anslag för ändamålet under tionde huvudtiteln å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår. Å detta anslag torde medel i första hand böra anvisas för möjliggörande av ersättning åt omförmälda förskottsanslag under sjunde huvudtiteln för de belopp, sammanlagt 2,125,000 kronor, som enligt vad nyss nämnts tagits i anspråk därifrån. I avvaktan på resultatet av den fortsatta utredningen torde anslaget nu böra beräknas till detta belopp. Anslaget synes böra upptagas såsom reservationsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Anordnande av en farled från Östersjön till Flintrännan m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 2,125,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Åke Hartvig.

Bilaga 11.

Egentliga statsutgifter.**X a huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Eriksson, anmäler härefter under folkhushållningsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

B. Krisförvaltningen.

[1.] 7. **Statens livsmedelskommission m. m., förslagsanslag.** Urtima riksdagen 1939 har å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisat ett förslagsanslag av 600,000 kronor till statens livsmedelskommission m. m. Under punkterna 10 och 11 i elfte huvudtiteln av statsverkspropositionen till 1940 års riksdag har Kungl. Maj:t för budgetåret 1940/41 för statens livsmedelskommission äskat två förslagsanslag, avsedda för avlöningar och omkostnader samt beräknade till 1,617,700 kronor respektive 474,000 kronor.

I skrivelse den 30 november 1939 har *statens livsmedelskommission* avgivit förslag om anvisande å tilläggsstat för budgetåret 1939/40 av ytterligare anslag, avseende tiden 1 februari—30 juni 1940.

Kommissionen har till en början under hänvisning till vad kommissionen anfört vid de för budgetåret 1940/41 gjorda beräkningarna framhållit, att man icke ens för den närmaste tiden kunde bedöma, huru utvecklingen skulle gestalta sig. Kommissionen har därför byggt sina beräkningar på det antagandet, att landets försörjningsläge under tiden 1 februari—30 juni 1940 icke komme att avsevärt försämrast. Därest en allvarligare försämring av för-

sörjningsläget skulle inträda, torde man ha att räkna med en väsentlig höjning av de i det följande upptagna utgiftsposterna.

Beträffande medelsbehovet för avlöningar har kommissionen hänvisat till att detta i beräkningarna för budgetåret 1940/41 upptagits till 800,000 kronor för helt budgetår. Häremot skulle för fem månader av innevarande budgetår svara ett belopp av i runt tal 330,000 kronor. Då emellertid medelsbehovet för nästa budgetår är beräknat under förutsättning av viss personalökning, vilken antages först efter hand bli genomförd, har kommissionen upptagit medelsbehovet för månaderna februari—juni 1940 till endast 250,000 kronor.

I fråga om sakkunniga och experter har kommissionen beräknat kostnaderna till fem tolfedelar av det för nästkommande budgetår härför föreslagna beloppet, 50,000 kronor, eller till i runt tal 20,000 kronor.

Även i vad angår reseersättningar har kommissionen föreslagit samma uppskattningsgrund. Såsom framhållits vid behandlingen av motsvarande detalj i kommissionens förslag för budgetåret 1940/41 har någon beräkning icke kunnat verkställas rörande medelsbehovet för bestridandet av kostnader för resor, som företagas av ledamöter i kommissionen eller av sektionschefer till och från hemorten. Övriga resekostnader hava beräknats efter angiven grund uppgå till 25,000 kronor för rådets sammanträden samt till 10,000 kronor för tjänsteresor av kommissionens tjänstemän eller av sakkunniga och experter.

Kommissionen har om behovet av medel för expenser anfört, att under denna rubrik en något större del än fem tolfedelar av det för budgetåret 1940/41 föreslagna beloppet av 165,000 kronor bör beräknas, enär kommissionen torde få vidkännas vissa engångsutgifter för inköp av möbler och skrivmaskiner under tiden 1 februari—30 juni 1940. Förslagsvis har medelsbehovet härutinnan uppskattats till 75,000 kronor.

Tryckningskostnader hava av kommissionen uppskattats till 3,000 kronor.

Beträffande härefter kristidsstyrelserna har kommissionen, som för budgetåret 1940/41 förordat ett anslag för avlöningar åt befattningshavare vid kristidsstyrelserna å 600,000 kronor, för tiden 1 februari—30 juni 1940 föreslagit ett proportionsvis lägre belopp eller 175,000 kronor. Medelsbehovet för omkostnader har i vad avser reseersättningar beräknats till fem tolfedelar av det för helt budgetår avsedda beloppet eller 54,000 kronor; för expenser har med hänsyn till behovet av medel för anskaffande av inventarier m. m. kalkylerats med 45,000 kronor, vilket utgör hälften av det för helt budgetår beräknade.

Departements-
chefen.

Det å tilläggsstat I till riksstaten under huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet uppförda förslagsanslaget till statens livsmedelskommission m. m. har beräknats endast för tiden intill den 1 februari 1940. För tiden efter berörda dag och intill innevarande budgetårs slut erfordras därför ytterligare medel för ändamålet. På sätt jag anfört vid behandlingen av livsmedelskommissionens anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 böra utgifterna beräknas utan hänsynstagande till inflytande licensavgifter.

Såsom livsmedelskommissionen anfört föreligga med hänsyn till ovissheten om den politiska utvecklingen avsevärda svårigheter att även för en jämförelsevis närliggande tidrymd kunna med någon större grad av tillförlitlighet bedöma medelsbehoven för kommissionens verksamhet. Kommissionens allmänna utgångspunkt för beräkningarna av medelsbehovet, vilken innebär att detta uppskattas till fem tolfedelar av hela det för budgetåret 1940/41 erforderliga anslagsbeloppet, finner jag mig i stort sett kunna godtaga.

I likhet med kommissionen anser jag det föga sannolikt, att personalstyrkan hos kommissionen kommer att under tiden 1 februari—30 juni 1940 växa så snabbt, att icke anslagsposten för avlöningar kan upptagas till ett lägre belopp än som skulle beräknas från den allmänna utgångspunkten. Jag biträder därför kommissionens förslag härutinnan. Kommissionens beräkning av utgifterna av expensnatur, vilka uppskattats till något högre belopp än vad den generella regeln skulle ha givit till resultat, är jag även beredd att ansluta mig till.

Jämväl de avvikelser från den av kommissionen uttalade beräkningsgrunden, vilka kommit till uttryck vid kommissionens behandling av beloppen för avlöningar och expenser för kristidsstyrelserna, synas välmotiverade. Jag vill därför förorda, att för avlöningar och expenser till kristidsstyrelserna avses 175,000 kronor respektive 45,000 kronor.

De belopp vilka i enlighet med det nu anförda bliva erforderliga för livsmedelskommissionen och kristidsstyrelserna framgå av följande uppställning.

Livsmedelskommissionen.

Avlöningar:

arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, samt avlöningar åt	
övrig personal	kronor 320,500
arvoden till sakkunniga och experter	» 20,000

Omkostnader:

reseersättningar	» 39,500
expenser (inberäknat ransoneringskostnader)	» 75,000
tryckningskostnader	» 3,000

Kristidsstyrelserna.

Avlöningar	» 175,000
Omkostnader:	
reseersättningar	» 54,000
expenser	» 45,000

Summa kronor 732,000.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens livsmedelskommission m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 732,000.

[2.] 8. **Statens industrikommission m. m., förslagsanslag.** Å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 har riksdagen till statens industrikommission m. m. anvisat ett förslagsanslag av 200,000 kronor. Anslaget har av Kungl. Maj:t den 1 december 1939 ställts till statskontorets förfogande att disponeras enligt de särskilda bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar.

I skrivelse den 28 november 1939 har *statens industrikommission* hemställt, att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 måtte anvisas ett sammanlagt belopp av 892,000 kronor, utgörande beräknad kostnad för kommissionen och vederbörande nämnder under tiden 1 februari—30 juni 1940. Kommissionen har därvid förutsatt, att särskilda anslag skulle anvisas dels för avlöningar och omkostnader för kommissionen och var och en av nämnderna, dels för tekniska och statistiska utredningar inom kommissionen. De båda utredningsanslagen hava beräknats till 30,000 kronor vardera.

Såsom motivering till ifrågavarande anslagsberäkningar har industrikommissionen hänvisat till vad i sådant avseende anförts i kommissionens framställning den 28 november 1939 rörande anslagsbehov för budgetåret 1940/41 (jfr bilaga till statsverkspropositionen, elfte huvudtiteln, sid. 26). I fråga om det föreslagna anslaget till statistiska utredningar har kommissionen lämnat följande motivering:

Å utredningsbyrån vore avsikten att under första halvåret 1940 påbörja vissa omfattande utredningar rörande industriens råvarubehov i syfte att möjliggöra snabbare och mera rationella åtgärder i framtiden. På utredningsbyrån hade redan utförts en systematisk sammanställning över alla förbrukare av metaller. En av utredningsbyråns viktigaste arbetsuppgifter syntes vara att fullfölja detta arbete för övriga råvaror samt bränsle. Ytterligare syntes det nödvändigt att snarast genomföra vissa enquêter i syfte att belysa möjligheterna att ersätta importerade varor med inhemska. För utförande av dessa engångsutredningar skulle erfordras ett belopp av 30,000 kronor. Detta syntes lämpligen böra anvisas i form av särskilt förslagsanslag, benämnt: Statistiska engångsutredningar.

*Departements-
chefen.*

Medel till industrikommissionen, vednämnden, vedkontoren, bensin- och oljenämnden, kolnämnden samt gengasnämnden hava å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisats under gemensamt anslag till Statens industrikommission m. m., alltså utan den uppdelning av medelsanvisningen på ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag, som jag förordar för riksstaten för nästa budgetår.

Under åberopande av de omständigheter, som anförts i årets statsverksproposition under anslaget till Statens industrikommission m. m.: Avlöningar, förordar jag, att nu förevarande medelsbehov överslagsmässigt upptages till fem tolfedelar av de anslag som för budgetåret 1940/41 beräknats till avlöningar och omkostnader för industrikommissionen och nämnderna. Dock bör iakttagas, att medel till bestridande av kostnaderna för kommissionens krigsindustriavdelning redan finnas anvisade för budgetåret 1939/40 under rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap olika anslag och sålunda icke böra medräknas. Å andra sidan bör tilläggas ett belopp av 30,000 kronor, utgörande beräknade kostnader för sådana statistiska utredningar,

vilka icke äro avsedda att upprepas under nästkommande budgetår. I enlighet med vad nu anförts bör anslaget upptagas till 860,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens industrikommission m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 860,000.

[3.] 9. *Statens handelskommission m. m., förslagsanslag.* Å tilläggsstat I till budgetåret 1939/40 har 1939 års urtima riksdag till statens handelskommission m. m. anvisat ett förslagsanslag av 50,000 kronor. Riksdagen har därjämte för samma budgetår under rubriken uppbörd i statens verksamhet under särskild inkomsttitel beräknat Handelslicensavgifter m. m. till 300,000 kronor.

I skrivelse den 1 december 1939 har *statens handelskommission* avgivit förslag rörande anslag till kommissionen för tiden den 1 februari—den 30 juni 1940.

För den närmare motiveringen av de i skrivelsen upptagna anslagsposterna har kommissionen hänvisat till en av kommissionen samma dag avlåten skrivelse med förslag till anslag för kommissionen å riksstaten för budgetåret 1940/41.

Kommissionen har beräknat utgifterna efter en uppdelning i två grupper, nämligen i avlöningar och omkostnader. Avlöningarna i sin tur hava uppskattats särskilt för arvoden, som bestämts av Kungl. Maj:t, och särskilt för avlöningar åt övrig personal. Kommissionens omkostnader hava beräknats med utgångspunkt från en uppdelning i reseersättningar, expenser och tryckningskostnader.

För nu ifrågavarande tid, den 1 februari—den 30 juni 1940, har kommissionen för arvoden bestämda av Kungl. Maj:t räknat med utgifter till ett sammanlagt belopp av i runt tal 24,000 kronor. Till bestridande av avlöningar till övrig personal har beräknats 146,000 kronor.

Till kostnader för resor, som företagas av kommissionens ledamöter eller tjänstemän, har kommissionen räknat med ett belopp av 3,000 kronor.

Expenser hava av kommissionen beräknats på följande sätt:

Skrivmateriel, blankettryck m. m.	kronor 21,000
Telefon, telegram	» 12,500
Städning	» 3,000
Lyse	» 800
Inventarier	» 5,000
Övriga omkostnader	» 5,000

Summa kronor 47,300.

I detta sammanhang har kommissionen meddelat, att kommissionen vid beräkning av medelsbehovet för inventarier utgått från att anslagsposten till

inventarier icke komme att belastas med kostnader för inventarier, anskaffade före den 1 februari 1940.

För tryckningskostnader har kommissionen icke beräknat något särskilt belopp.

Såsom föreslagits för budgetåret 1940/41 har kommissionen även för tiden 1 februari—30 juni 1940 upptagit ett belopp för utredningar genom särskilda sakkunniga och experter. Härför har beräknats 1,300 kronor, vilket belopp borde givas reservationsanslags karaktär.

Sammanfattningsvis har handelskommissionens anslagsbehov för tiden 1 februari—30 juni 1940 angivits sålunda:

I. Avlöningar		
a) arvoden bestämda av Kungl. Maj:t kronor	24,000
b) avlöningar till övrig personal »	146,000
eller sammanlagt »	170,000
II. Omkostnader		
a) reseersättningar »	3,000
b) expenser »	47,300
c) tryckningskostnader »	—
eller sammanlagt »	50,300
III. Utredningar genom särskilda sakkunniga »	1,300.

Slutligen har kommissionen — under hänvisning till vad härutinnan anförts i kommissionens berörda skrivelse rörande anslag för kommissionen under budgetåret 1940/41 — framhållit, att storleken av de belopp, som i form av licensavgifter kunde förväntas komma att inflyta under tiden den 1 februari—den 30 juni 1940, för närvarande undandroge sig varje bedömande.

Departements-
chefen.

Liksom övriga krisorgan är statens handelskommission för tiden den 1 februari—den 30 juni 1940 i behov av medel för upprätthållande av verksamheten. Dylika medel böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Mot de av handelskommissionen framlagda beräkningarna rörande medelsbehovet för denna tid synes mig på det hela taget icke vara något att erinra. På sätt jag vid behandlingen av handelskommissionen tidigare denna dag under punkten 12 i elfte huvudtiteln framhållit lärer något särskilt anslag för utredningar genom särskilda sakkunniga och experter icke vara erforderligt. Härför eventuellt uppkommande kostnader torde kunna rymmas inom det till avlöningar till övrig personal beräknade beloppet.

Anslaget till handelskommissionen för tiden den 1 februari—den 30 juni 1940 torde i analogi med vad jag under förut omnämnda punkt i elfte huvudtiteln föreslagit böra betecknas såsom förslagsanslag. Även för nu avsedda tidsperiod torde anslaget böra beräknas utan hänsynstagande till de inflytande handelslicensavgifterna.

Det sammanlagda medelsbehovet för handelskommissionen kan alltså beräknas till (170,000 + 50,300 =) 220,300 kronor, avrundat till 220,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens handelskommission m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 220,000.

[4.] 10. *Statens sjöfartsnämnd m. m., förslagsanslag.* 1939 års urtima riksdag har å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 till statens sjöfartsnämnd m. m. anvisat ett förslagsanslag av 50,000 kronor. Därjämte har riksdagen bestämt att handelslicensavgifter m. m. skola redovisas under särskild inkomsttitel under rubriken uppbörd i statens verksamhet.

I skrivelse den 22 november 1939 har *statens sjöfartsnämnd* framlagt anslags- och inkomstberäkningar beträffande nämndens verksamhet under tiden den 1 februari—den 30 juni 1940. Beträffande grunderna för dessa beräkningar må hänvisas till vad därom anförts under punkten 14 i elfte huvudtiteln angående anslag till sjöfartsnämnden under budgetåret 1940/41. Med ledning av dessa kalkyler har nämnden uppskattat de månatliga medelsbehoven i fråga om arvoden till sammanlagt 9,530 kronor, varav 5,380 kronor falla å arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, samt 4,150 kronor å avlöningar till övrig personal, samt beträffande omkostnader till 3,040 kronor. För tiden den 1 februari—den 30 juni 1940 har nämnden följaktligen räknat med 47,650 kronor för avlöningar och 15,200 kronor för omkostnader eller tillhoppa 62,850 kronor.

Inkomsterna av avgifter i nämndens verksamhet ha beräknats till 10,700 kronor för månad eller för berörda tid 53,500 kronor.

På sätt jag förut denna dag framhållit vid behandlingen av anslag till statens sjöfartsnämnd under elfte huvudtiteln böra inflytande inkomster i nämndens verksamhet icke medtagas vid beräkningen av nämndens anslagsbehov. För bedömandet av detta lära därför nämndens utgiftskalkyler, mot vilka jag ej funnit anledning till erinran, läggas till grund. *Departements-
chefen.*

Anslaget till sjöfartsnämnden å tilläggsstat I till innevarande budgetårs riksstat har avsetts att räcka till den 1 februari 1940. Nu ifrågavarande anslag bör alltså avse tiden från och med den 1 februari intill budgetårets slut. Med ledning av de framlagda beräkningarna synes anslaget för sistnämnda tid böra bestämmas till 62,850 kronor, avrundat till 63,000 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöfartsnämnd m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 63,000.

[5.] **11. Statens priskontrollnämnd, förslagsanslag.** För budgetåret 1939/40 har 1939 års urtima riksdag å tilläggsstat I under sjunde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag å 50,000 kronor för Prisövervakning. Detta anslag är avsett att täcka kostnaderna för tiden intill utgången av januari 1940 för den verksamhet, som utövas av prissakkunniga eller det organ, som må träda i de sakkunnigas ställe.

I enlighet med vad jag anfört vid behandlingen av statens priskontrollnämnd under punkten 16 i elfte huvudtiteln i statsverkspropositionen till 1940 års riksdag läser prissakkunnigas verksamhet komma att övertagas av en särskild priskontrollnämnd, avsedd att utgöra den i prisregleringslagen förutsatta myndigheten. Medelsbehovet för verksamheten under tiden februari—juni 1940 torde kunna uppskattas till 100,000 kronor. Detta belopp bör å tilläggsstat II upptagas å huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet under rubriken Statens priskontrollnämnd.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens priskontrollnämnd* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100,000.

C. Diverse.

[6.] **4. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, förslagsanslag.** Det synes önskvärt att efter inrättandet av folkhushållningsdepartementet å ett anslag under huvudtiteln X a avföra ersättning till allmänna fastighetsfonden för åt nämnda departement upplåtna lokaler. För ändamålet ha disponerats vissa rum som förut använts av regeringsrätten samt social- och ecklesiastikdepartementen och för vilka ersättning redan inräknats i riksstatsanslagen under andra, femte och åttonde huvudtitlarna för ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden. Därjämte har för förhyrningar åt centrala krisorgan anlitats anslagsposten till hyresutgifter å nämnda delfonds stat, vilka utgifter i bokslutet för budgetåret 1939/40 jämväl böra belasta ett ersättningsanslag under folkhushållningsdepartementets huvudtitel. Å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 torde alltså böra uppföras ett förslagsanslag under denna huvudtitel för ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Anslaget torde böra upptagas med ett formellt belopp av 100 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100.

[7.] 5. **Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder, förslagsanslag.** För reglering av utgifterna under det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. uppförda anslaget till Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder bör äskas ett särskilt anslag å tilläggsstat II till riksstaten. I samband med att så sker bör riksdagen beredas tillfälle att ånyo taga ställning till de vidtagna regleringsåtgärderna. En fullständig redogörelse för hithörande spörsmål bör lämnas riksdagen, så snart material blir tillgängligt för belysande av utvecklingen fram till årsskiftet. I avvaktan härpå bör regleringsanslaget uppföras med blott ett beräknat belopp, lämpligen motsvarande det å förskottsstaten för ändamålet anvisade.

Med återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 20,000,000.

[8.] 6. **Bearbetning av uppgifter om fartygs positioner m. m., reservationsanslag.** Genom beslut den 1 december 1939 har Kungl. Maj:t för bestridande under tiden till och med den 31 januari 1940 av kostnader för statistisk bearbetning av positionsuppgifter m. m. rörande svenska fartyg ställt till förfogande 2,500 kronor av det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. under sjunde huvudtiteln uppförda anslaget till Allmänna utgifter för försvarsberedskap: Förstärkning av den civila administrationen m. m.

För täckning av detta belopp böra medel äskas å tilläggsstat för det löpande budgetåret. Vidare erfordras medelsanvisning till samma ändamål för återstoden av budgetåret. I anslutning till vad som under punkten 20 i elfte huvudtiteln anförts rörande beräkningen av motsvarande anslag för nästa budgetår förordar jag, att det ytterligare anslagsbeloppet för innevarande budgetår bestämmes till 5,000 kronor. Sammanlagt böra alltså 7,500 kronor anvisas å tilläggsstat II till förevarande ändamål.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bearbetning av uppgifter om fartygs positioner m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,500.

[9.] 7. **Kurser för utbildning av förarpersonal för generatorgasdrivna motorfordon, reservationsanslag.** Genom beslut den 3 november 1939 anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att från det å förskottsstat för försvarsväsendet under sjunde huvudtiteln uppförda förskottsanslaget för förstärkning av den civila administrationen m. m. till chefen för armén, på rekvi-

sition i mån av behov, utanordna ett belopp av högst 20,000 kronor, att i huvudsaklig överensstämmelse med ett av inspektören för trängen avgivet förslag användas för anordnande, i samråd med gengasnämnden, av kurser för utbildning av förarpersonal för generatorgasdrivna motorfordon. Tillika uppdrog Kungl. Maj:t åt gengasnämnden att utse deltagare i nämnda kurser samt att i samråd med inspektören för trängen utfärda erforderliga föreskrifter för deltagandet i kurserna.

Ifrågavarande utgifter synas böra täckas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildning av förarpersonal för generatorgasdrivna motorfordon* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Curt Nordwall.

Bilaga 12.

Kapitalinvesteringar.

Justitiedepartementet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **2 a. Anordnande av skyddsrum m. m. vid fångvårdsanstalterna, reservationsanslag.** I skrivelse den 2 november 1939 har fångvårdsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisa medel till, bland annat, utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs, uppförande av en logementsbyggnad vid fångkolonien å Rödjan samt anordnande av skyddsrum m. m. vid fångvårdsanstalterna. Med hänsyn till nödvändigheten av att i nuvarande läge låta anstå med utgifter, vilka icke påkallas av ett oundgängligt behov, har jag funnit mig böra i detta sammanhang framlägga förslag om anslags-åskande allenast för sistnämnda ändamål.

Här må till en början erinras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 10 november 1939 bemyndigat fångvårdsstyrelsen att för anordnande av skyddsrum vid statens fångvårdsanstalter använda ett belopp av högst 30,000 kronor, att avföras å förslagsanslaget till Fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten: Omkostnader.

Till grund för detta Kungl. Maj:ts beslut låg en framställning från *fång-*

vårdsstyrelsen, som i skrivelse den 14 oktober 1939 anfört bland annat följande:

Beträffande vissa staten tillhöriga anläggningar och byggnader — varunder inbegripas fångvårdsanstalter — ankommer det jämlikt 29 § luftskyddskungörelsen den 10 juni 1938 (nr 307) på den myndighet under vars förvaltning anläggningen eller byggnaden står att under samråd med vederbörande luftskyddschef förbereda erforderligt byggnadstekniskt luftskydd. I enlighet med nämnda bestämmelse utfärdade fångvårdsstyrelsen den 26 januari 1939 en rundskrivelse till styresmännen vid statens fångvårdsanstalter med vissa allmänna föreskrifter om de åtgärder, som omedelbart borde vidtagas beträffande luftskyddet vid fångvårdsanstalterna, samt med anmodan till styresmännen att med ledning av de av styrelsen ävensom av luftskyddsinspektionen utfärdade anvisningarna i samråd med vederbörande luftskyddschef uppgöra i första hand aktuell plan för de åtgärder, som främst påkallades, samt därefter en plan för mera permanenta och vidlyftiga anordningar ävensom att till fångvårdsstyrelsen inkomma med sålunda upprättade planer. De av fångvårdsanstalterna i anledning härav uppgjorda luftskyddsplanerna utvisa bland annat, att behov av mer eller mindre omfattande åtgärder för luftskyddets ordnande förefinnes vid så gott som samtliga fångvårdsanstalter, samt att kostnaderna för s. k. aktuella luftskyddsplaner, i den mån uppgift härom lämnats (från 13 anstalter), uppgå till över 100,000 kronor. — — —

Den 13 september 1939 hölls i fångvårdsstyrelsen sammanträde, vartill kallats sakkunnig från luftskyddsinspektionen, för behandling av frågan om erforderliga åtgärder för fångvårdsanstalternas luftskydd. Vid nämnda sammanträde konstaterades bland annat nödvändigheten av att i händelse av krigstillstånd dels evakuera vissa fångelser belägna på mera utsatta platser och överföra fångklientelet till andra fångelser belägna på mera skyddade platser, dels ock att i den mån sådant vore möjligt anordna skyddsrum i fångelsernas källarutrymmen, vilka i allmänhet äro mycket solitt byggda. — — —

Någon möjlighet att inom en begränsad kostnadsram anlägga fullträffsäkra skyddsrum vid fångvårdsanstalterna läser icke finnas. Däremot kan anordnande av normalskyddsrum, d. v. s. sådana, som skydda mot instörtade eller kringkastade byggnadsdelar, bombsplitter samt stridsgaser ske vid vissa anstalter utan alltför stora kostnader. Normalskyddsrum finnes ej för närvarande vid någon anstalt men anordnas vid den under byggnad varande säkerhetsanstalten m. m. å Hall. På grund av rådande förhållanden anser styrelsen nödvändigt att arbeten omedelbart igångsättas för anordnande av normalskyddsrum vid vissa fångvårdsanstalter och har styrelsen beräknat kostnaderna härför till omkring 30,000 kronor. Nämnda belopp torde emellertid täcka kostnaderna endast för de mest brådskande åtgärderna.

I skrivelsen den 2 november 1939 angående anslag å tilläggsstat har fångvårdsstyrelsen uppgivit att utöver det tidigare begärda beloppet, 30,000 kronor, för anordnande av skyddsrum erfordrades ytterligare 20,000 kronor. Styrelsen har därför hemställt att för ändamålet måtte anvisas ett reservationsanslag å 50,000 konor, å vilket anslag skulle slutligt avföras det belopp av 30,000 kronor, som enligt Kungl. Maj:ts förut nämnda beslut skulle utgå av omkostnadsanslaget.

I infortrat utlåtande har *luftskyddsinspektionen* lämnat fångvårdsstyrelsens framställning utan erinran. I utlåtandet anföres följande:

Luftskyddsinspektionen har vid sammanträde å fångvårdsstyrelsen erfarit att de äskade medlen vore avsedda för byggnadstekniska skyddsåtgärder för centralfängelserna å Långholmen, i Malmö, å Härlanda, i Härnösand och i Växjö samt för straffängelserna i Uppsala, Jönköping, Kristianstad, Vänersborg och Karlstad ävensom för kronohäktena i Halmstad och Örebro.

Under förutsättning att frågan om beredande av skydd vid fångvårdsanstalterna i princip anses böra lösas på föreslaget sätt vill inspektionen med hänsyn till den på grund av det stora antalet skyddsobjekt förhållandevis ringa medelstildelningen till varje sådant, och då de föreslagna åtgärderna synas ändamålsenliga, i underdånighet anföra, att inspektionen intet har att erinra i anledning av den underdåniga framställningen.

Enligt vad förut nämnts har Kungl. Maj:t medgivit att av fångvårdens omkostnadsanslag ett belopp av högst 30,000 kronor finge tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för de mest brådskande luftskyddsåtgärderna vid fångvårdsanstalterna. För reglering av denna medelsdisposition, som bör avföras å investeringsanslag under allmänna fastighetsfonden, bör nu ett särskilt anslag äskas å tilläggsstat. Anslaget bör avse det sammanlagda medelsbehovet för luftskyddsåtgärder vid ifrågavarande anstalter. *Departements-
chefen.*

Fångvårdens anstalter äro i allmänhet solitt byggda, och de erforderliga skyddsåtgärderna draga därför jämförelsevis obetydliga kostnader. Det av fångvårdsstyrelsen begärda anslagsbeloppet torde också kunna betecknas såsom lågt i förhållande till det stora antalet anstalter, vid vilka skyddsanordningar äro erforderliga. I detta sammanhang må framhållas att vissa anstalter, vilkas användning är avsedd att inskränkas under normala förhållanden, kunna behöva tagas i anspråk för evakueringsändamål.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av skyddsrum m. m. vid fångvårdsanstalterna* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Bilaga 13.

Kapitalinvesteringar.

Utrikesdepartementet.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **3 a. Iståndsättning av beskickningshuset i Madrid, reservationsanslag.** Sedan Sveriges representant hos Francoregeringen i april 1939 besiktigat det svenska beskickningshuset i Madrid, erhöll han i uppdrag att i samarbete med en hos därvarande brittiska ambassad anställd spansk arkitekt uppgöra preliminära kostnadsberäkningar över de iståndsättningsarbeten å svenska statens fastighet, som kunde visa sig nödvändiga efter det spanska inbördeskriget.

Den svenska beskickningsfastigheten i Madrid har undgått direkt åverkan under inbördeskriget genom beskjutning eller bombardering. Men det är givet, att under de år inbördeskriget varat erforderliga underhållsarbeten å fastigheten ej kunnat verkställas, liksom också att den omständigheten att under lång tid talrika asylflyktingar där varit bosatta icke blivit utan inverkan på fastighetens tillstånd.

De iståndsättningsarbeten, som vid besiktningen betecknats såsom nödvändiga, äro ganska omfattande. I anslutning till undersökningen av fastigheten ansåg sig arkitekten böra föreslå, att jämväl vissa moderniseringsarbeten genomfördes i samband med de reparationer, som borde verkställas.

Kostnaderna för de föreslagna reparations- och moderniseringsarbetena uppgå enligt den preliminära kalkylen till i runt tal 45,000 kronor, fördelade sig med 9,500, 8,500 och 16,000 kronor på respektive allmänna reparationsarbeten, måleriarbeten och installationer i huvudbyggnaden jämte 8,000 kronor för reparations- och ombyggnadsarbeten i gårdsflygeln samt 3,000 kronor i arkitektarvode.

Den sålunda verkställda preliminära utredningen har i detalj underställt byggnadsstyrelsen, som, i den mån jämförande granskning kunnat ifrågakomma beträffande reparationsarbetena, funnit de angivna kostnaderna vara lägre än motsvarande priser i Sverige. Beträffande installeringsarbetena har styrelsen, sedan beskickningen inkommit med vissa kompletterande utredningar, avgivit tillstyrkande utlåtande.

På grund av nödvändigheten att omedelbart sörja för reparationernas igångsättande i syfte att dels möjliggöra beskickningens återinflyttning snarast möjligt i statens fastighet, dels ock förhindra ett förvärrande av skadorna har utrikesdepartementet ansett sig böra bemyndiga sändebudet i Madrid att gå i författning om utförande av de föreslagna reparationsarbetena ävensom, sedan vederbörande myndigheters yttrande inhämtats, av de såsom ytterst önskvärda betecknade moderniseringsarbetena. Arbetena hava sålunda igångsatts i juli månad.

Med hänsyn till dels osäkerheten i de preliminära kalkylerna och de för närvarande svårbedömbara arbetsförhållandena i Spanien, dels ock nödvändigheten att beräkna tillräcklig marginal för oförutsedda utgifter synes det för ifrågavarande arbeten erforderliga beloppet icke böra sättas lägre än till 60,000 kronor. Ett anslag å nämnda belopp synes böra upptagas å tilläggsstat för innevarande budgetår såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Iståndsättning av beskickningshuset i Madrid* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 60,000.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Harry Bagge.

Bilaga 14.

Kapitalinvesteringar.**Försvarsdepartementet.**

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

Fonden för förlag till statsverket.

[1.] **5 a. Skolbyggnad för signalregementet, reservationsanslag.** På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen för budgetåren 1938/39 och 1939/40 å kapitalbudgeten under rubriken fonden för förlag till statsverket anvisat 3,000,000 kronor respektive 2,412,000 kronor eller tillhoppa 5,412,000 kronor för ordnande av signalregementets förläggning å Lilla Frösunda. Såsom omnämndes i propositionen nr 180 till 1938 års riksdag angående anslag till påbörjande av vissa till Stockholms garnison hörande truppförbands och anstalters utflyttande till Järvafältet skulle enligt det förslag till ordnande av nyssnämnda regementes förläggning, som av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse framlagts i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 december 1937, bland annat vissa å Lilla Frösunda då befintliga byggnader omändras och göras användbara för förläggningen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 oktober 1939 har fortifikationsstyrelsen anført bland annat, att bland de byggnader, som sålunda skulle göras användbara för förläggningen vid Lilla Frösunda, jämväl ingått signalregementets verkstads- och laboratoriebyggnader, vilka skulle ombyggas till skol-

lokaler. I de kostnadsberäkningar, som legat till grund för uppskattandet av medelsbehovet för förläggningens ordnande, hade kostnaderna för nyssnämnda omändring beräknats till 50,000 kronor. Emellertid hade omförmälda verkstads- och laboratoriebyggnader den 18 maj 1939 nedbrunnit, utan att orsaken till branden kunnat utrönas. Med hänsyn till förekomsten av ett stort antal undervisningsavdelningar av olika slag och kravet på tillgång till ständigt monterad apparatur m. m. hade regementet emellertid stort behov av lämpliga undervisningslokaler. För tillgodoseende av detta behov syntes en ny skolbyggnad böra uppföras. Denna byggnad borde snarast påbörjas, så att den kunde vara färdigställd till hösten 1940, då regementets förläggning vid Lilla Frösunda beräknades vara ordnad.

I anslutning till vad fortifikationsstyrelsen sålunda anfört har styrelsen framlagt förslag till nybyggnad jämte situationsplan för en ny skolbyggnad vid signalregementet. Enligt en förslaget bifogad kostnadsberäkning skulle medelsbehovet för uppförande av denna byggnad uppgå till 640,000 kronor. Härtill komme dessutom ett belopp av 6,000 kronor för av styrelsen bekostade röjningsarbeten efter branden av de förutvarande verkstads- och laboratoriebyggnaderna. Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till 646,000 kronor. Som emellertid till täckande av en del av detta medelsbehov kunde disponeras dels det belopp av 50,000 kronor, som, enligt vad här förut omförmäls, vore inräknat i det för ordnande av förläggningen vid Lilla Frösunda redan anvisade anslagsbeloppet, dels ock ett belopp av 17,000 kronor, som i form av brandförsäkring för de brunna byggnaderna utbetalts till fortifikationsstyrelsen, skulle anslagsbehovet för ifrågavarande byggnadsarbete nu uppgå till (646,000 — 50,000 — 17,000 =) 579,000 kronor. Under åberopande av vad sålunda anförts har fortifikationsstyrelsen hemställt, att för uppförande av en skolbyggnad vid signalregementets förläggning vid Lilla Frösunda måtte från det i riksstaten för budgetåret 1939/40 utom huvudtitlarna uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter anvisas ett belopp av 579,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande i ärendet den 30 oktober 1939 anfört följande:

Arméförvaltningens fortifikationsstyrelse har i ärendet hemställt att — sedan ett belopp av 50,000 kronor ställts till styrelsens förfogande — för täckande av de återstående kostnaderna, tillhoppa 579,000 kronor, medel skulle anvisas från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. I överensstämmelse med den mening beträffande sättet för täckande av kostnader i anledning av brandskador å statens egendom, vilken kommit till uttryck i 1920 års riksdagsskrivelse nr 408, läser något principiellt hinder icke föreligga mot en dylik medelsanvisning. Då riksdagen för närvarande är samlad, torde dock dennas medverkan härtill vara erforderlig (jmf prop. nr 37 till 1939 års urtima riksdag).

Statskontoret vill emellertid erinra, att kostnader, som stå i samband med Stockholmsgarnisonens utflyttande till Järvafältet under de senaste åren regelmässigt förskottsvis anvisats å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket. Härvid har förutsatts, att å den i statskontorets räkenskaper upptagna diversemedelstiteln »Försäljningsmedel för tomter å Ladugårdsgårde» inflyttande försäljningsmedel som regel tills vidare skulle fonderas

för att sedermera tagas i anspråk för bestridande av de med garnisonens utflyttande till Järvafältet förenade byggnadskostnaderna.

Enligt statskontorets mening tala övervägande skäl för att — i anslutning till de principer, som således tillämpats vid finansieringen av dessa utgifter (jmf prop. nr 19 till 1939 års urtima riksdag) — till bestridande av nu förevarande byggnadskostnader medel anvisas å kapitalbudgeten i tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under fonden för förlag till statsverket.

Såsom av det föregående framgår hava de vid Lilla Frösunda tidigare befintliga verkstads- och laboratoriebyggnader, vilka enligt den av 1938 års riksdag godkända planen för ordnandet av signalregementets förläggning därstädes skulle omändras till skolbyggnader, nedbrunnit. Åtgärder måste därför vidtagas för tillgodoseende av behovet av skollokaler vid regementet. Arméförvaltningens fortifikationsstyrelse har i sådant hänseende föreslagit, att en ny skolbyggnad måtte för ändamålet uppföras.

I likhet med fortifikationsstyrelsen anser jag det nödvändigt, att erforderliga lokaler för skolundervisningen vid signalregementet anskaffas i stället för de lokaler, som skulle hava inretts i de i maj 1939 nedbrunna byggnaderna. För tillgodoseende av detta lokalbehov synes ingen annan utväg stå öppen än att såsom fortifikationsstyrelsen föreslagit uppföra en särskild skolbyggnad. Jag anser mig därför böra biträda förslaget om uppförande av en dylik byggnad. De av fortifikationsstyrelsen beräknade kostnaderna, 646,000 kronor, synas visserligen vara höga. Emellertid har jag med hänsyn till i ärendet förebragt utredning icke ansett mig böra ifrågasätta någon nedskärning av desamma. Såsom av det föregående framgår torde anslagstilldelningen dock kunna begränsas till 579,000 kronor, till följd av att för byggnadens uppförande kunna disponeras vissa i det föregående omnämnda belopp om tillhoppa 67,000 kronor, som redan stå till fortifikationsstyrelsens förfogande.

Fortifikationsstyrelsen har ifrågasatt, att det för ändamålet ytterligare behövliga anslagsbeloppet, 579,000 kronor, skulle anvisas från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Detta förslag finner jag mig emellertid icke böra biträda. I likhet med statskontoret anser jag, att medel för ifrågavarande byggnadsföretag i likhet med övriga medel, som under innevarande och föregående budgetår anvisats för Stockholmsgarnisonens utflyttande till Järvafältet, böra upptagas å kapitalbudgeten under rubriken fonden för förlag till statsverket. Utgiften bör senare bliva föremål för reglering i enlighet med de principer, som för motsvarande fall godkänts av 1939 års lagtima riksdag.

Med hänsyn till ärendets brådskande natur synes det erforderliga anslagsbeloppet böra äskas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolbyggnad för signalregementet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 579,000.

[2.] 7. **Nybyggnad för ammunitionsfabriken, reservationsanslag.** På av Kungl. Maj:t i proposition nr 190 framlagt förslag beslöt 1939 års lagtima riksdag (skr. nr 455), att i stället för den å Mariebergssområdet i Stockholm belägna ammunitionsfabriken skulle uppföras en ny dylik fabrik i Karlstad. Vidare anvisade riksdagen till nybyggnad för ammunitionsfabriken för budgetåret 1939/40 såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av 500,000 kronor. Samtidigt underströk riksdagen, som hyste allvarliga betänkligheter inför de avsevärda kostnader, som fabriksanläggningen skulle medföra, angelägenheten av att kostnadsfrågan ytterligare toges under ingående prövning och att fabriksanläggningen erhöle mest ändamålsenliga och ekonomiska planläggning.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 15 juni 1939 uppdragit åt arméförvaltningens tygdepartement och fortifikationsstyrelse att i samråd med chefen för armén och chefen för försvarsstaben ägna spörsmålet om ammunitionsfabrikens omfattning och organisation m. m. ytterligare utredning samt på grundval därav till Kungl. Maj:t inkomma med definitiv situationsplan ävensom fullständiga kostnadsberäkningar rörande anläggningen i fråga, därvid vad i förenämnda proposition och riksdagsskrivelse anförts i fråga om angelägenheten att i möjligaste mån nedbringa anläggningskostnaderna skulle beaktas, ingåvo tygdepartementet och fortifikationsstyrelsen med skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 november 1939 dels en situationsplan för ifrågavarande anläggning, dels ock ett på denna situationsplan grundat förslag till disponerande av nyssnämnda anslag å 500,000 kronor. I samband härmed gjorde departementet och styrelsen vidare framställning om anvisande av medel för uppförande vid den planerade ammunitionsfabriken av vissa för särskilt ändamål avsedda byggnader. Genom brev den 8 december 1939 medgav Kungl. Maj:t bland annat, att för bestridande av kostnaderna för uppförande av sistnämnda byggnader finge disponeras, förutom vissa andra medel, ett belopp av högst 592,900 kronor, som fortifikationsstyrelsen skulle äga att förskottera.

För täckande av det i enlighet härmed av fortifikationsstyrelsen förskottade beloppet torde en medelsanvisning å nyssnämnda belopp, 592,900 kronor, nu böra äskas av riksdagen. Såsom skett beträffande de förut omfördälda medel å 500,000 kronor, som för budgetåret 1939/40 anvisats till nybyggnad för ammunitionsfabriken, torde jämväl nu förevarande anslagsmedel böra anvisas å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket för att sedermera avskrivas i samma ordning som är eller kan bliva föreskriven i fråga om kostnaderna för Stockholms garnisons utflyttande till Järnafältet. Då medelsanvisningen avser kostnader, som äro att hänföra till innevarande budgetår, torde anslaget böra upptagas å tilläggsstat för samma budgetår.

Med hänsyn till förevarande ärendes natur torde det icke vara lämpligt att vidare än som skett redogöra för detsamma i statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla ytterligare upplysningar genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för ammunitionsfabriken* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 592,900.

[3.] **8 a. Ammunitionsförrådsbyggnader i Karlsborg, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 8 september 1938 rörande lantförsvarets medelsbehov för det nu löpande budgetåret gjorde arméförvaltningen framställning om anvisande av medel för nämnda budgetår för uppförande av nya byggnader för förvaring av sprängämnen m. m. vid ammunitionsförrådet i Karlsborg.

Då denna framställning icke föranledde någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida, har arméförvaltningen i skrivelse den 27 september 1939 åter gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande förrådsbyggnader, vilka enligt ämbetsverkets mening vore erforderliga för undvikande av de allvarliga risker, som vore förbundna med den nuvarande lagringen av ammunitionseffekter vid ammunitionsförrådet i Karlsborg. Kostnaderna för byggnaderna i fråga beräknades till 400,000 kronor.

Sedermera hava arméförvaltningens tygdepartement och fortifikationsstyrelse i skrivelse den 15 oktober 1939 på närmare angivna grunder hemställt, att de planerade ammunitionsförrådsbyggnaderna måtte omedelbart få påbörjas samt att de till 400,000 kronor beräknade kostnaderna för dessa byggnader måtte få förskotteras av till tygdepartementets förfogande stående medel. Med bifall till denna framställning har Kungl. Maj:t genom beslut den 20 oktober 1939 bemyndigat tygdepartementet att av omhänderhavande medel disponera högst 400,000 kronor för ifrågavarande ändamål; och har Kungl. Maj:t förklarat Sig framdeles vilja meddela beslut angående det slutliga gäldandet av ifrågavarande byggnadskostnader.

Med anledning av vad sålunda förekommit torde medel böra äskas hos riksdagen för täckande av kostnaderna för de ifrågavarande ammunitionsförrådsbyggnaderna.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ammunitionsförrådsbyggnader i Karlsborg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 400,000.

[4.] **8 b. Central torpedverkstad, reservationsanslag.** Behovet av torpeder för den svenska krigsmakten har alltsedan 1910 tillgodosetts genom tillverkning vid en under torped- och mindepartementet vid Karlskrona örlogsvärv lydande torpedfabrik. Av skilda anledningar upptogs emellertid redan under åren 1916 och 1917 frågan om anläggandet av ännu en torped-

fabrik. Verkställda utredningar och framlagda förslag i ämnet resulterade dock icke i något statsmakternas beslut om nybyggnad.

I särskild skrivelse den 14 oktober 1939 har nu marinförvaltningen framhållit, att vissa olägenheter såväl av militär art som ock med avseende å tillverkningskapaciteten och möjligheten att anordna inskjutningar vidlade den nuvarande torpedverkstaden. Marinförvaltningen har med hänsyn härtill ansett sig böra framlägga ett förslag om uppförande av en ny torpedverkstad å annan plats inom landet. Förslaget innebär, att, därest en sådan verkstad komme till utförande, den nuvarande torpedtillverkningen vid Karlskrona örlogsvarv skulle kunna avvecklas och för densamma avsedda anläggningar utnyttjas för andra ändamål inom varvet.

Med hänsyn till ärendets karaktär synes det icke lämpligt att till statsrådsprotokollet redogöra för den närmare innebörden av förenämnda förslag. Riksdagens vederbörande utskott torde i stället därom böra erhålla upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet. Här må emellertid framhållas följande:

Det förslag, som av marinförvaltningen framlagts, grundar sig på vissa delvis med biträde av representant för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap verkställda utredningar. Olika alternativ till verkstadens förläggning och anordnande hava därvid undersökts. Det av marinförvaltningen förordade alternativet har under hänsynstagande till vissa av chefen för försvarsstaben gjorda erinringar kostnadsberäknats till 5,960,000 kronor, därav för markförvärv och iordningställande av verkstadsanläggning samt skyddsrum och uppförandet av bostäder beräknats 4,770,000 kronor, för anskaffande av verkstadsinventarier m. m. 950,000 kronor och för luftvärnsutrustning 240,000 kronor. Kostnadsökningen i fråga om marinens personalstater åter har efter tillverkningens omläggning beräknats till omkring 100,000 kronor för år.

Med hänsyn till nödvändigheten av att frågan om anskaffning av torpedammunition under fred och krig löses så snart som möjligt har marinförvaltningen hemställt, att åtgärder för realiserande av det föreliggande förslaget måtte få vidtagas så fort riksdagen därtill givit sitt samtycke. Underhandlingar om markförvärv och byggnadsritningars uppgörande borde, enligt marinförvaltningen, ske redan under innevarande budgetår, så att byggnadsverksamheten kunde igångsättas så snart erforderliga medel härför ställts till ämbetsverkets förfogande. För markförvärv, ritningars uppgörande och påbörjande av byggnadsverksamheten till den del, som kunde hinna utföras under innevarande budgetår, beräknade marinförvaltningen ett belopp av 3,000,000 kronor erforderligt. Under förutsättning att uppförandet av byggnaderna kunde påbörjas under loppet av vintern 1939—1940 beräknades anläggningen i sin helhet kunna vara avslutad under nästföljande budgetår, varför resterande medel, 2,960,000 kronor, erfordrades under budgetåret 1940/41.

I avgivet utlåtande har chefen för försvarsstaben tillstyrkt det av marinförvaltningen framlagda förslaget.

För egen del finner jag de av marinförvaltningen anförda skälen för anläggande av en ny central torpedverkstad vara av den bärande art, att jag anser mig böra förorda, att åtgärder härför snarast möjligt vidtagas. Det av marinförvaltningen framlagda förslaget synes såväl beträffande valet av plats för anläggningen som i fråga om dess omfattning och utformande vara väl motiverat, varför detsamma torde i huvudsak böra läggas till grund för anläggningens utförande. Mot de av marinförvaltningen verkställda kostnadsberäkningarna läser intet vara att erinra. På sätt marinförvaltningen föreslagit synas medel för de åtgärder, som äro att hänföra till markförvärv samt till uppförande av byggnader och skyddsrum, tillhoppa 4,780,000 kronor, böra anvisas under kapitalbudgeten, varemot övriga kostnader, tillhoppa 1.180,000 kronor, böra redovisas över driftbudgeten.

Då det ur försvarsberedskapssynpunkt framstår såsom en angelägenhet av vikt, att den föreslagna centrala torpedverkstaden snarast möjligt kan tagas i bruk, anser jag mig böra tillstyrka, att medel redan under innevarande budgetår ställas till förfogande för anläggningens påbörjande. Mot storleken av det av marinförvaltningen härutinnan äskade beloppet, 3,000,000 kronor, har jag icke något att erinra. Beloppet torde med hänsyn till sitt ändamål böra anvisas under fonden för förslag till statsverket.

I fråga om bestridandet av övriga för anläggningens färdigställande nödvändiga kostnader, 2,960,000 kronor, har jag framlagt förslag i samband med frågan om reglerandet av utgifterna under fjärde huvudtiteln samt å kapitalbudgeten under försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1940/41.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Central torpedverkstad* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,000,000.

[5.] **8 c. Ombyggnad av radioskolan vid Stockholms örlogsstation, reservationsanslag.** I skrivelse den 28 november 1939 hemställde marinförvaltningen, att ett belopp av 28,000 kronor måtte ställas till ämbetsverkets förfogande för viss av den förstärkta försvarsberedskapen betingad ombyggnad av den Stockholms örlogsstation tillhörande radioskolan.

Genom beslut den 15 december 1939 medgav Kungl. Maj:t, att marinförvaltningen finge för nyssberörda ändamål av det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. under kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, uppförda förskottsanslaget till Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet (b) disponera ett belopp av högst 28,000 kronor.

Täckning för den sålunda med anlitan av medel å förskottsstaten gjorda kapitalinvesteringen torde nu böra beredas genom anvisande av motsvarande belopp å tilläggsstat för innevarande budgetår. Detta belopp torde därvid böra anvisas å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad av radioskolan vid Stockholms örlogsstation* å tilläggsstat II tili riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 28,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lars Wikland.

Bilaga 15.

Kapitalinvesteringar.

Socialdepartementet.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **7 b. Anordnande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus, reservationsanslag.** I en den 2 september 1939 dagtecknad promemoria har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande av 750,000 kronor för tillgodoseende av sinnessjukhusens behov av skyddsrum m. m. I promemorian har styrelsen anfört bland annat, att det med hänsyn till de olika beräkningsgrunder, som av sjukhusens direktioner tillämpats vid verkställandet av anfallad utredning i frågan, borde ankomma på styrelsen att för varje särskilt sjukhus pröva behovet av dylika anordningar med tillhörande maskinell utrustning.

I skrivelse den 2 november 1939 har *medicinalstyrelsen* på given anledning lämnat en redogörelse för de arbeten, som i angivet syfte planlagts vid de olika sjukhusen, ävensom framlagt beräkningar rörande kostnaderna för arbetenas utförande. De belopp, som styrelsen därvid beräknat för de olika sjukhusen, framgå av följande sammanställning:

Psykiatriska sjukhuset i Stockholm	kronor	2,000
Ulleråkers sjukhus vid Uppsala	»	15,000
S:ta Annas sjukhus i Nyköping	»	15,000
Sundby sjukhus vid Strängnäs	»	20,000
Ryhovs sjukhus i Jönköping	»	12,000
S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö	»	10,000
S:ta Gertruds sjukhus i Västervik	»	25,000
S:t Olofs sjukhus i Visby	»	10,000
S:t Lars sjukhus i Lund	»	150,000
Vipeholms sjukhus i Lund	»	150,000
S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg	»	50,000
S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg	»	41,000
Restads sjukhus vid Vänersborg	»	25,000
Källshagens sjukhus i Vänersborg	»	25,000
Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn	»	35,000
Västra Marks sjukhus i Örebro	»	12,000
Salberga sjukhus i Sala	»	12,000
Säters sjukhus	»	5,000
Gådeå sjukhus i Härnösand	»	20,000
Frösö sjukhus vid Östersund	»	10,000
Umedalens sjukhus vid Umeå	»	20,000
Furunäsets sjukhus vid Piteå	»	20,000

Summa kronor 684,000.

Sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande arbeten understiga sålunda med 66,000 kronor det belopp, som medicinalstyrelsen ursprungligen beräknat för ändamålet. Skillnaden avser styrelsen att disponera dels för täckande av oförutsedda utgifter vid arbetenas utförande, dels ock för vissa åtgärder för ytterligare tillgodoseende av brandskyddet vid sjukhusen, bland annat genom sektionering av vissa vindslokaler. Beträffande detaljerna torde jag få hänvisa till handlingarna.

I utlåtande den 9 november 1939 har *luftskyddsinspektionen* anfört följande.

De föreslagna luftskyddsåtgärderna syntes vara väl avvägda och förutsatte utnyttjande för skyddsändamål av befintliga utrymmen, varigenom kostnaderna bleve så vitt möjligt begränsade. Utan tillgång till ritningsunderlag och de upprättade detaljplanerna syntes det emellertid icke möjligt för inspektionen att ingå på en detaljprövning av de föreslagna åtgärdernas skälighet ur kostnadssynpunkt. Inspektionen vore emellertid beredd att i önskad utsträckning biträda vid de föreslagna arbetenas utförande, varigenom hittills vunna erfarenheter kunde vid genomförande av planerade luftskyddsåtgärder nyttiggöras.

*Departementets-
chefen.*

De ifrågasatta arbetena äro allenast vad angår S:t Lars och Vipeholms sjukhus av jämförelsevis stor omfattning. Det förra sjukhuset är emellertid landets största sinnessjukhus, inrymmande 1,400 vårdplatser, och har ett utsatt läge. Kostnaden för genomförande av sjukhusdirektionens plan för skyddsrumsanordningar vid detta sjukhus har beräknats till 216,000 kronor, men vid sin granskning av planen har medicinalstyrelsen funnit

möjligheter till sådana förenklingar, att kostnaderna synas kunna begränsas till omkring 150,000 kronor. Det för Vipeholms sjukhus uppgjorda förslaget omfattar skyddsrum för cirka 450 personer. Medicinalstyrelsen har ansett sig böra tillstyrka detta förslag under framhållande att sjukhuset, som för närvarande inrymmer 750 svårskötta obildbara sinnesslöa, i händelse av krig torde komma att tagas i anspråk för annat sjukvårdsändamål.

Vid nu angivna förhållanden har jag icke velat motsätta mig att åtgärder för anordnande av luftskyddsrum vid de statliga sinnessjukhusen vidtagas i huvudsaklig anslutning till medicinalstyrelsens förslag. Skäl synas emellertid tala för att tills vidare begränsa de planerade åtgärderna till sådana sinnessjukhus, som ur luftskyddssynpunkt äro belägna å A- eller B-ort. Med denna begränsning skulle kostnaderna för genomförande av detaljförslagen vid de olika sjukhusen uppgå till sammanlagt 667,000 kronor. Härtill torde emellertid i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra läggas visst belopp för bestridande av oförutsedda utgifter och ytterligare åtgärder beträffande brandskyddet vid sjukhusen. Bestämmes detta belopp till förslagsvis 33,000 kronor, skulle det erforderliga anslagsbehovet uppgå till (667,000 + 33,000) 700,000 kronor, vilket belopp torde böra upptagas såsom reservationsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 700,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Anders Lundstedt.

Bilaga 16.

Kapitalinvesteringar.**Kommunikationsdepartementet.**

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

Statens affärsverksfonder.**C. Statens järnvägar.****Rullande materiel.**

[1.] **19 b. Tankvagnar, reservationsanslag.** I skrivelse den 23 november 1939 har statens transportkommission föreslagit, att järnvägsstyrelsen måtte bemyndigas träffa erforderliga anstalter för inköp av det antal tankvagnar för flytande bränsle, som kommissionen efter samråd med järnvägsstyrelsen kunde finna lämpligt.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits av järnvägsstyrelsen den 8 december 1939, som därvid föreslagit inköp av ett visst antal tankvagnar, samt av bensin- och oljenämnden den 14 december 1939.

Med hänsyn till innehållet i de till ärendet hörande handlingarna torde närmare redogörelse för detsamma icke lämpligen böra ske till statsrådsprotokollet, utan torde riksdagens vederbörande utskott därom böra erhålla erforderliga upplysningar genom handlingarna, som komma att tillhandahållas atskottet.

Då jag anser behov föreligga av de ifrågasatta tankvagnarna med hänsyn till na rådande särskilda förhållanden och då enligt vad järnvägsstyrelsen i sitt

utlåtande anfört tankvagnarna kunna förväntas komma till användning även under normala tider, vill jag under hänvisning i övrigt till de skäl, som anförts i handlingarna, tillstyrka, att medel för anskaffning av tankvagnar äskas med 1,375,000 kronor. På grund av ärendets brådskande natur torde beloppet böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tankvagnar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,375,000.

[2.] **19 c. Godsvagnar, reservationsanslag.** Under åberopande av vad jag tidigare i dag anfört i samband med äskande av anslag för budgetåret 1940/41 till anskaffning av godsvagnar (kapitalbudgeten bil. 5, punkt 32) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Godsvagnar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,500,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Bilaga 17.

Kapitalinvesteringar.***Ecklesiastikdepartementet.***

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **21 a. Anordnande av skyddsrum i Uppsala universitets fastigheter, reservationsanslag.** I skrivelse den 11 september 1939 har *större akademiska konsistoriet i Uppsala* hemställt om anvisande av 63,000 kronor för anordnande av s. k. normalskyddsrum inom nedannämnda byggnader enligt följande fördelning:

Universitetshuset	kronor	6,000
Universitetsbiblioteket	»	37,000
Gustavianum		
Allmänt-kemiska institutionen inklusive fysikalisk-kemiska institutionen (avsett jämväl för gamla kemiska institutionen, fysiska institutionen och de båda botaniska institutionerna)	»	20,000
Hygienisk-bakteriologiska och patologiska institutionernas gemensamma byggnad		

Summa kronor 63,000.

Sedermera har konsistoriet hemställt om anvisande av ytterligare 31,000 kronor för anordnande av ett fullträffsäkert luftskyddsrum, gemensamt för de fysiska, fysikalisk-kemiska och kemiska institutionerna. Härigenom skulle, såvitt framgår av från byggnadsstyrelsen under hand lämnade uppgifter, ovannämnda belopp å 20,000 kronor kunna minskas med 1,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i särskilda utlåtanden den 25 september och den 27 november 1939 tillstyrkt framställningarna. I förstnämnda utlåtande framhålles, att det tidigare äskade beloppet, 63,000 kronor, vore tillräckligt endast om materialpriserna icke underginge någon stegring.

Beträffande de till stöd för framställningarna anförda skälen samt de i ärendet företedda planerna för skyddsrummens anordnande hänvisas till handlingarna. Här må endast nämnas, att skyddsrummen äro avsedda huvudsakligen för personal samt att det fullträffsäkra skyddsrummet enligt uppgift föreslås anordnat så, att vetenskapligt arbete kan förläggas dit.

Vidare har konsistoriet i skrivelse den 2 december 1939 anmält, att universitetets drätselnämnd ämnade av det enligt gällande stat för statens allmänna fastighetsfond utgående beloppet å 250,000 kronor till reparations- och underhållskostnader m. m. för vissa universitetets fastigheter använda ett belopp av 9,816 kronor till förstärkningsåtgärder inom ett flertal institutionsbyggnader för skyddande av de mest värdefulla instrumenten och samlingarna mot skada vid luftangrepp. Enligt vad i ärendet upplysts, ha dessa arbeten redan utförts.

I detta sammanhang må även nämnas, att byggnadsstyrelsen i särskild skrivelse hemställt om anvisande av 110,000 kronor till anordnande av ett fullträffsäkert skyddsrum invid Uppsala, gemensamt för domkyrkan, universitetet och vissa andra institutioner. Skyddsrummet är bland annat avsett för universitetets elitsamlingar och förminskar, enligt vad av byggnadsstyrelsen yttrats, icke behovet av de förutberörda skyddsrumsanordningarna.

*Departements-
chefen.*

Det synes vara av vikt, att de byggnader, som nu äro i fråga, förses med skyddsrum för såväl personalen som de mest värdefulla instrumenten och samlingarna. Då det är angeläget, att arbetena med det snaraste igångsättas, torde medel för ändamålet böra ställas till förfogande redan för innevarande budgetår. Jag tillstyrker därför, att ett anslag till anordnande av skyddsrum i Uppsala universitets fastigheter upptages å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40.

Enligt det föregående skulle — med inberäkning av förutberörda belopp å 9,816 kronor, som förutsatts skola bestridas från reparations- och underhållskonto men som lämpligen bör i detta sammanhang tagas i beräkning — för ändamålet erfordras (63,000 — 1,000 + 31,000 + 9,816 =) i runt tal 103,000 kronor. Jag har emellertid under hand inhämtat, att det, sedan utredningen i ämnet färdigställts, befunnits önskvärt att anordna ett normalskyddsrum jämväl vid botaniska institutionen, avsett att förläggas till

institutionsbyggnadens södra flygel. Kostnaderna härför ha beräknats till 13,500 kronor. Sammanlagt skulle alltså erfordras omkring 116,500 kronor.

Kostnadsberäkningarna synas med reservation för redan inträdda eller inträdande prisstegringar kunna i huvudsak biträdas. Emellertid torde vissa universitetsinstitutioner, tillhörande medicinska fakulteten, komma att vid krig eller krigsfara förflyttas till annan ort. Vid sådant förhållande torde särskilda skyddsanordningar icke böra i Uppsala komma till utförande vid dessa institutioner. Bland annat med hänsyn härtill anser jag mig böra utgå ifrån, att kostnaderna för de skyddsrumsanläggningar vid universitetet, som, utöver nämnda för domkyrkan och universitetet m. fl. institutioner avsedda fullträffsäkra skyddsrum, finnas oundgängligen erforderliga, skola kunna vid nuvarande arbets- och materielpriser hållas inom ramen av ett anslag av 115,000 kronor, i vilket belopp inräknats jämväl medel för mötande av oförutsedda utgifter. Jag tillstyrker således, att ett anslag av nämnda storlek anvisas för ifrågavarande ändamål, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av skyddsrum i Uppsala universitets fastigheter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 115,000.

[2.] 22 a. **Anordnande av skyddsrum i Lunds universitets fastigheter, reservationsanslag.** Genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1939 bemyndigades *byggnadsstyrelsen* att utreda möjligheterna att inrätta skyddsrum i universitetets i Lund byggnader. Med skrivelse den 9 oktober 1939 har byggnadsstyrelsen inkommit med sådan utredning, vilken utmynnar i förslag om anordnande av skydds- och förvaringsrum på sätt framgår av följande sammanställning:

	Skyddsrum kronor	Förvaringsrum kronor		Skyddsrum kronor	Förvaringsrum kronor
Anatomiska institutionen	3,400	—	Limnologiska institutionen	1,750	—
Astronomiska »	1,950	—	Medicinsk-kemiska institutionen	2,000	—
Botaniska museet	1,300	—	Universitetsbiblioteket	7,600	—
Zoologiska institutionen...	1,600	—	Patologiska institutionen..	4.600	—
Geologiska och geografiska institutionerna	—	900	Universitetshuset	¹ 5,100	—
Historiska museet	—	1,650	Folkminnesarkivet.....	1,400	—
Kemiska institutionen....	¹ 12,100	—	Summa kronor	44,450	2,550
Fysiologiska »	1,650	—		47,000	

¹ Avser jämväl ett förvaringsrum.

Byggnadsstyrelsen har framhållit, att enligt förslaget samtliga skyddslokaler vore avsedda att anordnas såsom normalskyddsrum, d. v. s. täta mot stridsgaser och säkra mot bombsplitter samt försedda med förstärkta takbjälklag av nödig styrka att uppbära tyngden av ovanför liggande delar av byggnaden, för den händelse denna skulle instörtas. Ledande princip vid förslagets utarbetande hade varit, att de avsedda skyddslokalerna skulle utan olägenhet kunna användas för det ändamål, de under normala förhållanden vore avsedda att fylla.

Den totala kostnaden för skydds- och förvaringsrummens anordnande beräknas, såsom av det anförda framgår, till 47,000 kronor. Härefter har ej inräknats kostnaden för inredning. Av nämnda kostnadssumma komma 22,600 kronor på de anläggningar, som i första hand ansetts nödvändiga, nämligen skyddsrum för kemiska, anatomiska, geografiska, zoologiska och patologiska institutionernas byggnader, och 24,400 kronor på övriga skydds- och förvaringsrum.

Vidare har *rektorsämbetet vid universitetet* i skrivelse den 4 september 1939 gjort framställning i ämnet, varöver utlåtanden avgivits den 25 september 1939 av *byggnadsstyrelsen* och den 7 oktober 1939 av *luftskyddsinspektionen*. Då byggnadsstyrelsen tagit hänsyn till denna framställning i omförmälda utredning, torde någon redogörelse för densamma här icke erfordras. Luftskyddsinspektionen, som berört frågan om upprätthållande av verksamheten vid universitetet vid aktualiserad krigsfara, föreslår, att luftskyddsåtgärder vidtagas så, att verksamheten kan upprätthållas, därest möjlighet därtill skulle finnas.

*Departements-
chefen.*

Det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget ger mig icke anledning till annan erinran än att skyddsanordningar med hänsyn till vad under nästföregående punkt anförts icke synas böra vidtagas vid medicinska institutioner och att det kan ifrågasättas, om skyddsrum är erforderligt exempelvis vid folkminnesarkivet. Jag räknar med att det skall visa sig möjligt att anordna de skydds- och förvaringsrum, som äro oundgängligen nödvändiga, för en kostnad av 36,000 kronor och hemställer under hänvisning i övrigt till vad under nästföregående punkt yttrats, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av skyddsrum i Lunds universitets fastigheter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 36,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
G. v. Krusenstierna.

Bilaga 18.

Kapitalinvesteringar.

Handelsdepartementet.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Domö, anmäler härefter under handelsdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 samt anförd därvid följande.

Fonden för förlag till statsverket.

[1.] 18 a. Anläggningar för oljelagring ovan jord, *reservationsanslag*. På förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 34) anvisade 1939 års urtima riksdag ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor till anläggningar för oljelagring ovan jord. Av propositionen framgår, att anslaget avses för utbyggande av cisternanläggningar på olika platser i landet, vilka ur distributions- och andra synpunkter kunna finnas lämpliga. Anläggningarna, vilkas iordningställande torde komma att ombesörjas genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg, äro avsedda att utföras utöver redan verkställda eller planerade arbeten för anordnande av bombsäkra lagringsutrymmen.

I skrivelse den 16 november 1939 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagt preliminär generalplan för anslagets användning för därmed avsett ändamål. Enligt nämnda plan hava vissa lagerutrymmen avsetts för tillgodo-seende av militära behov. Dessa cisternanläggningar synas ofrånkomligen böra utföras bombsäkra. Kostnaden härför uppgår, enligt vad jag inhämtat från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, till omkring 1,000,000 kronor. För

bestridandet av denna merkostnad förslår emellertid icke förenämnda av riksdagen anvisade anslag, utan är särskild medelsanvisning erforderlig.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anläggningar för oljelagring ovan jord* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Åke Hartvig.